

Incursiune într-un nou mod de viață

OSHO

Bucuria

**Fericirea care vine
din interior**

Pro Editură și Tipografie

Cuvânt înainte

Dați-mi voie să vă spun mai întâi o mică anecdotă. „Doctorul meu a insistat să vin la dumneavoastră”, i-a spus pacientul psihiatrului. „Dumnezeu știe de ce – am o căsnicie fericită, o slujbă sigură, o mulțime de prieteni, n-am griji...”.

„Hmm!” a spus psihiatrul întinzând mâna după carnet, „și de când ești așa?”.

Fericirea este necredibilă. Se pare că omul nu poate fi fericit. Dacă vorbești despre depresia ta, despre tristețea, nefericirea ta, toată lumea te crede; pare firesc. Dacă vorbești despre fericirea ta, nu te crede nimeni – pare ceva nefiresc.

După patruzeci de ani de cercetare a minții umane, Sigmund Freud – care a lucrat cu mii de oameni, a ținut sub observație mii de minți tulburate – a ajuns la concluzia că fericirea e o ficțiune: omul nu poate fi fericit. Cel mult, putem face să ne fie puțin mai bine, atâta tot. Cel mult, putem să facem nefericirea puțin mai mică, atât, dar să fim fericiți? Omul nu poate fi fericit.

Pare un punct de vedere foarte pesimist... dar, privind omenirea, se pare că lucrurile stau exact așa; se pare că asta e realitatea. Numai ființele umane sunt nefericite. Undeva în profunzime, ceva a mers prost.

Vă spun asta pe propria-mi răspundere: Ființele umane *pot* fi fericite, mai fericite decât păsările, mai fericite decât copacii, mai fericite decât stelele pentru că ființele umane au ceva ce niciun copac, nicio pasăre, nicio stea nu are. Au conștiință.

Însă când ai conștiință, există două alternative: fie devii fericit, fie devii nefericit. Atunci e alegerea ta. Copacii sunt fericiți doar pentru că nu pot fi nefericiți. Ei nu au libertatea de a fi fericiți; *trebuie* să fie fericiți. Nu știi să fie nefericiți; pentru ei nu există alternativă. Păsările care ciripesc în copaci sunt fericite nu pentru că au ales să fie. Fericirea lor este inconștientă; este pur și simplu naturală.

Ființele umane pot fi extraordinar de fericite și extraordinar de nefericite și sunt libere să aleagă. Această libertate este riscantă, această libertate e foarte periculoasă pentru că devii responsabil. Și cu libertatea asta s-a întâmplat ceva, ceva a mers prost. Cumva, omul stă în cap.

Dacă ai fi ales să fii
fericit, n-ar mai fi nevoie
de meditație. Meditația
e medicinală.

Oamenii caută meditația. Meditația e necesară numai pentru că n-ai ales să fii fericit. Dacă ai fi ales să fii fericit, n-ar mai fi nevoie de meditație. Meditația e medicinală: dacă ești bolnav, atunci ai nevoie de medicamente. O dată ce ai pornit prin a alege fericeala, o dată ce ai hotărât că vei fi fericit, nu mai e nevoie de meditație. Atunci meditația începe să aibă loc de la sine. Există foarte multe religii pentru că foarte mulți oameni

sunt nefericiți. Omul fericit nu are nevoie de religie; omul fericit nu are nevoie de templu, de biserică, deoarece pentru omul fericit întregul univers e un templu, întreaga existență e o biserică. Omul fericit nu are niciun fel de activitate religioasă pentru că întreaga lui viață este religioasă. Tot ce faci cu bucurie este rugăciune – munca ta devine închinăciune; însăși răsuflarea ta are o splendoare intensă, un har.

Fericirea apare atunci când te potrivești cu viața ta, când te potrivești atât de armonios încât tot ce faci e bucurie. Atunci, pe neașteptate, ajungi să știi că meditația te urmează. Dacă iubești munca pe care o faci, dacă iubești felul în care trăiești, atunci meditezi. Atunci nimic nu te distrage. Când lucrurile te distrag, asta dovedește doar că nu te interesează cu adevărat acele lucruri.

Învățătorul le tot spune copiilor: „Atenție la mine! Fiți atenți!”. Ei *sunt* atenți, dar sunt atenți la altceva. Afară o pasăre cântă din toată inima – și copilul e atent la pasăre. Nimeni nu poate să spună că nu-i atent, nimeni nu poate să spună că nu e meditativ, nimeni nu poate să spună că nu se concentrează adânc – el face toate astea! De fapt, a uitat de învățător și de aritmetica pe care o predă învățătorul la tablă. Copilul a uitat complet de toate astea, este stăpânit cu desăvârșire de pasăre și de cântecul ei. Însă învățătorul spune: „Fii atent! Ce faci? Nu fi distrat!”.

De fapt, învățătorul distrage copilul! Copilul *este* atent – asta se întâmplă în mod natural. Ascultând pasărea, e fericit. Învățătorul îi distrage atenția, învățătorul spune: „Nu ești atent!” – învățătorul afirmă pur și simplu un neadevăr! Copilul *era* atent. Pentru el, pasărea era mai atrăgătoare, așa că ce să facă? Învățătorul nu era atât de interesant, aritmetica nu era atrăgătoare.

Atenția ne este distrasă de preocupări nenaturale: bani, prestigiu, putere. Ascultatul păsărilor nu îți aduce bani. Ascultatul păsărilor nu o să-ți confere

prestigiu, putere. Privitul unui fluture nu o să te ajute economic, politic, social. Aceste lucruri nu sunt profitabile, însă aceste lucruri te fac fericit.

Unei ființe umane adevărate îi trebuie curaj să meargă în pas cu lucrurile care o fac fericită. Dacă rămâne săracă, rămâne săracă; nu se plânge de asta, nu îi e ciudă. Spune: „Eu mi-am ales calea – eu am ales păsările și fluturii și florile. Nu pot să fiu bogat, nu-i nimic! Sunt bogat fiindcă sunt fericit”. Însă ființele umane s-au întors cu susul în jos!

Citeam odată:

Bătrânul Ted ședea pe marginea râului de câteva ore fără să prindă nimic. Din cauza mai multor sticle de bere și a unui soare fierbinte a ațipit, și a fost luat total pe nepregătite când un pește vioi s-a agățat în cârlig, a tras de fir și l-a trezit. Bătrânul s-a dezzechilibrat și, înainte să apuce să-și revină, s-a pomenit în râu. Un băiețel urmărea întâmplarea cu interes. În timp ce bătrânul se chinuia să iasă din apă, băiatul s-a întors spre tatăl său și l-a întrebat: „Tată, omul acela prinde un pește, sau peștele prinde un om?”

Omul s-a întors cu susul în jos. Peștele te prinde și te trage; nu tu prinzi peștele. Oriunde vezi bani, nu mai ești tu însuși. Oriunde vezi putere, prestigiu, nu mai ești tu însuși. Oriunde vezi respectabilitate, nu mai ești tu însuși. Imediat uiți de toate – uiți de valorile intrinsece ale vieții tale, uiți de fericirea ta, de bucuria ta, de încântarea ta. Întotdeauna alegi ceva din afară, și dai în schimbul lui ceva dinăuntru. Câștigi exteriorul și pierzi interiorul.

Dar ce ai să faci? Chiar dacă ai toată lumea la picioare și te-ai pierdut pe tine, chiar dacă ai cucerit toate bogățiile din lume și ți-ai pierdut comoara lăuntrică, ce ai să faci cu bogățiile? Asta e nefericirea.

Dacă *poți* să înveți un lucru, acel lucru este să *fii* conștient de motivele *tale* lăuntrice, de destinul *tău* interior. Să nu pierzi niciodată din vedere acest lucru, altfel vei fi nefericit. Iar când ești nefericit, lumea îți spune: „Meditază și vei fi fericit”. Îți spune: „Roagă-te și vei fi fericit; mergi la templu, fii religios, fii creștin sau hindus, și vei fi fericit”. Toate acestea sunt prostii. Fii fericit, și va veni și meditația. Fii fericit, și va veni și religiozitatea. Fericirea e condiția de bază.

Însă oamenii devin religioși numai când sunt nefericiți – atunci religia lor este falsă. Caută să înțelegi de ce ești nefericit. Vin la mine mulți și îmi spun că sunt nefericiți și vor să le dau o tehnică de meditație. Primul lucru

pe care îl spun este: Cel mai important lucru, lucrul de bază este să înțelegi de ce ești nefericit. Dacă nu înlături cauzele de bază ale nefericirii tale, poți să meditezi însă asta nu o să te ajute prea mult, pentru că acele cauze de bază vor continua să existe.

O femeie ar fi putut să fie o dansatoare minunată, însă stă într-un birou și întocmește dosar după dosar. Unui bărbat i-ar fi plăcut să danseze sub stele, dar tot ce face este să calculeze bilanțul bancar. Și acești oameni spun că sunt nefericiți. „Dă-mi o meditație”, spun ei. Eu pot să le dau, dar ce o să realizeze acea meditație? Ce poate să facă ea? Ei vor rămâne aceleași persoane, acumulând bani, competitive pe piață. Ajutorul pe care ar putea să li-l dea meditația este să-i facă să fie puțin mai relaxați, astfel încât să fie și mai buni la munca prostească pe care o fac.

Poți să repeți o mantra, poți să faci o anumită meditație; asta te poate ajuta un pic când și când – însă te ajută doar să rămâi ceea ce ești. Asta nu e o transformare.

De aceea mă adresez celor care sunt cu adevărat îndrăzneți, temerarilor care sunt gata să-și schimbe modul de viață, care sunt gata să riște tot – pentru că, de fapt, n-au ce să riște; doar nefericirea lor, suferința lor. Însă oamenii se agață chiar și de asta.

Am auzit o anecdotă:

Într-o tabără de instrucție, izolată un detașament de soldați tocmai se întorsese dintr-un marș de o zi sub soarele arzător.

„Ce viață!” spuse unul dintre soldați. „Suntem la mile întregi de orice așezare, cu un sergent care se crede Atila, fără femei, fără băutură, fără permise și, colac peste pupăză, am și cizme cu două mărimi mai mici”.

„Și de ce stai așa, camarade?” întrebă vecinul său. „De ce nu ceri altă pereche?”.

„Nici vorba!” fu răspunsul. „Scoaterea lor e singura plăcere pe care o am!”.

Ce altceva ai de riscat? Doar nefericirea ta. Singura plăcere pe care o ai este să vorbești despre ea. Uită-te la oameni când vorbesc despre nefericirea lor, ce fericiți sunt! Plătesc pentru ea; se duc la psihanalisti ca să vorbească despre nefericirea lor – plătesc pentru ea! Cineva îi ascultă cu atenție și ei sunt foarte

fericiți. Oamenii vorbesc despre nefericirea lor, nu se satură vorbind despre ea. Ba chiar exagerează, o împodobesc, o fac să pară mai mare. O umflă cât pot de mult. De ce? N-au de riscat decât nefericirea lor, însă oamenii se agață de ceea ce le este cunoscut, de ceea ce le este familiar. Nefericirea e tot ce știi; e viața lor. N-au nimic de pierdut, dar le e tare frică să piardă nefericirea.

Așa cum văd eu lucrurile, fericirea e pe primul loc, bucuria e pe primul loc. Atitudinea sărbătorească e pe primul loc. Bucură-te! Dacă munca ta nu-ți face plăcere,

schimb-o! Nu aștepta, pentru că tot timpul cât aștepti îl aștepti pe Godot, și Godot nu o să vină niciodată. Stând și așteptând, îți irosești viața. Pe cine, ce aștepti?

Dacă ești nefericit într-un anumit model de viață, toate tradițiile vechi spun că tu greșești – eu aș spune că *modelul* e greșit. Nu tu greșești, doar modelul tău e greșit, felul în care ai învățat să trăiești e greșit. Motivațiile pe care le-ai învățat și acceptat ca fiind ale tale nu sunt ale tale, nu îți împlinesc destinul.

Să nu uiți asta: nimeni nu poate hotărî pentru tine. Toate comenzile, toate ordinele, toate normele morale ale altora nu fac decât să te betegească. Trebuie să hotărâști singur ce ai de făcut, trebuie să îți iei viața în propriile mâini. Altfel, viața continuă să bată la ușa ta și tu nu ești niciodată acasă întotdeauna ești altundeva.

Dacă ai fi fost dansator, viața ar fi venit și ți-ar fi bătut la ușă pentru că tu ai fi fost dansator. Însă așa, vine și bate la acea ușă dar tu nu ești acolo – tu ești bancher. De unde să știe viața că te-ai făcut bancher? Viața vine la tine așa cum natura ta a vrut să fi; ea știe numai adresa aceea – însă tu nu te afli acolo, ești altundeva, ascunzându-te sub masca altcuiva, în veșmintele altcuiva, sub numele altcuiva. Existența te tot caută. Îți știe numele, însă tu ai uitat acel nume. Îți știe adresa, însă tu n-ai locuit niciodată la acea adresă. Ai lăsat lumea să te distragă.

Joe îi spunea lui Al: „Azi noapte am visat că eram copil și aveam intrare liberă la Disneyland. Doamne ce m-am distrat! Am fost peste tot, am văzut tot ce se putea vedea”.

„Interesant!” spuse prietenul său. Și eu am avut un vis palpitant noaptea

Să nu uiți asta:
nimeni nu poate hotărî
pentru tine.

trecută. Am visat că o blondă frumoasă mi-a bătut la ușă, și m-a copleșit cu dorința ei. Tocmai când să începem, a intrat altă vizitatoare, o brunetă superbă, bine făcută și m-a dorit și ea!”

„Uau! îl întrerupse Joe. „Doamne, ce mi-ar fi plăcut să fiu acolo! De ce nu m-ai chemat?”

„Ba te-am chemat”, răspunse Al. „Dar mama ta mi-a spus că ești la Disneyland”.

Destinul te poate găsi numai într-un fel, și acela este înflorirea ta lăuntrică, așa cum a vrut existența să fi. Dacă nu îți găsești spontaneitatea, dacă nu îți găsești elementul, nu poți să fi fericit. Și dacă nu poți să fi fericit, nu poți să fi meditativ.

De ce a apărut în mintea oamenilor această idee că meditația aduce fericire? În realitate, ori de câte ori au găsit o persoană fericită au găsit de fapt o minte meditativă – cele două lucruri s-au asociat. Ori de câte ori au găsit o persoană înconjurată de o ambianță plăcută, meditativă, au constatat că acea persoană era extraordinar de fericită – vibra de fericire, radia. Lumea a ajuns să asocieze fericirea cu meditația. Oamenii consideră că fericirea vine când ești meditativ.

Este exact invers: meditația vine când ești fericit. Dar să fii fericit e greu, și să înveți meditația e ușor. Să fii fericit înseamnă o schimbare drastică în stilul tău de viață – o schimbare abruptă, pentru că nu-i timp de pierdut. O schimbare bruscă, o discontinuitate, o lipsă de continuitate cu trecutul. Un tunet brusc și mori pentru ce e vechi, și o iei din nou de la început. Îți începi iarăși viața așa cum ai fi făcut-o dacă nu ți s-ar fi impus niciun șablon de către părinți, de către societate, de către stat; așa cum ai fi făcut-o, cum *trebuia* s-o faci, dacă nu te-ar fi distras nimeni. Dar ai fost distras.

Trebuie să scapi de toate șabloanele care ți-au fost impuse, trebuie să-ți găsești flacăra lăuntrică.

Ce este fericirea?

Fericirea nu are nimic de a face cu succesul, fericirea nu are nimic de a face cu ambiția, fericirea nu are nimic de a face cu banii, cu puterea, cu prestigiul. Fericirea are legătură cu conștiința ta, nu cu caracterul tău.

Depinde de tine

Ce este fericirea? Depinde de tine, de starea ta de conștiință sau inconștiință, de faptul dacă dormi sau ești treaz. Murphy are o maximă foarte cunoscută. El spune că există două tipuri de oameni: Unul care împarte întotdeauna omenirea în două tipuri, și celălalt care nu împarte deloc omenirea. Eu aparțin primului tip: Omenirea poate fi împărțită în două tipuri, oameni adormiți și oameni treji – și, desigur, un grup mic de mijloc.

Fericirea depinde de starea ta de conștiință. Dacă ești adormit, atunci plăcerea e fericire. Plăcerea înseamnă senzații, încercarea de a obține prin intermediul corpului ceva ce nu se poate obține prin intermediul corpului – forțarea corpului să dobândească ceva ce nu poate. Oamenii se străduiesc în toate felurile cu putință să dobândească fericirea prin intermediul corpului.

Corpul îți poate oferi numai plăcere de moment, iar fiecare plăcere este echilibrată cu durere, în aceeași cantitate, în același grad. Fiecare plăcere este urmată de contrariul ei, deoarece corpul există în lumea dualității. Așa cum ziua este urmată de noapte, cum moartea e urmată de viață și viața este urmată de moarte, totul se învâрте într-un cerc vicios. Plăcerea va fi urmată de durere, durerea va fi urmată de plăcere, dar nu vei fi niciodată liniștit. Când te vei afla într-o stare de plăcere îți va fi frică întruna că ai s-o pierzi, iar acea frică va otrăvi plăcerea. Iar când vei fi cufundat în durere, bine-nțeles că vei suferi și vei face toate eforturile posibile pentru a scăpa de ea – doar pentru a recădea în ea.

Buddha numește acest lucru roata nașterii și a morții. Ne deplasăm cu această roată, agățați de ea... iar roata merge înainte. Uneori apare plăcerea și alteori apare durerea, și suntem zdrobiți între aceste două stânci.

Însă cel care e adormit nu cunoaște nimic altceva. El cunoaște doar câteva senzații ale corpului – mâncare, sex; asta e lumea lui. El continuă să se miște între acestea două. Acestea sunt cele două capete ale corpului său: mâncarea și

Ce numim noi „fericire”
 depinde de persoană.
 Pentru omul care
 doarme, fericirea sunt
 senzațiile plăcute.

sexul. Dacă reprimă sexul, devine dependent de mâncare; dacă reprimă mâncarea, devine dependent de sex. Energia se mișcă asemeni unui pendul. Și ce numești tu plăcere este, cel mult, doar eliberare de o stare tensionată.

Energia sexuală se adună, se acumulează; devii tensionat și greoi și vrei s-o eliberezi. Pentru omul care e adormit sexualitatea nu e decât o eliberare, ca un strănut zdravăn. Ea nu-i oferă decât o anumită ușurare – a existat o tensiune, acum nu mai există. Însă tensiunea se va acumula iarăși. Mâncarea nu îți oferă decât o mică plăcere gustativă; nu-i mare lucru. Însă mulți oameni trăiesc numai ca să mănânce; foarte puțini sunt cei care mănâncă pentru a trăi.

Povestea lui Columb e bine cunoscută. Timp de trei luni, el și oamenii lui nu au văzut decât apă. Apoi, într-o zi, Columb s-a uitat la orizont și a văzut copaci. Și dacă crezi că, la vederea copacilor, Columb a fost fericit, ar fi trebuit să-l vezi pe câinele lui!

Aceasta este lumea plăcerii. Câinele poate fi iertat, dar tu nu poți fi iertat.

La prima întâlnire, căutând moduri de a se distra, tânărul o întreabă pe domnișoară dacă ar vrea să meargă la bowling. Ea răspunde că nu îi place bowling-ul. Atunci el îi propune să meargă la film, dar ea răspunde că nu-i plac filmele. În timp ce încearcă să găsească altceva, tânărul îi oferă fetei o țigară, pe care ea o refuză. Atunci el o întreabă dacă vrea să meargă la discotecă, să danseze și să bea ceva. Fata refuză din nou, spunând că nu o interesează astfel de lucruri. Disperat, tânărul o invită în apartamentul lui, ea acceptă cu bucurie, îl sărută pătimaș și spune: „Vezi, nu ai nevoie de celelalte lucruri ca să te distrezi!”

Ce numim noi „fericire” depinde de persoană. Pentru omul care doarme, fericirea sunt senzațiile plăcute. El trăiește de la o plăcere la alta. Se năpustește de la o senzație la alta. El trăiește pentru senzații mărunte; viața lui e foarte superficială, nu are adâncime, nu are calitate. El trăiește în lumea cantității.

Apoi există și oameni care sunt la mijloc, care nu sunt nici adormiți, nici treji, care sunt doar într-o stare de semisomnolență, nici pe deplin treji, nici pe deplin adormiți. Starea asta există uneori dis-de-dimineată – ești somnoros, dar nu poți spune că dormi fiindcă auzi zgomotele din casă, îți auzi partenerul sau partenera preparând ceaiul, auzi zgomotul ceaiului sau copiii pregătindu-se să plece la școală. Auzi aceste lucruri, însă nu ești treaz. Aceste zgomote ajung vag, nedeslușit la tine, de parcă între tine și tot ce se întâmplă în jurul tău e mare distanță. Auzi totul ca prin vis. Însă nu e vis, ci tu ești între vis și realitate.

Același lucru se întâmplă când începi să meditezi. Cel care nu meditează doarme, visează; cel care meditează începe să se depărteze de somn spre starea de veghe, este într-o stare de tranziție. Atunci fericirea are un cu totul alt înțeles: ea devine mai mult calitate, mai puțin cantitate. Celui care meditează îi place muzica mai mult, îi place poezia mai mult, îi place să creeze ceva. Acestor oameni le place natura, frumusețea ei. Le place tăcerea, le place ce înainte nu le plăcea, și acest lucru durează mult mai mult. Chiar dacă muzica se oprește, ceva continuă să zăbovească în tine.

Și asta nu e ușurare. Diferența dintre plăcere și această calitate a fericirii e că asta nu e ușurare ci îmbogățire. Devii mai plin, începi să dai pe afară, să te reverse. Când ascuți muzică bună, ceva se declanșează în ființa ta, în tine se naște armonia – devii muzical. Sau, când dansezi, uiți dintr-o dată de corpul tău; corpul tău devine imponderabil. Gravitația nu mai are efect asupra ta. Dintr-o dată ești în alt spațiu: eul nu mai e foarte solid, dansatorul și dansul se contopesc.

Acest lucru e mult mai nobil, mult mai profund decât plăcerea pe care ți-o dă mâncarea sau sexul. Acest lucru are adâncime. Dar nici nu e transcendentalul. Transcendentalul are loc numai atunci când ești pe deplin treaz, când ești un buddha, când somnul a dispărut în întregime și toată visarea s-a dus – când întreaga ta ființă e plină de lumină, când în tine nu există deloc întuneric. Tot întunericul a dispărut și, o dată cu el, a dispărut și eul. Toate tensiunile au dispărut, toate angoasele, toată neliniștea. Ești într-o stare de totală mulțumire. Trăiești în prezent; nu mai există trecut, nu mai există viitor. Ești în întregime aici și acum. Acest moment este totul. Acum este singurul timp, și aici este singurul spațiu. Și atunci, dintr-o dată, tot cerul coboară în tine. Țasta este extazul. Țasta este adevărata fericire.

Caută fericirea; este dreptul pe care l-ai dobândit prin naștere. Nu rămâne pierdut în jungla plăcerilor; înalță-te puțin mai sus. Întinde mâna spre fericire,

și apoi spre extaz. Plăcerea e animalică, fericirea e omenească, extazul e divin. Plăcerea te leagă, te înrobește, te prinde în lanțuri. Fericirea îți lasă frânghia puțin mai largă, îți dă puțină libertate, dar numai puțină. Extazul e libertatea absolută. Începi să urci; extazul îți dă aripi. Nu mai aparții pământului grosolan, aparții cerului. Devii lumină, devii bucurie.

Plăcerea depinde de alții. Fericirea nu depinde atât de mult de alții, totuși e separată de tine. Extazul nu e nici dependent, nici separat – e însăși ființa ta, însăși natura ta.

Gautama Buddha a spus:

Există plăcere și există extaz.

Renunță la prima pentru a-l avea pe cel de al doilea.

Meditează foarte profund la asta, întrucât conține unul dintre adevărurile fundamentale. Aceste patru cuvinte trebuie înțelese, trebuie să constituie subiect de meditație. Primul e plăcerea, al doilea fericirea, al treilea bucuria, al patrulea extazul.

Plăcerea e fizică, fiziologică. Plăcerea este cel mai superficial lucru din viață; e excitație. Poate fi sexuală, poate fi a altor simțuri, poate fi obsesia pentru mâncare, dar își are rădăcinile în corp. Corpul este periferia ta, circumferința ta, nu centrul tău. Și a trăi la periferie înseamnă a trăi la mila lucrurilor de tot felul care se petrec în jurul tău. Omul care caută plăcere rămâne la mila accidentelor. E ca valurile oceanului, care sunt la mila vântului. Când vin vânturi puternice, există valuri; Când vânturile dispar, dispar și valurile. Ele nu au o existență independentă, sunt dependente, și orice este dependent de ceva din afara lui e supus unei forme de sclavie.

Plăcerea e dependentă de ceilalți. Dacă iubești o femeie, dacă asta e plăcerea ta, atunci acea femeie devine stăpâna ta. Dacă iubești un bărbat – dacă asta e plăcerea ta și ești nefericită, disperată, tristă fără el – atunci ai devenit sclavă nu mai ești liberă, ești la închisoare. Dacă ești în căutare de bani și putere, atunci vei fi dependent de bani și putere. Omul care tot acumulează bani, a cărui plăcere e să aibă din ce în ce mai mulți bani, va deveni din ce în ce mai nefericit, deoarece cu cât are mai mulți, cu atât vrea și mai mulți, și cu cât are mai mulți, cu atât se teme mai tare că o să-i piardă.

E o sabie cu două tășuri: primul tăiș este să vrei mai mulți. Cu cât pretinzi mai mulți, cu cât dorești mai mulți, cu atât mai mult simți că îți lipsește ceva – te simți mai găunos, mai gol. Iar celălalt tăiș al sabiei este că, cu cât ai mai

mulți, cu atât te temi mai tare că ai putea să rămâi fără ei. Pot fi furați. Banca poate să dea faliment, situația politică din țară se poate schimba, țara poate deveni comunistă... există o mie și unu de lucruri de care depind banii tăi. Banii nu te fac stăpân, te fac sclav.

Plăcerea e periferică; de aceea e menită să depindă de circumstanțe exterioare. E numai excitație. Dacă mâncarea e plăcere, ce îți place de fapt? Doar gustul – preț de o clipă, când mâncarea trece peste papilele gustative de pe limbă, ai o senzație pe care o interpretezi ca plăcere. Este interpretarea ta. Azi s-ar putea să semene cu plăcerea, iar mâine s-ar putea să nu mai semene cu plăcerea. Dacă mănânci zi de zi aceeași mâncare, papilele gustative devin insensibile la ea. În scurtă vreme îți se va lua de ea, nu-ți va mai plăcea.

Așa se satură oamenii – într-o zi alergii după un bărbat sau o femeie, iar a doua zi încerci să găsești un pretext să scapi de aceeași

persoană. Aceași persoană – nimic nu s-a schimbat! Ce s-a întâmplat între timp? Te-ai plictisit de celălalt, pentru că toată plăcerea era explorarea noului. Acum nu mai e nou; te-ai familiarizat cu teritoriul. Te-ai familiarizat cu trupul celuilalt, cu rotunjimile corpului, știi cum e. Acum mintea tânjește după ceva nou.

Mintea totdeauna aspiră la ceva nou. Așa te ține mereu priponit undeva în viitor. Te face să sperii încontinuu, dar nu îți dă niciodată bunurile – nu poate. Poate doar să creeze speranțe noi, dorințe noi.

Dorințele și speranțele cresc în minte la fel cum cresc frunzele în copaci. Ai vrut o casă nouă și acum o ai – unde e plăcerea? A existat preț de o clipă, când ți-ai atins scopul. O dată ce ți-ai realizat scopul, mintea nu mai e interesată de el; a început deja să țeasă pânza altei dorințe. Deja a început să se gândească la altă casă, mai mare. Și așa e în toate.

Plăcerea te ține într-o stare nervoasă, veșnic fără astâmpăr, veșnic chinuit. Atâtea dorințe, și fiecare dorință de nepotolit, cerând insistent atenție! Rămâi victima unei mulțimi de dorințe nebunești – nebunești pentru că sunt irealizabile – care continuă să te tragă în direcții diferite. Devii o contradicție. O dorință te duce la stânga, alta la dreapta, iar tu continui să hrănești concomitent ambele dorințe. Și atunci simți o scindare, te simți divizat, te simți sfâșiat.

Plăcerea te ține într-o
stare nervoasă, veșnic
fără astâmpăr, veșnic
chinuit.

Lupta trebuie să fie
totală, trebuie să riști
totul – și de pomană,
pentru că atunci când
câștigi, nu câștigi nimic.

Atunci simți că te faci bucățele. Nimeni nu e responsabil de această situație decât prostia de a dori plăcere.

Și aici e vorba de un fenomen complex. Nu ești singurul care caută plăcere; milioane de oameni caută, la fel ca tine, aceleași plăceri. De aceea se dă o mare luptă, există concurență, violență, război. Toți au devenit inamici între ei pentru că toți urmăresc același scop, și nu toți pot să-l realizeze. De aceea lupta trebuie să fie totală, trebuie să riști totul – și de pomană, pentru că atunci când câștigi,

nu câștigi nimic. Îți irosești toată viața în această luptă. O viață care putea să fie o sărbătoare devine o luptă lungă, inutilă.

Atunci când cauți atât de mult plăcerea nu poți să iubești pentru că persoana care caută plăcere îl folosește pe celălalt ca mijloc. Iar folosirea celuiilalt ca mijloc este unul dintre cele mai imorale acte cu putință. Dar atunci când cauți plăcere trebuie să te folosești de celălalt. Devii viclean, pentru că lupta e aprigă. Dacă nu ești viclean vei fi păcălit, și înainte să te păcălească alții trebuie să-i păcălești tu.

Machiavelli i-a sfătuit pe căutătorii de plăceri că cea mai bună apărare este atacul. Să nu te aștepti niciodată ca celălalt să te atace; s-ar putea să fie prea târziu. Înainte ca celălalt să te atace, atacă-l tu! Asta e cea mai bună apărare. Și așa și procedează oamenii, fie că au auzit sau nu de Machiavelli.

Acest lucru e ceva foarte ciudat: oamenii știu despre Hristos, despre Buddha, despre Mahomed, despre Krishna, dar nimeni nu-i urmează, nu dă ascultare învățăturilor lor. Oamenii nu știu mare lucru despre Machiavelli, dar se iau după sfaturile lui – de parcă Machiavelli le-ar fi foarte apropiat sufletește. Nu e nevoie să-l citești, deja îl urmezi. Întreaga societate se bazează pe principii machiavelice; în asta constă, de fapt, tot jocul politic. Înainte ce cineva să-ți smulgă ceva, smulge tu de la el; fii mereu în gardă. Firește, dacă ești mereu în gardă, ești încordat, neliniștit, îngrijorat. Toți sunt împotriva ta și tu ești împotriva tuturor.

Așa că plăcerea nu este și nu poate fi scopul vieții.

Al doilea cuvânt care trebuie înțeles e fericirea. Fericirea este fiziologică, fericirea este psihologică. Fericirea e ceva mai bună, ceva mai rafinată, ceva

mai nobilă... dar diferă prea mult de plăcere. Se poate spune că plăcerea este un gen inferior de fericire și fericirea e un gen superior de plăcere – două fețe ale aceleiași monede. Plăcerea e puțin mai primitivă, mai animalică; fericirea e puțin mai cultivată, puțin mai umană – dar este același joc jucat în lumea minții. Nu ești atât de preocupat de senzațiile fiziologice, te preocupă mult mai mult senzațiile psihologice. Dar plăcerea și fericirea nu diferă fundamental.

Al treilea cuvânt e bucuria – bucuria este spirituală. Ea este diferită, total diferită de plăcere sau fericire. Nu are nicio legătură cu exteriorul, cu celălalt; este un fenomen intern. Bucuria nu depinde de împrejurări; este a ta. Nu este o excitare produsă de lucruri; este o stare de pace, de tăcere – o stare meditativă. Este spirituală.

Dar Buddha nu a vorbit nici despre bucurie, pentru că există totuși un lucru care transcende bucuria. El îl numește extaz. Extazul e total. Nu e nici fiziologic; nici psihologic, nici spiritual. El nu cunoaște divizare, este indivizibil. Este total într-un sens și transcendent în alt sens. Primul e plăcere; ea include fericirea. Al doilea e extaz; el include bucuria.

Extazul înseamnă că ai ajuns chiar în miezul ființei tale. El aparține adâncimii esențiale a ființei tale unde nici chiar eul nu mai există, unde numai tăcerea domnește; tu ai dispărut. În bucurie exiști puțințel, în extaz nu. Eul s-a dizolvat; este o stare de neființă.

Buddha o numește nirvana. Nirvana înseamnă că ai încetat să mai fii; ești doar o pustietate infinită asemenea cerului. Iar în momentul în care ești acel minit te umpli de stele, și începe o viață cu totul nouă. Renaști.

Plăcerea e momentană, aparține timpului, e „deocamdată”; extazul e atemporal, veșnic. Plăcerea începe și sfârșește; extazul dăinuie veșnic. Plăcerea vine și pleacă; extazul nici nu vine, nici nu pleacă – el există deja în miezul ființei tale. Plăcerea trebuie smulsă de la celălalt; devii ori cerșetor, ori hoț. Extazul te face stăpân.

Extazul nu e ceva ce inventezi, ci ceva ce descoperi. Extazul e cea mai ascunsă natură a ta. A fost acolo chiar de la început, doar că nu te-ai uitat la el. L-ai considerat indiscutabil. N-ai privit înăuntru.

Asta e singura nenorocire a omului: privește întruna în afară, căutând și crețând. Iar extazul nu poate fi găsit afară pentru că nu e acolo.

Într-o seară, Rabiya – o renumită mistică sufistă – căuta ceva pe stradă în fața micii ei colibe. Soarele apunea; întunericul se lăsa încet. S-au adunat câțiva oameni, și au întreb:

– Ce faci? Ce-ai pierdut? Ce cauți?

– Am pierdut acul, a răspuns ea.

Oamenii au spus:

– Acum soarele apune și va fi foarte greu să găsești acul, dar te vom ajuta noi. Unde a căzut, exact? Drumul e mare și acul e foarte mic. Dacă știm locul exact, ne va fi mai ușor să-l găsim.

Rabiya a spus:

– Mai bine nu-mi puneți întrebarea asta... pentru că, de fapt, n-a căzut deloc pe drum, a căzut la mine în casă.

Oamenii au început să râdă și au spus:

– Noi mereu am fost de părere că ești puțin într-o dungă! Dacă acul a căzut în casă, de ce îl cauți pe drum?

Rabiya a răspuns:

– Dintr-un motiv simplu și logic: în casă nu e lumină, dar afară mai e încă puțină lumină.

Oamenii au râs și au început să se împrăstie. Rabiya i-a chemat înapoi și le-a zis:

– Asta este exact ce faceți voi; eu doar vă urmez exemplul. Voi căutați mereu extazul în lumea exterioară, fără să vă puneți prima și cea mai importantă întrebare: Unde l-ați pierdut? Iar eu vă spun că l-ați pierdut înăuntru. Îl căutați afară pentru simplul motiv, logic că simțurile voastre se deschid în afară – acolo e ceva mai multă lumină. Ochii voștri privesc în afară, urechile voastre ascultă în afară, mâinile voastre se întind în afară; acesta e motivul pentru care căutați afară. Însă eu vă spun că nu l-ați pierdut acolo – și v-o spun pe răspunderea mea. Și eu am căutat în afară timp de multe, multe vieți, iar în ziua în care m-am uitat înăuntru am rămas uimită. Nu era nevoie să caut și să cercetez; el fusese întotdeauna înăuntru”.

Extazul este esența ta, miezul tău. Plăcerea trebuie s-o cerșești de la alții; firește că devii dependent. Extazul te face stăpân. Extazul nu e ceva care se întâmplă; el există deja.

Buddha spune: *Există plăcere și există extaz. Renunță la prima pentru a-l avea pe cel de-al doilea.* Nu mai privi în afară. Privește înăuntru. Începe să cauți și să cercetezi în interiorul tău, în subiectivitatea ta. Extazul nu e un obiect ce se poate găsi altundeva; el este conștiința ta.

În Orient, întotdeauna am definit adevărul suprem ca *Sat-Chit-Anand*. *Sat* înseamnă adevăr, *chit* înseamnă conștiință, *anand* înseamnă extaz. Sunt trei fețe

ale aceleiași realități. Aceasta este adevărata treime, nu Dumnezeu Tatăl, Fiul, Iisus Hristos, și Sfântul Duh; asta nu e adevărata treime. Adevărata treime este adevărul, conștiința, extazul. Și ele nu sunt fenomene separate, ci o singură energie exprimată în trei fețe, o singură energie cu trei fețe. De aceea în Orient spunem că Dumnezeu e *trimurti*

Adevărul, conștiința,
extazul – acestea sunt
adevărurile supreme.

Dumnezeu are trei fețe. Acestea sunt adevăratele fețe, nu Brahma, Vishnu și Mahesh, astea sunt pentru copii, pentru cei care sunt imaturi din punct de vedere spiritual, metafizic. Brahma, Vishnu și Mahesh; Tatăl, Fiul și Sfântul Duh – numele astea sunt pentru începători.

Adevărul, conștiința, extazul – acestea sunt adevărurile supreme. Primul e adevărul. Când intri în tine, devii conștient de realitatea ta eternă – *sat*, adevăr. Când pătrunzi mai adânc în realitatea ta, în adevărul tău, devii conștient de conștiință, o conștiință formidabilă. Totul e lumină, nimic nu e umbră. Totul e cunoaștere, nimic nu e neștiință. Ești pur și simplu o flacără de conștiință, nici măcar o umbră de inconștiință undeva. Iar când pătrunzi și mai adânc, în centrul miezului tău, dai de extaz – *anand*.

Buddha spune: Renunță la tot ce până acum ai considerat că e semnificativ, plin de sens. Sacrifică tot pentru acest lucru suprem, căci acesta e singurul care te face să fii mulțumit, care te face să te simți împlinit, care va aduce primăvară în ființa ta și vei înflori în o mie și una de flori.

Plăcerea face din tine un lemn care plutește. Plăcerea te face să fii din ce în ce mai viclean; ea nu îți dă înțelepciune. Te înrobește din ce în ce mai mult; nu îți oferă împărăția ființei tale. Te face tot mai calculat, tot mai profitor. Te face din ce în ce mai diplomat.

Soțul îi spune soției „Te iubesc”, dar în realitate doar se folosește de ea. Soția spune că își iubește soțul, însă nu face decât să se folosească de el. Soțul se poate folosi de ea ca obiect sexual, iar soția îl poate folosi ca mijloc de siguranță financiară. Plăcerea îi face pe toți vicleni, niște mincinoși profitori. Iar să fii viclean înseamnă să ratezi fericirea de a fi inocent, înseamnă să ratezi fericirea de a fi copil.

La Lockheed ea nevoie de un subsansamblu pentru un nou avion, și în toată lumea s-a dat un anunț de licitație pentru construirea subsansamblului respectiv

Dacă ai fi ales să fii
fericit, n-ar mai fi nevoie
de meditație. Meditația
e medicinală.

la cel mai mic preț. Din Polonia a venit o ofertă de trei mii de dolari. Anglia s-a oferit să construiască subansamblul contra sumei de șase mii de dolari. Prețul cerut de Israel a fost de nouă mii de dolari. Richardson, inginerul însărcinat cu construirea noului avion, s-a hotărât să viziteze fiecare țară licitantă pentru a afla motivul din spatele diferențelor de ofertă.

Fabricantul polonez a explicat: „O mie pentru materialele necesare, o mie pentru mâna de lucru, și o mie pentru cheltuieli de regie și un profit mititel”.

În Anglia, Richardson a studiat subansamblul fabricat de englezi și a constatat că era aproape la fel de bun ca cel fabricat de polonezi. „De ce ați cerut șase mii?” l-a întrebat pe inginer. Englezul a explicat: „Două mii pentru materiale, două mii manopera, și două mii pentru cheltuieli de regie și un mic profit”.

În Israel, reprezentantul din Lockheed a ajuns într-o fundătură, a intrat într-un atelier mic și a dat de un bărbat în vârstă, cel care înaintase oferta de nouă mii de dolari. „De ce ceri atât de mult?” l-a întrebat Richardson.

„Ei bine”, a spus bătrânul evreu, „trei mii pentru dumneata, trei mii pentru mine, și trei mii pentru fraierul din Polonia!”

Bani, putere, prestigiu – toate astea te fac să fii viclean. Caută plăcerea și îți vei pierde inocența, iar a-ți pierde inocența înseamnă să pierzi tot. Iisus spune: Fii ca un copil mic, numai atunci poți să intri în Împărăția lui Dumnezeu. Și are dreptate. Dar căutătorul de plăceri nu poate fi inocent ca un copil. El trebuie să fie foarte deștept, foarte viclean, foarte diplomat; numai atunci poate învinge în competiția pe viață și pe moarte care există peste tot. Fiecare sare la gâtul altcuiva, nu trăiești printre prieteni. Lumea nu poate fi prietenoasă dacă nu renunțăm la ideea de competiție.

Însă chiar de la început otrăvim fiecare copil cu această otrăvă a competitivității. Când va ieși din universitate va fi complet otrăvit. L-am hipnotizat cu ideea că trebuie să se lupte cu alții, că în viață supraviețuiesc doar cei mai în formă. Atunci viața nu poate fi niciodată o sărbătoare – ea e o luptă pentru supraviețuire.

Ce este fericirea?

Dacă ești fericit pe seama fericirii altuia... și numai așa poți să fii fericit, altfel n-ai cum. Dacă găsești o femeie frumoasă și reușești cumva s-o ai, ai unușor o din mâinile altuia. Încercăm să facem ca lucrurile să arate cât se poate de frumos, dar asta e numai la suprafață. Acum cei care au pierdut jocul sunt supărați, mâniași. Vor aștepta prilejul să-și ia revanșa și, mai devreme sau mai târziu, prilejul se va ivi.

Orice deții pe lumea asta deții pe seama altcuiva, cu prețul plăcerii altcuiva. Altă cale nu există. Dacă vrei cu adevărat să nu fii ostil omului din lume, trebuie să renunți la ideea de posesivitate. Folosește ce ai în momentul respectiv, dar nu fi posesiv. Nu încerca să pretinzi că e al tău. Nimic nu e al tău, totul aparține existenței.

Orice deții pe lumea
asta deții pe seama
altcuiva, cu prețul
plăcerii altcuiva. Altă
cale nu există.

Mâini goale

Venim cu mâinile goale, și vom pleca tot cu mâinile goale, așa că ce rost are să avem pretenție la atât de multe între timp? Însă noi asta știm, asta ne spune bunica: posedă, domină, dispune de mai mult decât au alții. Poate fi vorba de bani, sau poate fi vorba de merite, nu contează. Important e să fii foarte deștept, altfel vei fi exploatat. Exploatează și nu te lăsa exploatat – acesta e mesajul subtil pe care îl primești o dată cu laptele mamei. Și fiecare formă de învățământ (școală, colegiu, universitate) este înrădăcinată în ideea de competiție.

Adevărata educație nu te învață să concurezi; te învață să cooperezi. Nu te învață să lupți să ajungi primul. Te învață să fii creativ, să fii iubitor, să fii bun de la să te compari cu alții. Nu te învață că poți să fii fericit numai atunci când ești primul – asta e pură prostie. Nu poți să fii fericit doar fiind primul, ci în încercarea de a fi primul treci prin atâta suferință încât atunci când devii primul ești obișnuit deja cu suferința.

Când ajungi președintele sau primul ministru al unei țări ai trecut prin unușor suferință încât acum suferința, nefericirea e a doua ta natură. Acum nu poți să existe alt mod de a exista; rămâi nefericit. Încordarea s-a fixat adânc; neliniștea

a devenit modul tău de viață. Nu cunoști niciun alt mod; ăsta este stilul tău de viață. Astfel că, chiar dacă ai ajuns să fii primul, rămâi precaut, neliniștit, temător. Faptul că ești primul nu-ți schimbă deloc calitatea interioară.

Adevărata educație nu te învață să fii primul. Te învață să îți placă ceea ce faci, nu pentru rezultat ci pentru acțiunea în sine. Exact ca un pictor, sau un dansator, sau un muzician...

Adevărata frumusețe
nu e niciodată creată
de tine, ci numai
prin tine.

Poți să pictezi în două feluri. Poți să pictezi pentru a concura cu alți pictori; vrei să fii cel mai mare pictor din lume, vrei să fii un Picasso sau un Van Gogh. Atunci pictura ta va fi de calitatea a doua, pentru că mintea ta nu e interesată de pictura în sine; pe ea o interesează să fii primul, cel mai mare pictor din lume. Nu pătrunzi adânc în arta picturii, nu îți place, te folosești de ea doar ca mijloc de ați atinge scopul. Ești călăuzit de eu, iar

problema e că pentru a fi cu adevărat pictor trebuie să te lepezi de tot de eu. Pentru a fi cu adevărat pictor, trebuie să lași eul la o parte. Numai atunci existența poate să curgă prin tine. Numai atunci îți poți folosi ca vehicule mâinile și degetele și penelul. Numai atunci poate să ia naștere ceva de o frumusețe extraordinară.

Adevărata frumusețe nu e niciodată creată de tine, ci numai prin tine. Existența curge; tu devii doar un coridor. Îi dai voie să se întâmple, atâta tot; nu o împiedici, atâta tot.

Dar dacă te interesează prea mult rezultatul, rezultatul final – că trebuie să devii celebru, că trebuie să câștigi Premiul Nobel, că trebuie să fii cel mai mare pictor din lume, că trebuie să-i înfrângi pe toți ceilalți pictori de până acum – atunci pictura nu te interesează; pictura e pe planul al doilea. Și, firește, când pictura e pe planul al doilea nu poți să pictezi ceva original; rezultatul va fi banal.

Eul nu poate aduce pe lume nimic extraordinar; extraordinarul vine numai în lipsa eului. Și așa se întâmplă și cu muzicianul, și cu poetul, și cu dansatorul. Așa se întâmplă cu toată lumea.

În *Bhagavad-Gîta*, Krishna spune: „Nu te gânde deloc la rezultat”. Este un mesaj de o frumusețe fantastică, plin de semnificație și adevăr. Nu te gândi deloc la rezultat. Fă pur și simplu ce faci cu toată dăruirea. Pierde-te în ceea ce

faci, lasă ca executantul să se piardă în actul execuției. Nu „fi” – lasă-ți energiile creatoare să curgă nestingerite. De asta Krishna i-a spus lui Arjuna: „Nu fugi de război... pentru că eu îmi dau seama că această fugă e doar un pretext de a te grozăvi, de a «te da mare». Felul în care vorbești arată că îți faci calcule, că te gândești că fugind de război vei deveni un mare sfânt. În loc să capitulezi în fața neregului, te iei prea în serios, de parcă n-ar exista război de n-ai fi tu acolo”.

Krishna i-a spus lui Arjuna: „Fii pur și simplu într-o stare de nonșalanță. Spune-i existenței: «Folosește-mă cum vrei. Sunt disponibil, necondiționat disponibil». Atunci, tot ce se va întâmpla prin tine va avea autenticitate. Va avea intensitate, va avea profunzime. Va purta amprenta eternului”.

Iisus spune: „Cei din urmă vor fi cei dintâi”. El îți dă legea fundamentală: *îți dă legea eternă, imuabilă. Nu mai căuta să fii primul. Însă ține minte un lucru, care este foarte posibil, pentru că mintea e foarte viclană și poate distorsiona adevărul. S-ar putea să începi să cauți să fii ultimul, cel mai din urmă – dar atunci ai ratat toată poanta, ai scăpat esențialul. Atunci începe altă competiție: „Trebuie să fiu ultimul”, și dacă altcineva spune: „Eu sunt ultimul”, lupta, conflictul reîncepe.*

Am auzit o parabolă sufistă.

Un împărat mare, Nadirshah, se ruga. Era dis-de-dimineată; soarele nu răsărise și era încă întuneric. Nadirshah era pe cale să pornească să cucerească nouă țară, și bineînțeles că se ruga la Dumnezeu să-l ajute să fie victorios. Îi spunea lui Dumnezeu: „Sunt un nimeni, sunt doar un servitor – un servitor al servitorilor Tăi. Binecuvântează-mă. Mă duc să împlinesc lucrarea Ta, asta va fi victoria Ta. Eu nu sunt decât un nimeni. Sunt doar un servitor al servitorilor Tăi”.

Lângă împărat se afla și un preot care acționa ca mediator între împărat și Dumnezeu. Deodată, au auzit în întuneric altă voce. Un cerșetor din oraș se ruga și el, și îi spunea lui Dumnezeu: „Eu sunt un nimeni, unul dintre servitorii Tăi”.

Împăratul a spus: „Ia uite la cerșetorul ăsta! E cerșetor și îi spune lui Dumnezeu că e un nimeni!”. Iar către cerșetor: „Termină cu prostiile astea! Cum ești tu să spui că ești un nimeni? *Eu* sunt un nimeni, și nimeni altul nu poate să pretindă asta. *Eu* sunt servitorul servitorilor lui Dumnezeu. Cine ești tu să spui că ești servitorul servitorilor Lui?”.

Acum înțelegi? Competiția încă există, aceeași competiție, aceeași prostie. *Nimic nu s-a schimbat. Același calcul: „Trebuie să fiu ultimul. Nu pot să las*

pe altcineva să fie ultimul”. Minteă poate să joace astfel de jocuri cu tine dacă nu ești foarte inteligent.

Să nu cauți niciodată să fii fericit cu prețul fericirii altuia. Este urât, inuman. Este violență în adevăratul sens al cuvântului. Dacă te gândești

Să nu cauți niciodată
să fii fericit cu prețul
fericirii altuia. Este
urât, inuman. Este
vioență în adevăratul
sens al cuvântului.

să fii sfânt condamându-i pe alții ca fiind păcătoși, atunci sfințenia ta nu e decât un nou mijloc de a-ți atinge scopurile. Dacă te consideri sfânt pentru că încerci să dovedești că alții sunt profani... faci ce fac oamenii tăi evlavioși. Ei se tot laudă cu evlavia lor, cu sfințenia lor. Du-te la așa-zișii tăi sfinți și uită-te în ochii lor. Cât te condamnă! Spun că ai să ajungi în iad; ei condamnă pe toată lumea. Ascultă predicile lor; toate predicile lor sunt acuzatoare. Și, desigur, tu ascuți în tăcere acuzațiile pentru că știi că ai făcut multe greșeli în viață. Și ei condamnă *tot* – așa

că e imposibil să crezi că tu ești bun. Îți place să mănânci, ești păcătos; nu te scoli devreme, ești păcătos; nu te culci devreme, ești păcătos. Au aranjat totul astfel încât e foarte greu să nu fii păcătos.

Da, *ei* nu sunt păcătoși. Se culcă devreme și se scoală devreme... de fapt, n-au altceva de făcut! Ei nu greșesc pentru că nu fac niciodată nimic. Stau pur și simplu, aproape morți. Însă dacă tu faci ceva, cum să fii sfânt? De aceea, de secole, omul sfânt renunță la lume și fuge de lume, pentru că pare imposibil să fii în lume și să fii sfânt.

Păreră mea este că dacă nu ești în lume, sfințenia ta nu are absolut nicio valoare! Trebuie să definim sfințenia în cu totul alt mod. Să nu trăiești pe seama plăcerilor altora – asta e sfințenie. Să nu distrugi fericirea altora, să-i ajuți pe alții să fie fericiți – asta e sfințenie. Sfințenie este să crezi climatul în care fiecare să poată avea puțină bucurie.

În căutare

Dacă ești în căutarea fericirii, un lucru e cert: n-ai s-o găsești. Fericirea e întotdeauna un produs secundar. Ea nu e rezultatul căutării directe.

Dualitatea fundamentală

Întrebarea cea mai importantă dintre toate întrebările este: Ce este fericirea adevărată? Și există vreo posibilitate de a o obține? Este fericirea adevărată posibilă, sau e numai momentană? Este viața doar un vis, sau are și ceva substanțial în ea? Viața începe o dată cu nașterea și se sfârșește o dată cu moartea, sau există ceva care transcende nașterea și moartea? Pentru că fără eternitate, adevărata fericire nu e posibilă. Efemeritatea face ca fericirea să fie pasageră: o clipă este aici, în clipa următoare a dispărut, și rămâi disperat, în întuneric.

Așa este în viața obișnuită, în viața celor netreziți. Există momente de fericire și există momente de suferință; sunt toate amestecate, un talmeș-balmeș. Nu poți păstra acele momente de fericire care vin la tine. Ele vin pe cont propriu și pleacă pe cont propriu; nu tu ești stăpânul. Și nu poți să eviți momentele de suferință; și ele au voința lor. Vin pe cont propriu și pleacă pe cont propriu; tu ești doar o victimă. Și ești sfâșiat între acestea două – între fericire și nefericire. Nu ești niciodată lăsat în pace.

Acest fapt de a fi sfâșiat în tot felul de dualități... Dualitatea fericirii și nefericirii este fundamentală și cea mai simptomatică, însă există o mie și una de dualități: dualitatea iubirii și urii, dualitatea vieții și morții, a zilei și nopții, a verii și iernii, a tinereții și bătrâneții și așa mai departe. Însă dualitatea fundamentală, dualitatea care le reprezintă pe toate celelalte dualități, este cea a fericirii și nefericirii. Ești sfâșiat, tras în direcții diferite, opuse. Nu poți să te liniștii – ești neliniștit, ești bolnav.

Conform buddha-șilor, omul este o boală. Este această boală absolută, sau se poate transcende?

De aceea întrebarea cea mai importantă, întrebarea fundamentală este: Ce este adevărata fericire? Cu certitudine fericirea pe care o cunoaștem noi nu e adevărată. Este substanță de vis și se transformă veșnic în opusul ei. Ce pare fericire într-un moment se transformă în nefericire în momentul următor.

Faptul că fericirea se transformă în nefericire arată pur și simplu că cele două nu sunt separate.

Faptul că fericirea se transformă în nefericire arată pur și simplu că cele două nu sunt separate – poate două fețe ale aceleiași monede. Iar dacă ai o față a monedei, cealaltă e totdeauna acolo, ascunsă în spatele ei, așteptându-și prilejul de a se arăta – și tu știi asta. Când ești fericit, undeva în adâncul ființei tale există frica secretă că s-ar putea să

nu dureze, că mai devreme sau mai târziu asta va dispărea, că se lasă noaptea, că în orice clipă vei fi înghițit de întuneric, că această lumină e doar imaginară – nu te poate ajuta, nu te poate duce pe țărmul celălalt.

Fericirea ta nu e de fapt fericire ci numai nefericire ascunsă. Iubirea ta nu e iubire ci doar o mască a urii. Compasiunea ta nu e decât mânia ta – cultivată, sofisticată, educată, civilizată, dar nimic altceva decât mânie. Sensibilitatea ta nu e sensibilitate adevărată ci numai un exercițiu mental, o anumită atitudine exersată.

Ține minte: toți oamenii sunt crescuți cu ideea că virtutea poate fi exersată, că bunătatea poate fi exersată, că poți să înveți să fii fericit, că poți să reușești să fii fericit, că stă în puterea ta să îți formezi un anumit caracter care să-ți aducă fericire. E greșit, e cât se poate de greșit.

Primul lucru care trebuie înțeles cu privire la fericire este că nu poate fi exersată. Trebuie doar să fie îngăduită, pentru că nu e ceva pe care îl crezi tu. Tot ce crezi *tu* rămâne mai mic decât tine. Pictura nu poate să fie mai mare decât pictorul însuși, poezia nu poate să fie mai mare decât poetul. Cântecul e mai mic decât cântărețul.

Dacă exersezi fericirea vei fi totdeauna acolo în spate, cu toate prostiile tale, cu toate fițele tale, cu toată ignoranța ta, cu tot haosul din mintea ta. Cu această minte haotică nu poți să crezi un cosmos, nu poți să crezi har. Harul

robora întotdeauna din lumea de dincolo; el trebuie primit ca un dar, cu o încredere neșărmuită, cu abandonare totală. Adevărata fericire se întâmplă atunci când ești într-o stare de abandonare.

Însă nouă ni s-a spus să fim ambițioși. Mentea noastră a fost instruită să fie ambițioasă. Întreaga educație, cultură, religie se bazează pe ideea că omul trebuie să fie ambițios, că numai omul ambițios se va fi împlinit. Asta nu s-a multumit niciodată, nu se va întâmpla niciodată, însă ignoranța este atât de adâncă încât continuăm să credem în această prostie.

Niciun om ambițios nu a fost vreodată fericit; de fapt, omul ambițios este cel mai nefericit din lume. Însă noi îi educăm pe copii să fie ambițioși. „În primul, fii în vârf și vei fi fericit!”. Și ai văzut vreodată pe cineva să fie în vârf și fericit totodată? A fost fericit Alexandru cel Mare când a devenit conducătorul lumii? A fost unul dintre cei mai nefericiți oameni care au trăit vreodată pe pământ. Văzând fericirea lui Diogene a devenit invidios. Să fi invidios pe un cerșetor...?

Diogene era un cerșetor; nu avea nimic, nici chiar un taler de cerșit. Cel puțin Buddha avea la el un taler de cerșit și trei rase. Diogene era gol, și nu avea nici taler de cerșit. La început a avut. Într-o zi s-a dus la râu cu talerul său. Îi era cald, îi era sete și voia să bea apă. Când era pe mal, un câine a trecut în fugă pe lângă el, a sărit în râu, a făcut o baie pe cinste și a băut apă după pofta inimii. În mintea lui Diogene a încolțit o idee: „Câinele ăsta e mai liber decât mine – el nu trebuie să care un taler de cerșit. Și dacă el se descurcă, eu de ce nu m-aș putea descurca fără taler de cerșit? Asta este toată averea mea, și trebuie să stau cu ochii pe ea să nu-mi fie furată. Chiar și noaptea mă scol de câteva ori să văd dacă nu a dispărut”. A aruncat talerul în râu, s-a înclinat în fața câinelui și i-a mulțumit pentru importantul mesaj pe care i-l adusese din partea existenței.

Acest om care nu avea nimic a născut invidie în mintea lui Alexandru cel Mare. Ce nefericit trebuie să fi fost! I-a mărturisit lui Diogene: „Dacă ar fi să mă nasc din nou, i-aș cere lui Dumnezeu: «Te rog ca, de data asta, să nu mă faci Alexandru – fă-mă Diogene»”.

Diogene a râs cu poftă și a chemat câinele – între timp deveniseră prieteni, erau nedespărțiți – a chemat câinele, și i-a spus: „Ascultă ce prostii spune omul ăsta! În viața următoare vrea să fie Diogene! De ce în viața următoare? De ce mămă? Cine știe ce e cu viața următoare? Chiar și ziua următoare este incertă, momentul următor nu e sigur – ce să mai vorbim despre viața următoare!”. Și

către Alexandru: „Dacă vrei cu adevărat să fii Diogene, poți să fii chiar în clipa asta, aici și acum. Aruncă-ți hainele în râu și uită de tot de cucerirea lumii! Asta e pură prostie, și tu o știi. Și ai mărturisit că ești nefericit, ai mărturisit că Diogene e într-o stare mult mai bună, mai fericită. Așa că de ce să nu fii un Diogene chiar acum? Întinde-te pe malul râului, unde stau eu la soare. Acest mal e destul de mare pentru amândoi”.

Bine-nțeles că Alexandru nu a acceptat invitația. „Mulțumesc pentru invitație. Nu pot s-o fac chiar acum, dar în viața următoare...”.

Diogene l-a întrebat: „Unde te duci? Și ce ai să faci după ce vei fi cucerit lumea?”.

„Atunci mă voi odihni”, a răspuns Alexandru.

Diogene a spus: „Lucrul ăsta poate total absurd... pentru că eu mă odihnesc chiar acum!”.

Dacă Alexandru nu e fericit, dacă Adolf Hitler nu e fericit, dacă Rockefeller și Carnegie nu sunt fericiți, dacă oamenii care au toți banii din lume nu sunt fericiți, dacă oamenii care au toată puterea din lume nu sunt fericiți... Uită-te bine la oamenii care au reușit în lume și vei renunța la ideea de succes. Nimic nu dă greș ca succesul. Deși ți s-a spus că nimic nu reușește ca succesul, eu îți spun că nimic nu dă greș ca succesul.

Fericirea nu are nimic de a face cu succesul. Fericirea nu are nimic de a face cu ambiția, fericirea nu are nimic de a face cu banii, puterea, prestigiul. Ea e cu totul altă dimensiune. Fericirea are legătură cu conștiința ta, nu cu caracterul tău. Dă-mi voie să-ți amintesc – caracterul se cultivă și el. Poți să ajungi un sfânt și totuși nu vei fi fericit dacă sfințenia ta nu e decât o sfințenie exersată. Și în felul acesta ajung oamenii sfinți. Catolicii, jainiștii, hindușii – cum devin ei sfinți? Exersează milimetru cu milimetru, în amănunțime, când să se scoale, ce să mănânce, ce să nu mănânce, când să se culce...

Nu caracterul, ci conștiința

Eu nu cred deloc în caracter. Cred în conștiință. Dacă un om devine mai conștient, firește că i se transformă caracterul. Însă această transformare este total diferită: ea nu e săvârșită de minte – e naturală, e spontană. Iar atunci când caracterul este spontan, și natural, are o frumusețe a lui; altfel poți să tot

să schimb... poți să-ți arunci supărarea, dar unde o arunci? Va trebui s-o arunci în propriul subconștient. Poți să schimbi o latură a vieții tale, însă oriunde ai arunca-o ea va începe să se exprime dintr-un alt colț. Așa trebuie să fie. Poți să blochezi un pârâu cu o stâncă, însă el va începe să curgă în altă parte, n-ai cum să-l oprești. Mânia există pentru că ești inconștient, lăcomia există pentru că ești inconștient, posesivitatea și invidia există pentru că ești inconștient.

Așa că pe mine nu mă interesează să-ți schimb mânia; ar fi ca și cum ai tăia frunzele unui copac în speranța că, într-o zi, copacul va dispărea. N-o să fie așa; dimpotrivă, frunzișul se va îndesi.

De aceea așa-ziii sfinți sunt cele mai pagane persoane din lume, cele mai ipocrite. Da, dacă privești din afară, par foarte sfinți și foarte puca sfinți, prea dulci, greșoși de dulci, de gustători. Nu poți decât să te duci la ei, să-i saluți cu respect și să fugi. Nu poți trăi cu acești sfinți nici măcar douăzeci și patru de ore – te voi plietisi de moarte! Cu cât ești mai aproape de ei cu atât ești mai încurcat, mai nedumerit, mai derutat pentru că începi să vezi că dintr-o latură a vieții lor și-au gonit mânia, însă ea a intrat în altă latură.

Oamenii obișnuiți se mânie când și când, și mânia lor e trecătoare, e de moment. După aceea rîd din nou, sunt iarăși prieteni; rănilor lor nu țin prea mult. Dar la așa-ziii sfinți mânia lor este o chestiune aproape permanentă. Ei sunt pur și simplu mînioși, nu pe ceva anume. Și-au reprimat atât de mult mania încât acum sunt pur și simplu mînioși, într-o stare de furie. O arată ochii lor, o arată nasul lor, o arată însuși modul lor de viață.

Lu Ting mîncă la un restaurant grecesc pentru că Papadopoulos, patronul, făcea un orez prăjit cu adevărat bun. În fiecare seară venea și comanda „olez plăjit”. Asta îl făcea mereu pe Papadopoulos să se prăpădească de rîs. Uneori punea câțiva prieteni să stea în preajmă doar să-l audă pe Lu Ting comandând „olez plăjit”.

Poți să blochezi un pârâu cu o stâncă, însă el va începe să curgă în altă parte, n-ai cum să-l oprești. Mânia există pentru că ești inconștient, lăcomia există pentru că ești inconștient, posesivitatea și invidia există pentru că ești inconștient.

În cele din urmă chinezul s-a simțit atât de rănit în mândria sa încât a luat o lecție specială de dicție doar ca să poată spună corect „orez prăjit”. Data următoare când s-a dus la restaurant a spus deslușit: „Orez prăjit”.

Nevenindu-i să-și creadă urechilor, Papadopoulos a întrebat: „Ce-ai spus?”.

Lu Ting a strigat: „Ai auzit ce-am spus, glec plăpădit!”.

N-a fost mare diferență – de la „olez plăjit” acum e „glec plăpădit”! Închizi o ușă, se deschide imediat alta. Asta nu e transformare.

E ușor să-ți schimbi caracterul; munca adevărată constă în a-ți schimba conștiința, în a deveni conștient, mai intens și mai pătimăș conștient. Când ești conștient e imposibil să fii mânios, e imposibil să fii lacom, e imposibil să fii invidios, e imposibil să fii ambițios.

Iar când toată furia, toată lăcomia, toată invidia și toată ambiția dispar, energia implicată în ele este eliberată. Această energie devine extaz. Acum nu e ceva ce vine din afară, ci ceva ce se întâmplă în ființa ta, în cele mai ascunse tainițe ale ființei tale.

Iar atunci când această energie e disponibilă, devii un câmp receptiv, devii un câmp magnetic. Atragi inaccesibilul; când devii un câmp magnetic, toată energia pe care ai irosit-o în mod inutil se adună în subconștientul tău, se acumulează în tine. Iar când devii un lac de energie începi să atragi stelele, începi să atragi lumea de dincolo, începi să atragi paradisul însuși.

Iar întâlnirea conștiinței tale cu lumea de dincolo este punctul de extaz, adevărata fericire. El nu cunoaște nefericirea, este fericire pură. Nu cunoaște moartea, este viață pură. Nu cunoaște întunericul, este lumină pură, iar scopul e să-l cunoști. Gautama Buddha a pornit în căutarea lui și, într-o zi, după șase ani de luptă, a ajuns la el.

Și tu poți să ajungi la el, dar țin să precizez că spunând că poți să ajungi la el nu vreau să-ți creez dorința de a ajunge la el. Nu fac decât să afirm o realitate, și anume că dacă devii un rezervor imens de energie, netulburat de niciun lucru lumesc, extazul se întâmplă. E mai mult un eveniment imprezvizibil decât o acțiune. Și e mai corect să-l numim extaz decât fericire, pentru că ceea ce cunoști tu ca fiind fericire nu e decât o stare relativă.

Benson s-a dus la magazinul de îmbrăcăminte al lui Krantz să-și cumpere un costum. A găsit exact modelul pe care îl voia, așa că a luat haina de pe umerăș și a probat-o. Krantz a venit la el.

- Da, domnule. Vă stă minunat cu ea.
- Mi-o sta minunat cu ea, a spus Benson, dar mă strânge la umeri.
- Puneți-vă pantalonii, a spus Krantz. Sunt atât de strâmți încât veți uita de tot de umeri.

Ce numești tu fericire e doar o chestiune relativă. Ce numesc buddha-șii fericire e ceva absolut. Fericirea ta e un fenomen relativ. Ce numesc buddha-șii fericire e ceva absolut, fără legătură cu nimic altceva. Nu se cumpără cu nimic, și nu are legătură cu altcineva; este numai a ta, e lăuntrică.

Goana după curcubeie

În constituția americană există o idee foarte stupidă. Ea spune că urmărirea fericirii este dreptul din naștere al omului. Oamenii care au scris această constituție habar n-aveau ce scriau. Dacă urmărirea fericirii este dreptul din naștere al omenirii, cum rămâne cu nefericirea? Al cui drept din naștere este nefericirea? Oamenii aceștia nu erau deloc conștienți că dacă ceri fericire, ceri în același timp și nefericire; nu contează dacă o știi sau nu.

Spun că e o idee stupidă pentru că nimeni nu poate fi în căutarea fericirii. Iar dacă ești în căutarea fericirii un lucru e cert: n-ai să o găsești. Fericirea e totdeauna un produs secundar. Nu e rezultatul căutării directe. Se întâmplă când nici nu te gândești – ce să nu spunem că nu o cauți? Se întâmplă subit, din senin, când faci cu totul altceva decât să o cauți.

Poate tai lemne – asta sigur nu e căutarea fericirii; tai lemne, e dimineață blândă, soarele e încă rece, toporul cade cu zgomot pe buștean... bucăți de lemn sar în toate părțile... Începi să transpiri iar adierea rece face să-ți fie și mai rău decât înainte. Dintr-o dată apare fericirea, o bucurie de nestăpânit. Însă tu nu faci decât să tai lemne, iar tăiatul lemnului nu trebuie trecut în constituție ca un drept dobândit prin naștere, căci atunci câte lucruri n-ar trebui incluse!

Ce numești tu fericire
e doar o chestiune
relativă. Ce numesc
buddha-șii fericire e
ceva absolut.

Nu pot să uit o zi... Există lucruri care n-au logică și nici relevanță, însă îți rămân cumva în minte. Nu înțelegi de ce sunt acolo, pentru că s-au întâmplat milioane de lucruri mult mai importante, mult mai semnificative, și au dispărut toate. Au rămas în schimb câteva lucruri ne semnificative, nu îți explici de ce, dar au rămas; au lăsat o urmă.

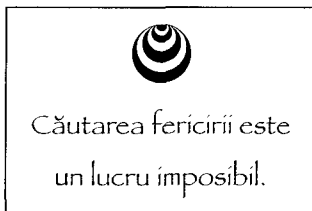
Un astfel de lucru țin și eu minte. Veneam acasă de la școală – școala era la distanță de aproape o milă de casa mea. Chiar la jumătatea drumului era un uriaș smochin sacru. Treceam în fiecare zi, de cel puțin patru ori, pe lângă acel smochin: când mă duceam la școală, apoi la amiază când veneam acasă la masă, apoi din nou când mă duceam la școală, și iarăși când mă întorceam acasă. Trecusem de atâtea ori pe lângă acel copac, însă în ziua aceea s-a întâmplat ceva.

Era o zi foarte călduroasă și transpiram. Am trecut pe sub crengile copacului și acolo era atât de răcoare și bine încât, fără vreun gând deliberat, m-am oprit pentru un timp. M-am apropiat de trunchiul copacului, m-am așezat și am atins trunchiul. Nu pot să explic ce s-a întâmplat, însă m-am simțit enorm de fericit, de parcă între copac și mine se întâmpla ceva. Doar răcoarea nu putea fi cauza, pentru că de multe ori trecusem transpirând prin răcoarea copacului, mă și oprisem la umbra lui, însă niciodată nu mă dusesem să ating copacul și să mă așez acolo, de parcă mă întâlneau cu un prieten bun.

Acea clipă mi-a rămas în amintire strălucind ca o stea. Multe lucruri s-au întâmplat în viața mea, dar acel moment nu pălește deloc; e tot acolo. Ori de câte ori mă uit în urmă, e tot acolo. Nici în acea zi n-am înțeles ce s-a întâmplat, și nu pot spune nici acum, dar s-a întâmplat ceva. Și din acea zi a existat o anumită legătură strânsă cu copacul, pe care nu o mai simțisem înainte, nici chiar cu o ființă umană. Am devenit mai intim cu acel copac decât cu orice ființă din lume. A devenit un obicei ca ori de câte ori treceam pe lângă copac să mă așez pentru câteva minute și să-l ating.

În ziua în care am terminat școala și am plecat în alt oraș să intru la universitate, mi-am luat la revedere de la tata, de la mama, de la unchi și de la toată familia fără să plâng. N-am fost niciodată genul care varsă lacrimi ușor. Dar în aceeași zi, luându-mi rămas bun de la smochinul sfânt, am plâns. Iar în timp ce plângeam, eram absolut sigur că și în ochii copacului erau lacrimi, deși nu vedeam nici ochii copacului, nici lacrimile lui. Însă am simțit – când am atins copacul i-am simțit tristețea, am simțit o binecuvântare, un „rămas bun!” . Și a fost cu certitudine ultima întâlnire, pentru că după un an, când m-am întors, copacul nu mai era acolo, fusese tăiat dintr-un motiv prostesc.

Motivul prostesc a fost că voiau să ridice un mic monument comemorativ, și ca acela era cel mai frumos loc din oraș. Monumentul era pentru un idiot deșteul de bogat ca să câștige toate alegerile și să devină președintele comitetului municipal. Toată lumea era mulțumită de președinția lui, pentru că era tare idiot. A fost președinte cel puțin treizeci și cinci de ani mai mult decât oricare alt președinte din oraș. Normal că toată lumea l-a vrut – puteai să faci orice fără ca el să se bage. Puteai să-ți construiești casa chiar în mijlocul străzii, că el nu te deranja, trebuia doar să-l votezi. Așa că tot orașul era mulțumit de el pentru că toată lumea avea libertatea să facă ce vrea. Toți voiau ca el să rămână tot președinte; dar chiar și idioșii mor, din fericire. Dar moartea lui a fost înfelicită pentru că au căutat un loc în care să-î înalțe un monument și au deșabus smochinul sfânt. Acum acolo stă un monument de marmură rece în loc de un copac viu.

Căutarea fericirii este un lucru imposibil. Dacă analizezi propria experiență, vei descoperi că momentele în care ai fost fericit au fost foarte rare. Într-o viață de șaptezeci de ani dacă există șapte momente care ar putea fi numite momente de fericire. Însă dacă ai avut chiar și un singur moment de fericire, un lucru sigur, fără excepție – s-a întâmplat când nu îl căuți.

Încearcă să cauți fericirea, și sigur n-o vei găsi.

În multe privințe nu sunt de acord cu Iisus Hristos, chiar și în chestiuni care par foarte inocente, și s-ar părea că sunt nedrept. Iisus spune: „Caută și vei găsi, cere și ți se va da, bate și ți se va deschide”. Nu pot să fiu de acord.

Neghiobii care au scris constituția americană au fost influențați în mod sigur de Iisus Hristos – bine-nțeleș că toți erau creștini. Când au spus „căutarea fericirii”, trebuie să fi avut conștient sau inconștient în minte afirmația lui Iisus: „Caută și vei găsi”. Însă eu spun: „Caută fericirea și fii sigur că n-ai s-o găsești niciodată. Nu căuta, și o să apară”.

Când încetezi să o cauți, o găsești – deoarece căutarea înseamnă un efort din muniții, iar necăutarea înseamnă o stare de relaxare. Iar fericirea e posibilă numai când ești relaxat.

Căutătorul nu e relaxat. Cum să fie relaxat? Nu își poate permite să se relaxeze. Dacă te uiți prin lume, vei fi surprins: vei constata că oamenii din țările foarte sărace sunt mai mulțumiți. Da, chiar și în Etiopia, unde se moare de

foame, nu vei găsi suferință sau chin. Cel mai mare număr de oameni nefericiți îl vei găsi în America. Ciudat! În America, căutarea fericirii e un drept dobândit prin naștere. În nicio altă constituție din lume nu scrie asta.

Această constituție americană e absolut absurdă: „căutarea fericirii”? – nimeni nu a reușit vreodată în acțiunea asta, iar cei care au încercat au ajuns să fie foarte nefericiți în viață.

Fericirea *se întâmplă*. Nu poți s-o fabrici, nu poți s-o aranjezi. Fericirea e ceva care e dincolo de eforturile tale, dincolo de tine. Se întâmplă când nici nu te gândești.

Fericirea e întotdeauna cu tine. Nu are nicio legătură cu vremea, nu are nicio legătură cu tăiatul lemnului, nu are legătură cu nimic. Este neașteptată,

și apare când ești relaxat, când ființa ta este împăcată cu existența. Nu vine și pleacă. E mereu acolo, la fel ca respirația, ca bătăile inimii, ca circulația sângelui în corp.

Fericirea e ceva care e
dintru de eforturile
tale, dincolo de tine. Se
întâmplă când nici nu te
gândești.

Fericirea e mereu acolo, însă dacă o cauți vei găsi nefericirea. Nefericirea are o anumită relație cu căutarea, un parteneriat. Când „cauți”, găsești nefericirea. Iar constituția americană i-a dat întregului popor american ideea că „trebuie să cauți”.

Și americanii caută cu disperare – bani, putere, religie – și aleargă prin toată lumea căutând pe cineva care să-i învețe cum să găsească fericirea.

Ceea ce trebuie ei să facă este să se întoarcă acasă și să uite de tot de ea. Să facă altceva, ceva ce nu are nimic de a face cu fericirea. Să picteze. Nu e nevoie să ia lecții de pictură; să arunce culori pe pânză oricine poate, însă din felul în care se amestecă pe pânză culorile iese ceva frumos, ceva ce nu poate fi numit.

Tablourile moderne nu au titlu, și multe tablouri nu au nici ramă, pentru că existența nu are ramă. Te uiți pe fereastră și vezi cerul înrămat, dar rama e a ferestrei, nu a cerului; cerul nu are ramă. Și există pictori care nici nu pictează pe pânză; pictează pe pereți, pe podea, pe tavan. Locuri ciudate, dar le înțeleg intenția. Pe ei nu-i interesează să realizeze o pictură; îi interesează mai mult să se implice în însuși actul pictatului. Cum să vinzi un tavan, cine să-l cumpere? Însă în timp ce sunt foarte absorbiți de munca lor, dintr-un colț neștiut ceva începe să se strecoare în ființa lor. Fără niciun motiv, se umplu de bucurie.

De asta condamn eu ideea de căutare. Fără a cunoaște numele celui care a scris în constituție acest cuvânt „căutare”, fără să știu nimic despre el, pot să spun că trebuie să fi fost un om extrem de nefericit. Nu a cunoscut niciodată fericirea. *A căutat-o*; de aceea a dat fiecărui american același drept dobândit prin naștere, pe care îl pretindea pentru sine. Și în trei sute de ani nimeni nu a amendat acest lucru, această prostie.

Da, pictorul, poetul, cântărețul, dansatorul ajung când și când la fericire. Da, un lucru e sigur: ori de câte ori fericirea vine, *ei* nu sunt acolo. Căutătorul nu există, căutarea nu există.

Nirjinsky este, din punctul meu de vedere, cel mai bun dansator pe care l-a avut omenirea în toată istoria ei. Era un miracol când dansa. Uneori făcea câte un salt atât de mare încât contrazicea gravitația; științific era imposibil. Conform legilor gravitației, un asemenea salt uriaș era absolut imposibil. Chiar și atleții care se întrec la Olimpiadă la săritura în lungime sunt nimic în comparație cu Nirjinsky. Aterizarea lui era și mai miraculoasă: cobora ca o pană, încetșor. Așa contrazicea și mai mult legile gravitației care spun că un corp greu cade în jos, repede, datorită gravității. Noi am cădea cu o bufnitură, ba ne-am fractura și câteva oase! Însă el cobora exact cum cade din copac o frunză veștedă. Încet, leneș, fără grabă, pentru că nu are unde să ajungă. Sau, și mai corect, ca o pană, pentru că frunza coboară puțin mai repede. Pana e ușoară, foarte ușoară; vine dansând. La fel cobora și Nirjinsky. Nu se auzea niciun sunet când ateriza pe scenă. Era întrebat întruna: „Cum faci?”. El răspundea: „Nu știu. M-am străduit s-o fac, și nu mi-a ieșit. Cu cât mă străduiam mai mult, cu atât îmi era mai limpede că n-am să reușesc. Încetul cu încetul mi-am dat seama că îmi ieșea când nu mă străduiam, când nici măcar nu mă gândeam la succes. Mă pomenesc în aer, fără să știu cum, și când vreau să-mi dau seama cum s-a întâmplat, sunt deja pe podea”.

Ei bine, acest om știe că fericirea nu poate fi căutată. Dacă Nirjinsky ar fi fost în comitetul de elaborare a constituției Americii, ar fi obiectat la cuvântul „căutare”, spunând că e absolut greșit. Spune doar că fericirea e dreptul dobândit prin naștere al fiecărui om, nu căutarea ei. Înseamnă să alergi toată viața după ea, să te vrei pe pereți, să ți-o irosești fără rost.

Însă mintea americană a prins ideea, așa că în toate sferele – politică, drept, religie – este o continuă căutare. Americanii sunt veșnic în mișcare, și se mișcă atât de repede, pentru că dacă tot mergi, de ce să nu mergi repede? Și mă miră unde se duc, pentru că nimeni nu știe. Un lucru e sigur – merg cu

toată viteza, cât de repede pot. Ce le mai trebuie? Merg, merg cu toată viteza. Își exercită dreptul dobândit prin naștere.

Așa că bărbații trec din femeie în femeie, femeile din bărbat în bărbat, și unii și alții de la o afacere la altă afacere, de la o slujbă la alta, și toate acestea în căutarea fericirii. Și, ce e ciudat, mereu li se pare că fericirea există și că altcineva se bucură de ea, așa că o caută. Când ajung acolo unde cred că o s-o găsească, nu e.

Iarba de dincolo de gardul tău e întotdeauna mai verde, dar nu sari gardul ca să vezi dacă într-adevăr e așa. Bucură-te de ea! Dacă e mai verde de cealaltă parte a gardului, bucură-te de ea! De ce să-ți rupi hainele sărind gardul și să descoperi că e mai urâtă decât iarba ta?

Însă oamenii aleargă după tot, crezând că poate asta le va da ce le lipsește.

N-are niciun rost. Poți să trăiești într-un palat și să fii la fel, poate și mai nefericit decât dacă ai trăi într-o colibă veche. În coliba veche ai fi avut măcar consolarea că ești nefericit din cauză că trăiești într-o colibă prăpădită. Ai fi avut un pretext; ai fi putut să-ți justifici nefericirea, suferința. Și ai mai fi avut și speranța că într-o bună zi vei putea să te muți într-o casă mai bună – dacă nu un palat, cel puțin o casă mică, frumoasă și bună a ta.

Speranța e cea care îi ține pe oameni în viață, iar pretextele și justificările lor îi fac să încerce ia și iar. Să încerci, să încerci și să tot încerci a devenit filozofia Americii. Însă există câteva lucruri care nu pot fi realizate prin încercare, care se întâmplă numai atunci când ai renunțat de tot să mai încerci. Te așezi pur și simplu și spui: „Îmi ajunge – nu mai încerc”.

Așa a fost iluminarea lui Gautama Buddha.

El trebuie să fi fost primul american, pentru că era în căutarea fericirii. Din cauza căutării, a renunțat la regatul său. Este un pionier în multe privințe. Este primul care a dat cu piciorul la toate. Hippioții nu au renunțat la prea multe. Ca să renunți la ceva, trebuie mai întâi să-l ai. El a avut, și a avut mai mult decât a avut un om vreodată. Buddha era înconjurat de toate femeile frumoase din regat. Avea tot ce își putea dori un om: cea mai bună mâncare, sute de servitori, grădini imense.

Buddha a spus: „Renunț la tot. N-am găsit fericirea aici. O voi căuta, voi porni în căutarea ei, voi face tot ce e nevoie ca să o găsesc”.

Și, timp de șase ani, Buddha a făcut tot ce era omenește posibil. S-a dus la tot felul de învățători, maeștri, cărturari, înțelepți, sfinți. Iar India e atât

de plină de astfel de oameni încât nu e nevoie să cauți, să cercetezi; du-te oriunde și dai de ei. Sunt peste tot; dacă nu-i cauți tu, te caută ei pe tine. Și lucrul acesta era valabil mai ales pe vremea lui Buddha. Însă după șase ani de eforturi extraordinare – austeritate, post și poziții yoga – nu s-a întâmplat nimic. Apoi, într-o zi...

Niranjana e un râu mic, nu prea adânc. Buddha postea, și suferea privațiuni și se chinuia în fiecare zi și în toate felurile, și slăbise atât de mult încât când s-a dus să se scalde în Niranjana nu a putut să treacă râul. Râul era mic, dar Buddha era așa de slab încât dacă nu s-ar fi ținut de o rădăcină de copac ce ieșea din mal, apa l-ar fi dus la vale. În timp ce stătea atârnat de rădăcină, i-a venit o idee. „Înțelepții ăștia spun că existența e ca un ocean. Dacă existența e un ocean, atunci ceea ce fac eu nu e bine, pentru că dacă nu pot să trec râul era amărât, Niranjana, cum am să traversez oceanul existenței? Nu fac decât să mi irotesc timpul, viața, energia, și să-mi istovesc corpul”. A reușit până la urmă să iasă din râu, a renunțat la toate eforturile și s-a așezat sub un copac.

În acea noapte – era o noapte cu lună plină, pentru prima dată în șase ani dormit bine, pentru că a doua zi nu avea nimic de făcut, nu trebuia să se ducă la muncă. Nu avea de făcut niciun exercițiu... nu trebuia nici măcar să se scoale de dimineață, înainte de răsăritul soarelui. Putea să doarmă cât voia. Pentru prima dată în șase ani s-a simțit eliberat de toate eforturile, de căutare.

Bine-nțeles că a dormit foarte relaxat, iar dimineața, când a deschis ochii, ultima stea dispărea. Se spune că o dată cu ultima stea a dispărut și Buddha. Când culcat acolo, fără nicio grabă de a se ridica, și-a dat seama că toți acei șase ani semănau cu un coșmar. Dar asta era trecut. Steaua a dispărut, a dispărut și Buddhartha.

Aceasta a fost experiența extazului, sau a adevărului; a transcenderii. Nici el și nici buddha-șii n-au fost capabili să înțeleagă semnificația acestei povești. Este cel mai important moment din viața lui Gautama Buddha. Nimic nu se compară cu el.

Eu nu sunt budist și nu sunt de acord cu Buddha asupra a o mie și unu de lucruri, dar sunt primul om în douăzeci și cinci de secole care a pus accent pe această poveste și am făcut din ea punctul central, pentru că atunci, în acel moment s-a întâmplat trezirea lui Buddha. Însă preoții și călugării budiști nici nu vor să spună această poveste pentru că dacă ar spune-o, care ar mai fi rostul lui? Ei ce-ar mai face? Ce ar mai propovădui? Firește că dacă ar spune această poveste care s-a întâmplat când Buddha a încetat să mai facă tot soiul de prostii

religioase, oamenii ar spune: „Atunci de ce ne învățați să facem prostii religioase? Doar ca să le lăsăm baltă într-o zi? Păi atunci de ce să mai începem?”

Și extazul te inundă exact așa; și adevărul te inundă exact așa. Trebuie doar să stai, să nu faci nimic, să aștepti – nu ceva anume, ci să aștepti pur și simplu, să fii într-o stare de așteptare, și se întâmplă.

Rădăcinile nefericirii

Omul este nefericit, și a fost nefericit de când e lumea. Rareori găsești o ființă umană care nu e nefericită. E un lucru atât de rar încât pare aproape de necrezut. Oamenii nu cred – nu pot să creadă din cauza propriei lor nefericiri. Sunt atât de adânc cufundați în nefericire încât nu văd nicio cale de scăpare.

Oamenii cred că buddha-șii trebuie să fi fost imaginați, că oamenii precum Gautama Buddha sunt visele omenirii. Asta spune și Sigmund Freud. Vrem să fim așa, vrem să scăpăm de nefericire, am vrea să avem și noi acea liniște, acea pace, acea fericire, dar nu se întâmplă. Și Freud spune că nu e nicio speranță; nu

se poate întâmpla prin însăși natura lucrurilor. Omul nu poate să fie fericit. Freud trebuie ascultat foarte atent; nu poate să fie negat categoric. El este una dintre cele mai penetrante minți care au existat vreodată, și când spune că fericirea nu e posibilă, când spune că nu există nicio speranță de a fi fericit, știe ce spune. Această concluzie nu e a unui filozof. La această concluzie l-au condus propriile observații cu privire la nefericirea umană. Freud nu e un pesimist, însă cercetând mii de ființe umane, pătrunzând mai adânc în psihicul lor, și-a dat seama că omul este făcut în așa fel încât are în el caracteristica de a fi nefericit. Cel mult poate să-și facă viața puțin mai confortabilă – prin

Omul este nefericit, și a fost nefericit de când e lumea. Rareori găsești o ființă umană care nu e nefericită. E un lucru atât de rar încât pare aproape de necrezut.

tehnologie, prin schimbări sociale, printr-o economie mai bună, și altele – însă va rămâne nefericit. Cum să creadă Freud că a existat vreodată un om ca Buddha? O astfel de seninătate pare pur și simplu un vis; omenirea visează la Buddha.

Această idee s-a născut pentru că Buddha e o raritate, e o excepție. Nu este regula.

De ce e omul atât de nefericit când, de fapt, toată lumea vrea să fie fericită. Nu găsești persoană care să vrea să fie nefericită, totuși toată lumea e nefericită. Toată lumea vrea să fie fericită, împăcată, liniștită. Toată lumea vrea să trăiască în bucurie, vrea să sărbătorească – dar acest lucru pare imposibil. Trebuie să existe o cauză foarte adânc ascunsă, atât de adânc încât analiza lui Freud nu a putut să ajungă la ea, atât de adânc încât logica nu o poate pătrunde.

Trebuie înțeles un lucru de bază. Omul vrea fericire; de asta este nefericit. Cu cât vrei mai mult să fii fericit, cu atât mai nefericit vei fi. Acuma, lucrul asta pare total absurd, însă aceasta este cauza principală. Când vei înțelege cum funcționează mintea umană, îți vei da seama de asta.

Omul vrea să fie fericit; de aceea creează nefericire. Dacă vrei să scapi de nefericire, trebuie să renunți la dorința de fericire, și atunci nimeni și nimic nu te mai poate face nefericit. Aici a greșit Freud. Nu a înțeles că însăși dorința de fericire poate fi cauza nefericirii.

Cum se întâmplă asta? De ce, în primul rând, dorești fericire? Și ce face pentru tine dorința de fericire?

În clipa în care dorești fericire, te îndepărtezi de prezent. Te îndepărtezi de existențial, intri deja în viitor, care nu e nicăieri, care nu a venit încă. Intri într-un vis. Ei bine, visele nu se mijlocesc niciodată. Dorința ta de fericire e un vis, iar visul este ireal. Nimeni nu a ajuns vreodată prin ireal la real. Ai luat totul care nu trebuia.

Dorința de fericire arată pur și simplu că în momentul de față nu ești fericit. Dorința de fericire nu face decât să arate că ești o ființă nefericită. Iar o ființă nefericită proiectează în viitor speranța că într-o zi, cândva, cumva va fi fericită. Această speranță vine din nefericire, ea poartă însele semințele nefericirii. Vine din tine, și nu poate fi altfel decât tine. E copilul tău, seamănă la față cu tine, și tegele tău circulă prin corpul ei. Este continuitatea ta.

Astăzi ești nefericit. Proiectezi speranța că mâine vei fi fericit, dar mâine ești o proiecție a ta, e ceea ce ești astăzi. Ești nefericit – „mâinele” provine din această nefericire, și vei fi și mai nefericit. Bine-nțeles că dacă ești mai nefericit vei dori și mai mult să fii fericit în viitor. Și astfel intri într-un cerc vicios: cu cât ești mai nefericit, cu atât dorești mai mult să fii fericit; cu cât dorești mai mult să fii fericit, cu atât mai nefericit vei fi. Treaba asta e ca un câine care aburcă după propria coadă.

În Zen există o frază pentru asta. Se spune că e ca biciuitul căruței. Când caii nu vor să se miște din loc, poți să biciuiești cât vrei căruța, că tot degeaba. Dacă ești nefericit, poți să visezi orice, poți să proiectezi orice că tot degeaba – nu vei fi fericit ci mai nefericit.

Așa că primul lucru e să nu visezi, să nu proiectezi. Primul lucru este să fi aici și acum. Fii aici și acum... și te așteaptă o revelație nemaipomenită.

Ai fost vreodată nefericit aici și acum? Chiar în acest moment – există vreo posibilitate să fi nefericit *aici și acum*? Te gândești la ziua de ieri, și poți să fi nefericit. Te gândești la ziua de mâine, și poți să fi nefericit. Dar chiar în acest moment –

acest moment real care vibrează, care pulsează – poți să fi nefericit chiar acum? Fără trecut, fără viitor?

Fericirea este acolo
unde ești tu – oriunde
ai fi, *fericirea e acolo.*

Te înconjoară, e un
fenomen natural.

Aduci nefericirea din trecut, din amintiri. Cineva te-a insultat ieri, și încă mai ai rana, încă te mai doare, și încă te mai simți nefericit din pricina asta. De ce, de ce ți s-a întâmplat asta? De ce te-a insultat omul respectiv? Ai fost foarte bun cu el, l-ai ajutat

mereu, i-ai fost mereu prieten... iar el te-a insultat! Te joci cu ceva care nu mai e. Ziua de ieri a murit.

Sau poți să fi nefericit pentru ziua de mâine. Mâine ți se vor termina banii, și unde ai să stai? Ce ai să mănânci? Mâine ți se vor termina banii! – atunci intră în sufletul tău nefericirea. Poate să vină fie din ziua de ieri, fie din ziua de mâine, dar nu e niciodată aici și acum. Chiar în acest moment, *în acum*, nefericirea e imposibilă.

Dacă înveți măcar atât, poți să devii un buddha. Atunci nimeni nu îți mai stă în cale. Atunci poți să uiți de tot de Freud; atunci fericirea nu e numai posibilă, s-a întâmplat deja. E chiar în fața ta și nu o vezi pentru că te tot uiți într-o parte.

Fericirea este acolo unde ești tu – oriunde ai fi, fericirea e acolo. Te înconjoară, e un fenomen natural. Este exact ca aerul, exact ca cerul. Fericirea nu trebuie căutată, ea e însăși substanța din care e făcut universul. Bucuria e însăși materia din care e făcut universul. Dar trebuie să te uiți direct, chiar în fața ta. Dacă te uiți în lateral, o ratezi.

O ratezi din cauza ta. O ratezi din cauză că ai o abordare greșită.

Lasă trecutul în pace și nu te gândi la viitor, și pe urmă încearcă să fi nefericit – nu vei reuși! Nu poți să fi nefericit; eșecul tău e absolut sigur, e previzibil. Oricât de eficient ai fi în a fi nefericit, oricât de bine antrenat, chiar în *acest* moment nu poți să fi nefericit.

Dorința de fericire te face să te uiți în altă parte, și de aceea tot ratezi. Fericirea nu trebuie creată – fericirea trebuie doar să fie *văzută*. E deja prezentă. Chiar în această clipă poți să fi fericit, fantastic de fericit.

Așa i s-a întâmplat lui Buddha. Era fiu de rege, avea totul, dar nu era fericit. Asta e nefericirea bogatului. Asta se întâmplă azi în America: cu cât oamenii ajung mai bogați, cu atât mai nefericiți sunt; cu cât oamenii devin mai bogați, cu atât mai mult nu știu ce să facă.

Oamenii săraci știu întotdeauna ce trebuie să facă: trebuie să câștige bani, trebuie să-și construiască o casă bună, trebuie să-și cumpere o mașină, trebuie să trimită copiii la universitate. Ei au întotdeauna un program în față. Sunt ocupați. Au un viitor, au speranțe: „Cândva, într-o zi...”. Rămân nefericiți, dar există speranță.

Bogatul e nefericit și, în plus, n-are nici speranțe. Nefericirea lui e dublă. Du găsești un om mai sărac decât bogătașul; el e de două ori sărac. Rămâne proiectat în viitor, și acum știe că viitorul nu o să-i dea nimic – pentru că orice el dorește, are deja. Se frământă, e tot mai neliniștit, mai temător. Se chinuie. Asta e a întâmplat lui Buddha.

Era bogat. Avea tot ce se putea avea. A ajuns să fie foarte, foarte nefericit. Într-o zi a fugit din palat, a renunțat la toate bogățiile, și-a lăsat soția frumoasă, copilul abia născut – a fugit. A ajuns cerșetor. A început să caute fericirea. S-a dus la un guru, ba la altul; a întrebat pe toată lumea ce să facă să fie fericit. A avut bine înțeles că au existat o mie și unu de oameni gata să-l sfătuiască, și el a primit sfatul tuturor. Dar cu cât urma mai multe sfaturi, cu atât devenea mai derutat.

Buddha a încercat tot ce i s-a spus. Cineva i-a spus „Fă Hatha Yoga”, și a făcut. A practicat poziții yoga și le-a dus la extrem. N-a ieșit nimic din asta. Hatha Yoga poate să te ajute să ai un corp mai bun, dar nu să fi fericit. Un corp mai bun, un corp mai sănătos nu schimbă situația. Cu cât vei avea mai multă energie la dispoziție, cu atât vei fi mai nefericit. Ce ai să faci cu ea? Dacă ai o mulțime de bani, ce ai să faci cu ei? Ai să faci ceea ce se poate face, și dacă poți avea bani te fac atât de nefericit, mai mulți bani te vor face și mai nefericit. E o taută simplă.

BUCURIA

Buddha a renunțat la yoga. S-a dus la alți învățători, la yoghinii Raja, care nu practică poziții ale corpului ci numai mantră, incantații, meditație. Buddha le-a făcut și pe astea, dar n-a ieșit nimic. El chiar era în căutarea fericirii, și atunci când ești cu adevărat în căutarea fericirii, nimic nu te ajută.

Oamenii mediocri se opresc undeva pe drum; ei nu sunt căutători adevărați. Căutătorul adevărat este cel care merge până la capăt, și ajunge să își dea seama că toată căutarea e o prostie. Căutarea însăși e un fel de dorință – Buddha a înțeles asta într-o zi. Își părăsise palatul, își părăsise bunurile lumești; într-o zi, după șase ani de căutare spirituală, a renunțat la căutare. La căutarea materială renunțase înainte, acum a renunțat la căutarea spirituală.

A scăpat de tot de dorință... și chiar în acea clipă s-a întâmplat. Dintr-o dată Gautama Siddartha a devenit Buddha. Fericirea a fost întotdeauna acolo, dar el căuta în altă parte. Era acolo – înăuntru, în afară, din ea e făcut universul.

De la agonie la extaz

Bucuria înseamnă să intri în propria ființă. La început e greu, e anevoios.

La început va trebui să înfrunți nefericirea; drumul e foarte accidentat, e drum de munte, anevoios. Dar cu cât înaintezi mai mult, cu atât răsplata e mai mare.

Trebuie să înțelegi un lucru: iluminarea nu este fuga de durere ci înțelegerea durerii, înțelegerea chinului, înțelegerea nefericirii – nu un înlocuitor ci o înțelegere profundă: „De ce sunt nefericit? De ce există atâta neliniște, de ce există atâta chin, care sunt cauzele din ființa mea care provoacă toate acestea? Iar a vedea limpede acele cauze înseamnă a te elibera de ele.

Buna cunoaștere a nefericirii, înțelegerea ei aduc eliberarea de nefericire. Iar ce rămâne este iluminare. Iluminarea nu e ceva care vine la tine. Când durerea și nefericirea și chinul și neliniștea au fost înțelese perfect și s-au evaporat pentru că acum nu mai au niciun temei să existe în tine – aceasta este iluminarea. Ea îți aduce, pentru prima dată, adevărata mulțumire, eliberata fericire, extazul autentic.

Ce numeai înainte „mulțumire” nu era mulțumire. Ce numeai înainte „fericire” nu era fericire. Însă acum nu ai cu ce să le compari.

O dată ce iluminarea îți oferă gustul realului, îți dai seama că plăcerile și fericirea ta erau doar materia din care sunt făcute visele; nu erau reale. Și acum, a venit acum, a venit pe vecie.

Acasta este definiția realului: o mulțumire care vine și nu te mai părăsește niciodată este mulțumire reală. O mulțumire care vine și pleacă nu e mulțumire, e doar o pauză între două nefericiri. La fel cum numim „timp de pace” pauza dintre două războaie – nu e timp de pace, e doar pregătirea pentru un alt război. Dacă războiul este pozitiv, perioada dintre două războaie este un război negativ, un război rece. El se desfășoară subteran, pregătește un război fierbinte.

Tot ce vine și pleacă e vis. Tot ce vine și nu mai pleacă este realitate.

Încearcă să-ți înțelegi nefericirea. Trăiește-o, pătrunde adânc în ea, descoperă cauza din care există. Înțelege-o prin meditație.

Și încearcă să-ți înțelegi și mulțumirea, și fericirea, și le vei înțelege superficialitatea. Și o dată ce știi că fericirea ta e superficială și chinul tău e foarte adânc, poți să-ți schimbi întregul mod de a gândi. Mulțumirea poate să-ți inunde întreaga ființă; nu rămâne nici măcar un colțisor pentru nemulțumire.

Iubirea poate să devină însăși viața ta. Și asta rămâne. Timpul trece, dar ce ai dobândit se adâncește continuu. Din el se nasc tot mai multe flori, tot mai multe cântece. Asta numim noi iluminare. Cuvântul este oriental, dar experiența nu are nimic de a face cu Orientul sau Occidentul.

Pâine și circ

Ce credem noi în mod obișnuit că este bucurie nu e bucurie; cel mult e distracție. E doar un mod de a te evita pe tine însuși. E un mod de a te ameți, e un mod de a te îneca în ceva ca să uiți de nefericire, de griji, de chin, de neliniște.

Astfel că tot felul de distracții sunt considerate bucurie – și nu sunt! Tot ce vine din afară nu e, nu poate fi, bucurie. Tot ce depinde de ceva nu e, nu poate fi, bucurie. Bucuria se naște din adâncul ființei tale. Este absolut independentă – nu depinde de nicio împrejurare exterioară. Și nu e fuga de tine însuși; este, de fapt, întâlnirea cu tine însuși. Bucuria apare numai când ești acasă.

Așa că ce e cunoscut ca bucurie este exact contrariul, exact opusul diametral: nu este bucurie. De fapt, cauți distracție tocmai pentru că ești lipsit de bucurie.

Unul dintre marii scriitori ruși, Maxim Gorky, a vizitat America. I s-au arătat tot felul de lucruri pe care americanii le-au născocit ca să se distreze. Ghidul care îl însoțea spera că scriitorul avea să fie foarte fericit. Însă cu cât vedea mai multe, cu atât mai nefericit și mai trist arăta Maxim Gorky.

Ghidul l-a întrebat: „Care-i problema? Ce nu înțelegi?”

Gorky a răspuns: „Ba înțeleg, și de aceea sunt trist. Trebuie că țara asta este lipsită de bucurie, altfel n-ar fi nevoie de atâtea distracții”.

Numai o persoană lipsită de bucurie are nevoie de distracție. Cu cât lumea e mai lipsită de bucurie, cu atât avem mai multă nevoie de televizor, de filme, de parcuri de distracție și o mie și unu de lucruri. Avem nevoie de tot mai mult alcool, avem nevoie de tot mai multe droguri noi, doar ca să evităm nefericirea în care ne aflăm, doar ca să nu privim în față suferința în care ne aflăm, doar ca să uităm cumva de toate. Dar prin uitare nu se realizează nimic.

Bucuria înseamnă să intri în propria bucurie. La început e greu, e anevoios. La început va trebui să înfrunți nefericirea; drumul e foarte accidentat, e drum de munte, anevoios. Dar cu cât înaintezi mai mult, cu atât răsplata e mai mare.

O dată ce ai învățat să-ți înfrunți nefericirea, începi să te umpli de bucurie, pentru că prin însuși faptul că ai înfruntat-o nefericirea începe să dispară și tu încerci să te întregești din ce în ce mai mult.

Nefericirea există și, într-o zi, o înfrunți. Brus, se produce ruptura – vezi cum nefericirea se desparte de tine și tu de desparți de ea. Întotdeauna ați fost despartiți; a fost doar o iluzie cu care te-ai identificat. Acum știi adevărul, și se produce o răbufnire de bucurie, o explozie de bucurie.

Numai o persoană
lipsită de bucurie are
nevoie de distracție.

Extazul este rebel

Fiecare copil se naște extatic. Extazul e natural. Nu e ceva ce li se întâmplă numai marilor înțelepți. E ceva pe care toți îl aducem cu noi în lume; toată lumea vine cu el. Este esența vieții. Face parte din viață. Viața înseamnă extaz. Fiecare copil îl aduce cu el pe lume, dar pe urmă societatea se repede asupra copilului, începe să distrugă extazul, începe să-l facă pe copil nefericit, începe să-l condiționeze.

Societatea este nevrotică, nu poate să permită existența oamenilor care vin cu extazul. Pentru ea, ei sunt periculoși. Încearcă să înțeleagă mecanismul; pe urmă lucrurile vor fi mai ușoare.

Nu poți să controlezi o persoană extatică. Poți să controlezi numai o persoană nefericită. Persoana extatică e menită să fie liberă. Extazul înseamnă libertate.

Când ești extatic, nu poți fi redus la condiția de sclav. Nu poți fi distrus foarte ușor; nu poți fi convins să trăiești în închisoare. Ți place să trăiești sub cerul liber,

Dacă ar exista mulți
oameni extatici,
societatea s-ar
prăbuși, structura ei
nu ar mai ține. Oamenii
extatici sunt rebeli.

să dansezi sub stele, îți place să te plimbi cu vântul, îți place să vorbești cu soarele și luna. Ai nevoie de vastitate, de infinit, de imensitate. Nu poți să fii ademenit să trăiești într-o celulă întunecoasă. Nu poți să fii transformat în sclav. Ți trăiești propria viață și faci ce vrei.

Pentru societate, lucrul acesta e foarte stânjenitor, neplăcut. Dacă ar exista mulți oameni extatici, societatea s-ar prăbuși, structura ei nu ar mai ține. Oamenii extatici sunt rebeli. Reține – nu spun că omul extatic e „revoluționar” – îl numesc „rebel”.

Revoluționarul este cel care *vrea* să schimbe

societatea, însă *vrea* s-o înlocuiască cu altă societate. Rebelul este cel care *vrea* să trăiască liber, ca individ, și nu *vrea* să existe pe lume nicio structură rigidă. Rebelul este cel care nu *vrea* să înlocuiască această societate cu altă societate, pentru că toate societățile s-au dovedit la fel. Cea comunistă și cea capitalistă și cea fascistă și cea socialistă sunt înrudite; nu e prea mare diferență între ele. Societatea e societate. Toate bisericile s-au dovedit aceleași – cea hindusă, cea creștină, cea mahomedană. O dată ce o structură devine puternică, nu *vrea* ca cineva să fie extatic, pentru că extazul se opune structurii.

Ascultă și meditează la asta: extazul e împotriva structurii. Extazul e rebel. Nu e revoluționar. Revoluționarul *vrea* altă structură – conform propriei dorințe, conform propriei utopii, totuși o structură. Rebelul este anarhic. Rebelul este cel care are încredere în natură, nu în structuri făcute de om, rebelul e cel care crede că dacă natura este lăsată în pace, totul va fi minunat.

Un univers atât de mare merge înainte fără nicio guvernare. Animalele, păsările, copacii n-au nevoie de vreo guvernare ca să existe. De ce omul are nevoie de guvernare? Trebuie că ceva nu e în regulă. De ce e omul atât de nevrotizat încât nu poate trăi fără cârmuitori?

Ei bine, există un cerc vicios. Omul poate trăi fără cârmuitori, dar nu i s-a dat niciodată prilejul – cârmuitorii nu vor să ofere prilejul. O dată ce știi că poți să trăiești fără cârmuitori, de ce i-ai mai *vrea*? Cine i-ar mai *vrea*? Cine i-ar mai sprijini?

În momentul de față îți sprijini proprii dușmani. Continui să-ți votezi dușmanii. Doi dușmani se înfruntă într-o competiție prezidențială, iar tu alegi. Amândoi sunt la fel. Este ca și cum ți s-ar da libertatea să alegi în care închisoare vrei să întri. Iar tu votezi cu entuziasm – ai vrea să mergi la închisoarea A sau B, crezi în închisoarea republicană, crezi în închisoarea democrată. Însă ambele sunt închisori. Și o dată ce sprijini o închisoare, îi dai drepturi depline capota ta, iar ea nu îți va permite să guști libertatea.

Așa că încă din copilărie nu suntem lăsați să gustăm libertatea, pentru că o dată ce știm ce e libertatea, nu mai cedăm, nu mai facem compromisuri, nu mai suntem gata să trăim într-o celulă întunecoasă. Preferăm să murim decât să cedăm pe cineva să ne înrobească. Suntem categorici în această privință.

Bucințeles că pe rebel nu îl interesează să aibă putere asupra altora. Când te interesează prea mult să ai putere asupra altora, dai semne de nevroză. Asta nu face decât să arate că în adâncul tău ești slab, și că te temi că, dacă nu devii puternic, te vor supune alții.

Machiavelli spune că cea mai bună apărare e atacul. Cel mai bun mod de a te apăra este să ataci tu primul. Așa-ziișii politicieni din toată lumea – din Orient, din Occident – sunt în adâncul lor oameni foarte slabi, care suferă de complexul de inferioritate, și care se tem că, dacă nu dobândesc puterea politică, atunci altcineva o să-i exploateze, și de ce să nu exploateze ei în loc să fie exploațați? Exploatatul și exploatatorul sunt în aceeași bancă, și vâslesc împreună ca barca să nu se scufunde.

O dată ce copilul cunoaște gustul libertății, nu va mai face parte din micro-biserică, din niciun club, din niciun partid politic, din nicio societate. Așa cum o individualitate, va rămâne liber, și va emite în jurul său vibrații de libertate. Însăși ființa lui va deveni o ușă spre libertate.

Copilul nu este lăsat să guste libertatea. Dacă o întreabă pe mama sa: „Mama, pot să merg afară? E soare, e frumos, aerul e foarte proaspăt, și aș vrea să văd și în jurul blocului”, mama îi spune imediat – obsesiv, categoric – „Nu!”. Copilul nu a cerut mare lucru. Voia doar să iasă afară, la soare, la aer, voia să se bucure de lumina soarelui și de prospețimea aerului și de tovărășia copiilor din jurul blocului – dar dintr-o constrângere devenită viciu, mama refuză să-l lase. *Doar rar auzi o mamă spunând „da”, foarte rar auzi un tată spunând „da”, chiar dacă spun „da”, o spun cu mare rețineră, fără nicio tragere de inimă. Chiar dacă spun „da”, îl fac pe copil să se simtă vinovat că i-a forțat să spună „da”, îl fac să aibă impresia că face ceva rău.*

Ori de câte ori copilul e fericit, indiferent ce face, nu se poate să nu vină cineva să-l oprească: „Nu face asta!”. Încetul cu încetul copilul înțelege: „Tot ce mă face fericit nu e bine”. Și bine-nțeles că nu e niciodată fericit făcând ce îi spun alții să facă, pentru că nu este imboldul lui spontan. Astfel ajunge să știe că să fii nefericit e bine, să fii fericit e rău. Această asociere devine puternică.

Ori de câte ori copilul
e fericit, indiferent
ce face, nu se poate
să nu vină cineva
să-l oprească:
„Nu face asta!”.

Dacă vrea să deschidă pendula ca să se uite în ea, toată familia sare pe el: „Oprește-te! Ai să strici pendula! Asta nu e bine”. El voia doar să se uite înăuntru; era o curiozitate științifică. Voia să vadă ce o face să ticăie. Era o curiozitate îndreptățită. Și pendula nu e atât de valoroasă precum curiozitatea lui, mintea lui iscoditoare. Pendula e lipsită de valoare, chiar dacă o strici

nu strici mare lucru, dar distrugând mintea iscoditoare, distrugi enorm; copilul nu va mai fi niciodată curios să afle adevărul, să iscodească în căutarea lui.

Sau e o noapte frumoasă cu un cer plin de stele, și copilul vrea să stea afară, dar e vremea de culcare. Copilului nu îi este deloc somn; e treaz de-a binelea, e foarte vioi. Copilul e nedumerit. Dimineața, când îi este somn, toți stau cu gura pe el – „Scoală-te!”. Când se simte bine, când e atât de plăcut în par, când vrea să se întoarcă pe partea cealaltă și să mai doarmă puțin, atunci toți sunt împotriva lui: „Scoală-te! E vremea să te scoli!”. Acum e treaz de-a binelea și vrea să privească stelele. Acest moment e foarte poetic, foarte romantic. Copilul este emoționat, frumusețea nopții îl înfloară. Cum să se ducă la culcare când vibrează de atâta emoție? Îi vine să cânte, să danseze, iar ei îl silesc să meargă la culcare – „E ora nouă. E timpul să te culci”. Ei bine, tocmai când era atât de fericit e forțat să se culce.

Când se joacă e forțat să vină la masă. Nu îi este foame. Când îi este foame, mama spune: „Nu e ora mesei”. În felul acesta îi distrugem toate posibilitățile de a fi fericit, bucuros, încântat, îi distrugem dreptul la extaz.

La școală, o pasăre începe dintr-o dată să cânte afară, iar atenția copilului se îndreaptă în întregime spre pasăre, firește, nu spre profesorul de matematică de la tablă. Dar profesorul e mai puternic, mai puternic decât pasărea. Sigur, pasărea nu are putere, dar are frumusețe. Pasărea îl atrage pe copil fără să-l bată la cap „Fii atent! Concentrează-te asupra mea!”. Nu – spontan, simplu, natural,

emoția copilului zboară pe fereastră, la pasăre. Inima lui e acolo, afară, însă trebuie să se uite la tablă. Acolo nu e nimic de văzut, dar trebuie să se prefacă.

Fericirea nu e bună. Ori de câte ori copilul e fericit, începe să se teamă că ceva nu e bine. Dacă se joacă cu propriul corp, nu e bine. Dacă se joacă cu organele lui genitale, nu e bine. Și asta e unul din cele mai extatice momente din viața copilului. Se bucură de corpul său; este ceva care îi creează o emoție puternică. Dar emoția trebuie reprimată, bucuria trebuie distrusă. E un lucru nevrotic, dar societatea este nevrotică.

Același lucru li s-a făcut părinților de către părinții lor; părinții le fac același lucru copiilor lor. În felul acesta o generație distruge altă generație. În felul acesta ne transferăm nevroza de la o generație la alta. Întregul pământ a devenit o casă de nebuni. Acum se pare că nimeni nu știe ce este extazul. S-a pierdut. S-au ridicat bariere peste bariere.

Am observat că atunci când oamenii încep să mediteze simt un val de emoție care se ridică în ei, când încep să fie fericiți vin imediat la mine și îmi spun: „Se întâmplă un lucru foarte ciudat. Mă simt fericit, și mă simt și vinovat, fără niciun motiv”. Vinovat? Sunt foarte nedumeriți. De ce să se simtă vinovați? Am făcut un an făcând nimic rău. De unde apare această vinovăție? Ea vine din această condiționare adânc înrădăcinată că bucuria e ceva rău. Să fii trist e în regulă, dar să fii fericit n-ai voie.

Am locuit odată într-un oraș unde eram prieten cu un comisar de poliție; o cunoșteam din studenție. Obișnuia să vină la mine și să-mi spună: „Sunt foarte nefericit. Ajută-mă să ies din asta”.

Eu îi spuneam: „Spui că vrei să ieși din asta, dar nu am impresia că vrei să ieși din asta. În primul rând, de ce ai ales să lucrezi în poliție? E posibil să fii nefericit, și vrei ca și alții să fie nefericiți”.

Într-o zi îi am rugat pe trei prieteni de-ai mei să se ducă să danseze în oraș, în locuri diferite, și să fie fericiți. Le-am spus: „Mergeți și faceți acest lucru ca pe un experiment”. Într-o oră, bine-nțeles, au fost prinși de poliție. L-am luat pe comisarul de poliție și l-am întrebat: „De ce i-ai ridicat pe prietenii mei?”. Oamenii ăștia păreau nebuni”, a răspuns el. L-am întrebat: „Au făcut ceva rău? Au făcut rău cuiva?”.

El a spus: „Dar dansau pe stradă! Și râdeau”.

De ce au făcut niciun rău nimănui, de ce te-ai băgat? De ce a trebuit să te ocupi? Nu au atacat pe nimeni, nu au intrat pe teritoriul nimănui. Doar dansau și râdeau. Cu ce erau vinovați?”.

El a spus: „Ai dreptate, dar e periculos”.

„De ce e periculos? E periculos să fii fericit? E periculos să fii extatic?”.

A înțeles mesajul și i-a eliberat imediat. După aceea a venit în fugă la mine și mi-a spus: „S-ar putea să ai dreptate. Nu-mi îngădui să fiu fericit, și nu-i las nici pe alții să fie fericiți”.

Aceștia sunt politicienii, comisarii de poliție, aceștia sunt magistrații, jurații, conducătorii, așa-zișii sfinți, preoții, papii. Toți au investit mult în nefericirea ta. Depind de nefericirea ta. Dacă ești nefericit, sunt fericiți.

Numai un om nefericit se duce la templu să se roage. Omul fericit se duce la templu? Pentru ce?

Se spune că Adolf Hitler stătea de vorbă cu un diplomat britanic. Erau la etajul al treilea al unui zgârie-nori și, ca să-l impresioneze pe britanic,

Numai un om nefericit
se duce la templu să
se roage. Omul fericit
se duce la templu?
Pentru ce?

Hitler i-a ordonat unuia dintre soldații săi să sară pe geam. Soldatul a sărit fără să ezite și, desigur, a murit. Diplomatului britanic nu îi venea să creadă; era de necrezut. Era foarte șocat. Să pierzi un om, fără niciun motiv! Și ca să-l impresioneze și mai mult, Hitler i-a ordonat altui soldat să sară, și acela a sărit. Apoi i-a ordonat unui al treilea soldat să sară. Deja diplomatul își venise în fire. S-a repezit la soldat, l-a oprit și i-a spus: „Ce faci, îți distrugi viața fără niciun motiv?”. Soldatul a spus: „Cine vrea să trăiască în această țară,

domnule, sub acest nebun? Cine vrea să trăiască sub Adolf Hitler? E mai bine să mori! Moartea înseamnă libertate”.

Când oamenii sunt nefericiți, moartea li se pare o eliberare. Și când oamenii sunt nefericiți, sunt atât de plini de furie încât le vine să ucidă, chiar și cu riscul de a fi uciși. Politicienii există pentru că oamenii sunt nefericiți. Astfel, războaiele din Vietnam, Bangladesh și din țările arabe pot continua. Războaiele continuă. Într-un loc sau altul de pe pământ, războiul continuă.

Această stare de lucruri trebuie înțeleasă – de ce există, și cum se poate renunța la ea. Dacă nu înțelegi întregul mecanism, condiționarea, hipnoza sub care trăiești, și dacă nu renunți la tot ce te ține legat, n-ai să cunoști niciodată extazul, și vei muri fără să fi cântat, vei muri fără să fi dansat, vei muri fără să fi trăit.

Viața ta e doar o speranță, nu o realitate. Nu poate fi o realitate.

Această nevroză pe care o numești societate, civilizație, cultură, educație, această nevroză are o structură subtilă. Această structură este următoarea: ea îți oferă idei simbolice astfel încât, încetul cu încetul, realitatea se încețoșează, se întunecă, nu vei vezi ce este real, începi să te atașezi de ceea ce este ireal. De exemplu, societatea îți spune să fii ambițios; te ajută să fii ambițios. Ambiția înseamnă să trăiești cu speranța, să trăiești în ziua de mâine. Ambiția înseamnă că trebuie să sacrifici ziua de azi pentru ziua de mâine.

Ziua de azi este tot ce ai; acum este singurul moment în care ești. Dacă vrei să trăiești, fă-o acum sau niciodată.

Dar societatea te face să fii ambițios. Încă din copilărie, când te duci la școală, tu se implantează ambiția, ești otrăvit cu idei precum: îmbogățește-te, fii puternic, fii cineva. Nimeni nu îți spune că ai deja capacitatea de a fi fericit. Toată lumea îți spune

ca poți să fii fericit numai dacă îndeplinești anumite condiții: ai destui bani, o casă mare, o mașină bună, și asta și aia – numai atunci poți să fii fericit.

Fericirea nu are nicio legătură cu aceste lucruri. Fericirea nu e o realizare, e natura ta. Animalele sunt fericite fără bani. Ele nu sunt Rockefelleri. Și niciun Rockefeller nu e la fel de fericit ca un cerb sau un câine. Animalele nu au putere politică – nu au prim-miniștri și președinți – dar sunt fericite. Copacii sunt fericiți; altfel, n-ar mai înflori. Ei continuă să înflorească. Înflorirea e dansul lor, cântarea lor, slava înălțată divinității. Rugăciunea lor e continuă, prosternarea lor e permanentă. Și nu se duc la nicio biserică; nu au nevoie. Dumnezeu vine la ei. Cu vântul, cu ploaia, cu soarele, Dumnezeu vine la ei. Numai omul nu e fericit, pentru că omul trăiește în ambiție și nu în realitate. Ambiția este un șiretlic menit să distragă atenția. Viața reală a fost înlocuită cu viața simbolică.

Privește ce se întâmplă în viață. Mama nu-l poate iubi pe copil la fel de mult cât vrea copilul să fie iubit de mamă pentru că în capul mamei e un talmeș-balmeș. Nu a avut o viață împlinită. Viața ei amoroasă a fost un dezastru. Nu a putut să înflorească. A căutat să-și controleze bărbatul, să-l posede. A fost geloasă. N-a fost o femeie iubitoare. Dacă nu a fost o femeie iubitoare, cum ar putea, dintr-o dată, să-l iubească pe copil?

Această nevroză
pe care o numești
societate, civilizație,
cultură, educație,
această nevroză are o
structură subtilă.

Tocmai am citit o carte de R. D. Laing. Mi-a trimis cartea sa *Realitățile vieții*. În carte se referă la un experiment în cadrul căruia un psihanalist a pus multor mame următoarea întrebare: „Când copilul era pe cale să se nască, erai pregătită să-l accepți?”. Asta era una dintre întrebări. Prima întrebare din chestionar era: „Copilul a fost un accident, sau l-ai dorit?”. Nouăzeci la sută dintre femei au răspuns că a fost un accident, că nu l-au dorit. A doua întrebare: „Când ai rămas gravidă, ai ezitat? Ai vrut copilul, sau ai vrut să faci avort? Ai știut limpede ce voiai?”. Multe femei au spus că au ezitat câteva săptămâni dacă să lase copilul sau să facă avort. Pe urmă copilul s-a născut, dar nu că a fost dorit cu adevărat. Poate au existat alte considerente – considerente de ordin religios, conform cărora avortul e un păcat și că, dacă îl faci, ajungi în iad. Poate erau catolice, și ideea că avortul este o crimă le-a împiedicat să avorteze. Sau poate soțul voia copilul. Puține au fost mamele care au spus: „Da, copilul a fost binevenit. Îl așteptam și am fost fericită”.

Ei bine, se naște un copil care nu e binevenit – chiar de la început mama a ezitat dacă să-l aibă sau nu. Trebuie că există consecințe negative. Copilul trebuie să fi simțit frământările mamei. Când mama s-a gândit să avorteze copilul, acesta trebuie să fi suferit. Copilul face parte din corpul mamei; fiecare vibrație ajunge la el. Încurcătura mamei, ezitarea ei privitor la ce să facă a fost resimțită de copil – s-a simțit atârând între viață și moarte. În fine, copilul s-a născut totuși, a fost un accident dar asta e, trebuie tolerat.

Această tolerare nu este iubire. Copilului îi lipsește iubirea chiar de la început. Dar și mama se simte vinovată că nu îi oferă atâta iubire cât ar fi natural. Așa că mama începe să substituie iubirea. Îl forțează pe copil să mănânce prea mult. Nu poate să umple sufletul copilului cu iubire: încearcă să-i umple până la refuz corpul cu mâncare. E un înlocuitor. Fenomenul e foarte răspândit. Mamele au o obsesie. Copilul spune „Nu mi-e foame”, dar mama îl forțează să mănânce. Mamele își văd de obsesia lor, nu le interesează ce spune copilul. Ele știu una și bună: nu pot să dea iubire, așa că dau mâncare. Când copilul crește, mâncarea e înlocuită cu banii: mama nu poate să dea iubire, așa că dă bani. Banii devin un înlocuitor al iubirii.

Și astfel copilul învață că banii sunt mai importanți decât iubirea. Dacă n-ai iubire, nicio supărare, dar trebuie să ai bani. Copilul va deveni lacom în viață. Va alerga după bani ca un maniac. Nu își va bate capul cu iubirea. Va spune: „Prioritățile sunt priorități. Mai întâi trebuie să am un cont mare în bancă. Trebuie să am atâția bani; numai după aceea îmi pot permite să iubesc”.

Ei bine, dragostea nu are nevoie de bani; poți să iubești așa cum ești. Dacă ai convingerea că iubirea are nevoie de bani și alergi după bani, s-ar putea ca într-o zi să ai bani și atunci, dintr-o dată, să te simți pustiu din cauză că ai irosit aceiași ani strângând bani. Și acei ani nu au fost numai iroșiți, au fost ani fără iubire, ani în care nu ai trăit iubirea. Acum ai bani, dar nu știi să iubești. Ai uitat limbajul simțirii, limbajul iubirii, limbajul extazului.

Da, poți cumpăra o femeie frumoasă, dar asta nu e iubire. Poți cumpăra cea mai frumoasă femeie din lume, dar asta nu e iubire. Iar ea va veni la tine nu pentru că te iubește; va veni la tine pentru contul tău din bancă.

Banii sunt un simbol. Puterea, puterea politică, este un simbol. Acestea nu sunt realități; acestea sunt proiecții umane. Nu sunt obiective; nu au obiectivitate. Ele nu există, sunt doar vise proiectate de o minte nefericită.

Dacă vrei să cunoști extazul, trebuie să renunți la simboluri. A te elibera de simboluri înseamnă a te elibera de societate. A te elibera de simboluri înseamnă a deveni o individualitate. A te elibera de simboluri înseamnă să-ți iei inima din dinți și să intri în realitate. Și numai realitatea este reală – simbolurile nu sunt reale.

Ei bine, dragostea nu
are nevoie de bani; poți
să iubești așa cum ești.

A fi și a deveni

Ce este extazul? Ceva ce se poate înfăptui? Nu. Ceva pe care trebuie să-l renunsești? Nu. Ceva ce trebuie să devii? Nu. Extazul este *a fi*, iar *a deveni* este nefericirea. Dacă vrei să devii ceva, vei fi nefericit. A deveni este însăși sursa nefericirii. Dacă vrei să fii extatic, fă-o chiar acum, în acest moment. Chiar în acest moment – nimeni nu îți barează calea – poți să fii fericit. Fericirea este foarte evidentă și foarte simplă. Este natura ta. O ai deja. Trebuie doar să îți dai o șansă să înflorească.

Și extazul nu e al capului, ține minte. Extazul e al inimii. Extazul nu este al gândirii; e al simțirii. Iar tu ai fost privat de simțire, ai fost „tăiat de la porție” în ceea ce privește simțirea. Nu știi ce este simțirea. Când spui „Simt”,

crezi doar că simți. Când spui „Mă simt fericit”, *crezi* că te simți fericit. Chiar și simțirea trebuie să treacă prin gândire. Trebuie să treacă prin cenzura gândirii. Numai când gândirea o aprobă, este permisă. Dacă gândirea nu o aprobă, este aruncată în subconștient, în subsolul ființei tale, și uitată.

Ascultă-ți mai mult inima, și mai puțin capul. Capul e doar o parte a ta; inima, în sensul în care folosesc eu cuvântul, e toată ființa ta. Inima este totalitatea ta. Când ești cufundat în întregime în ceva, funcționezi din inimă. Când ești parțial în ceva, funcționezi din cap.

Când te dăruiești total
unui lucru, ești extatic.

Când îl faci doar cu
o parte din ființa ta
ești nefericit, pentru
că partea se mișcă
separat de întreg.

Felul în care pictează un pictor arată diferența dintre un artist adevărat și un tehnician. Pictorul care este doar tehnician cunoaște tehnica pictatului, deține „know-how”-ul, știe totul despre culori și pensule și pânze, a studiat arta plastică, și pictează corect, dar atât. El acționează cu capul, nu e absorbit totalmente de pictură. Uită-te și la un artist adevărat, care nu e tehnician. Acesta este captivat de pictură, fascinat, este cufundat total în pictură. Nu pictează numai cu mâna, ci cu toată ființa lui. Când pictează, pentru el nu mai există nimic altceva. În acel moment de absorbție totală,

nu el este executantul. Capul este executantul. El este doar un coridor, de parcă întregul pictează prin el.

La fel este și cu dansatorul adevărat. Acesta nu e doar un executant al pașilor și mișcărilor de dans. Dacă te uiți la el în timpul dansului îți dai seama că nu el dansează, nu. Ceva de dincolo dansează în el.

Când te dăruiești total unui lucru, ești extatic. Când îl faci doar cu o parte din ființa ta ești nefericit, pentru că partea se mișcă separat de întreg. Astfel se produce o divizare, o scindare, iar scindarea naște tensiune, neliniște.

Dacă iubești cu capul, iubirea nu o să-ți ofere niciodată experiența extazului. Dacă meditezi cu capul...

Pe vremuri mă duceam la râu să înot și îmi plăcea enorm. Când mă întorceam, dădeam întotdeauna de un vecin de-al meu, care parcă mă urmărea. Într-o zi m-a întrebat: „Ce se întâmplă? Te văd mereu ducându-te la râu și înotând ore în șir. Am să vin și eu, pentru că arăți foarte fericit”.

I-am spus: „Te rog să nu vii. N-ai să-ți atingi ținta, iar râul va fi foarte trist. Vei înota, însă vei pândi permanent clipa când o să ți se întâmple fericirea. Și nu o să ți se întâmple, pentru că fericirea se întâmplă numai când nu o aștepți. Ea nu vine din cap, vine din inimă. Fericirea este a inimii, a întregului. Când spun „inimă”, mă refer la unitatea organică a ființei tale.

Și dansează azi, nu mâine. Lasă dansul să fie aici și acum, și el vine din totalitatea ta. Abandonează-te, lasă-te captivat de dans.

Da, bucuria este o nebunie. Și numai nebunii și-o permit. Omul întreg la minte, omul obișnuit e foarte deștept, foarte viclean, foarte calculat – el nu își poate permite bucuria, pentru că nu o poate controla.

Am spus că omul plin de bucurie nu poate fi controlat de societate. Acum mai spun ceva: Nu poți să-ți controlezi bucuria, nu poți să-ți controlezi extazul. Dacă vrei să deții în continuare controlul, n-ai să fii niciodată bucuros, ai să fii numai nefericit.

Mulți oameni vin la mine și îmi spun că ar vrea să iasă din nefericirea lor, dar nu sunt

Mulți oameni vin la mine și îmi spun că ar vrea să iasă din nefericirea lor, dar nu sunt pregătiți să treacă într-o stare pe care să nu o poată controla.

pregătiți să treacă într-o stare pe care să nu o poată controla. Vor să controleze și bucuria. Vor să rămână mereu la comandă. Vor să rămână stăpânul, șeful. Lucrul acesta nu e cu puțință. Șeful trebuie să plece. Bucuria erupe în ființa ta numai când nu există niciun fel de control. Bucuria nu cunoaște controlul, este sălbatică.

Extazul este sălbatic, nu poți să-l controlezi. Trebuie să renunți la control și să te arunci în extaz, în abisul lui, un abis fără fund. Cazi și cazii și cazii și nu ajungi niciodată la fund, pentru că extazul nu are capăt. Este un proces nesfârșit, etern. Și este atât de uriaș – cum să-l controlezi? Însăși ideea e absurdă.

Când dansezi nebunește, când cânti nebunește, când ești bucuros fără vreun control, fără prezența ta, când bucuria e atât de mare încât te inundă se întâmplă un miracol. Viața și moartea dansează împreună, pentru că, acum dualitatea dispare cu totul. Dacă ești împărțit, dualitatea apare. Dacă ești nedivizat, dualitatea dispare.

Când ești scindat, întreaga lume este scindată. Propria ta scindare se proiectează pe marele ecran al universului. Când ești nedivizat – integru, unitar,

compact – dualitatea dispare. Atunci viața și moartea nu mai sunt două, nu mai sunt opuse ci complementare, și dansează ținându-se de mână. Atunci materia și conștiința nu mai sunt două, și atunci, în lăuntruul tău se întâmplă următorul lucru: sufletul dansează cu corpul, corpul dansează cu sufletul. Corpul și sufletul devin un tot; un întreg absolut, manifestări ale unității. Corpul nu e decât sufletul vizibil, iar sufletul nu e decât corpul invizibil.

Iar Dumnezeu nu e undeva sus în cer. Ele este aici și acum – în copaci, în pietre, în tine, în mine, în toate. Dumnezeu este sufletul existenței. Dumnezeu este sufletul existenței, esența invizibilă. Interiorul dansează cu exteriorul. Sublimul dansează cu profanul. Sacrul dansează cu păgânul, iar păcătosul dansează cu sfântul.

O dată ce ești unitar, dualitatea dispare.

De asta spun că omul cu adevărat înțelept este și prost, trebuie să fie, pentru că prostia și înțelepciunea dansează împreună. Iar un sfânt adevărat este și ticălos. Trebuie să fie, acest lucru nu se poate evita. Dumnezeu și diavolul

De asta spun că omul
cu adevărat înțelept
este și prost, trebuie să
fie, pentru că prostia și
înțelepciunea dansează
împreună. Iar un sfânt
adevărat este și ticălos.

nu sunt două entități. Te-ai gândit vreodată de unde provine cuvântul „diavol”? Provine din aceeași rădăcină ca și „divin”; au aceeași rădăcină. Amândouă provin din cuvântul sanscrit *diva*; din el vine *deva*, din el vine „divin”, din el vine „diavol”.

Când dansezi, totul dansează cu tine. Da, vechea zicală e adevărată: când plângi, plângi singur. Când râzi, lumea întregă râde cu tine. Când ești nefericit, ești despărțit de lume.

Nefericirea te desparte; separarea te face nefericit. De asta eul nu își poate permite să fie fericit, pentru că dacă ești fericit, eul nu poate să existe – tu și eul nu mai sunteți separați.

Egocentricul nu își permite să fie extatic. Cum și-ar permite din moment ce, în extaz, ego-ul dispare? Ar fi prea mult. Preferă să rămână nefericit. Va produce în jurul lui o mie și una de nefericiri numai să ajute eul să existe.

Ai observat că atunci când ești cu adevărat fericit eul dispare? Când ești cu adevărat fericit simți că toată lumea e a ta, că te contopești cu lumea. Când

* În limba engleză „devil” (N.T.).

ești nefericit, vrei să fii singur. Când ești fericit, vrei să-ți împarți fericirea cu toată lumea.

Când Buddha era nefericit se ducea în pădure, fugea de lume. Ce s-a întâmplat după șase ani? Când a cunoscut extazul a venit înapoi, s-a întors în piață. Trebuia să împartă ce a dobândit.

Când ești nefericit, ești ca o sămânță; când cunoști extazul, devii o floare și parfumul tău se împrășteie în vânt.

Poți să observi acest lucru și în viața ta, la scară mai mică. Când ești nefericit închizi ușile și nu vrei să-ți vezi prietenii. Nu vrei să mergi nicăieri, nu vrei să participi la nimic. Spui „Lăsați-mă în pace. Vă rog să mă lăsați în pace”. Când un om devine foarte, foarte nefericit, se sinucide. Ce înseamnă asta? Ce este suicidul? Suicidul este doar un efort de a te îndepărta atât de mult de lume încât să nu te mai poți întoarce. Este intrarea în mod absolut, irevocabil în singurătate.

Ai auzit vreodată de vreun om care să se fi sinucis când era fericit? Nu, când ești fericit te repezi să deschizi larg ușile, îți chemi prietenii, îți chemi vecinii și spui: „Veniți. Am

ca dau o petrecere – să dansăm și să ne distrăm. Am multe de împărțit, și aș vrea să le împart cu voi”. Și oricine vine la ușa ta îl primești cu bucurie. Toți sunt bine veniți în momentele în care ești fericit. Când ești nefericit, chiar și cei care erau oricând bine veniți, nu mai sunt bine veniți.

Dacă dansezi, întreaga existență devine un dans. Este deja un dans. Hindușii numesc asta *Ras-Leela* – Dumnezeu dansează, iar stelele și luna și soarele și pământurile dansează în jurul lui Dumnezeu.

Acesta este dansul care se desfășoară continuu, însă îl vei cunoaște numai când vei învăța limbajul extazului.

În Al Doilea Război Mondial era un soldat care ori de câte ori vedea o bucuțică de hârtie își arunca arma pe câmpul de luptă, fugea să ridice hârtiuța, o cerceta cu atenție, apoi clătina din cap cu tristețe și lăsa hârtia să cadă. Spitalizat, a rămas mut, și nimeni nu știa de la ce i se trăgea acel obicei ciudat. Rătăcea singuratic prin secția de psihiatrie și aduna de pe jos bucăți de

Ai auzit vreodată de
vreun om care să se fi
sinucis când era fericit?
Nu, când ești fericit te
repezi să deschizi larg
ușile.

BUCURIA

hârtie, de fiecare dată cu o speranță vizibilă urmată de o profundă dezamăgire. Declarat inapt pentru serviciul militar, a primit într-o zi ordinul de eliberare din armată și atunci, dintr-o dată, și-a recăpătat glasul. „Asta e!” a strigat el, în extaz. „Asta e!”.

Extazul este libertatea supremă. Iar ironic este că nu trebuie să te duci nicăieri să-l găsești. Există deja. Este esența ta, însăși ființa ta. Dacă te hotărăști să-l găsești, poți să-l găsești chiar în acest moment. O sete puternică poate deschide ușa. O mare urgență te poate elibera chiar acum.

Înțelegerea rădăcinilor nefericirii

– Răspunsuri la întrebări –

De ce nu ne lepădăm de suferință, de ignoranță, de nefericire? Cum pot fi oamenii mulțumiți și fericiți?

Nefericirea îți poate oferi multe lucruri pe care fericirea nu ți le oferă. De fapt, fericirea îți ia multe lucruri. Fericirea îți ia tot ce ai avut vreodată, tot ce ai, tot ce vei avea; fericirea te distruge. Nefericirea îți hrănește eul, iar fericirea este esențialmente o stare de nonegotism. Asta e problema, fondul problemei. De asta oamenilor le e foarte greu să fie fericiți. De asta milioane de oameni din lume trebuie să trăiască în suferință – au ales să trăiască în suferință. Suferința îți oferă un ego foarte, foarte cristalizat. Nefericit, *ești*. Fericit, *nu ești*. În suferință, eul se cristalizează; fericirea împrăștie eul.

Dacă înțelegi asta, atunci lucrurile devin foarte clare. Nefericirea te face deosebit, special. Fericirea e un fenomen universal, nu are nimic deosebit. Copacii sunt fericiți și animalele sunt fericite și păsările sunt fericite. Întreaga existență e fericită, în afară de om. Fiind nefericit, omul devine deosebit, iese din comun.

Nefericirea îți dă posibilitatea să atragi atenția oamenilor. Când ești nefericit ți se acordă atenție, ești compătimit, ești iubit. Toată lumea începe să aibă grijă de tine. Cine vrea să-i facă rău unui om nefericit? Cine este invidios pe un om nefericit? Cine vrea să intre în conflict cu un om nefericit? Ar fi prea josnic.

Omului nefericit i se arată interes, este îngrijit, iubit. În nefericire se investesc multe. Dacă soția nu este nefericită, soțul are tendința să uite de ea. Dacă este nefericită, soțul nu își permite s-o neglijeze. Dacă soțul este nefericit, toată familia, copiii sunt în jurul lui, își fac griji pentru el; lucrul acesta e foarte liniștitor, îți oferă o mare alinare. Simți că nu ești singur, ai familie, prieteni.

Când ești bolnav, deprimat și suferi, prietenii vin să te vadă, să te înveselească, să te consoleze. Când ești fericit, aceiași prieteni te invidiază. Când ești cu adevărat fericit, constăți că toată lumea s-a întors împotriva ta.

Nimănui nu îi place o persoană fericită, pentru că persoana fericită rănește eul celorlalți. Ceilalți își spun în sinea lor: „Așadar tu ești fericit, iar noi ne târâm pe mai departe în beznă, în suferință și chin. Cum îndrăznești să fi fericit când noi toți suntem atât de nefericiți?”

Lumea e alcătuită din oameni nefericiți, și nimeni nu are destul curaj să înfrunte întreaga lume; e prea periculos, prea riscant. E mai bine să te agăți de nefericire, astfel continui să faci parte din gloată. Fericirea te individualizează; nefericirea te contopește cu gloata.

Nimănui nu îi place
o persoană fericită,
pentru că persoana
fericită rănește eul
celorlalți.

Fericire? Știi ce este fericirea? Este hindusă, creștină, mahomedană? Fericirea este pur și simplu fericire. Ea te transportă în altă lume. Nu mai faci parte din lumea pe care a creat-o mintea umană, nu mai faci parte din trecut, din istoria urâtă. Nu mai faci parte deloc din timp. Când ești cu adevărat fericit, plin de beatitudine timpul dispare, spațiul dispare.

Albert Einstein spunea că oamenii de știință din trecut credeau că există două realități – spațiul și timpul. Însă el a afirmat că aceste realități nu sunt două – sunt două fețe ale unei singure realități. De aceea a născocit cuvântul spațiu-timp, un singur cuvânt. Timpul nu e altceva decât a patra dimensiune a spațiului. Einstein nu a fost un mistic, altfel ar fi introdus și a treia realitate – transcendentalul, nici spațiu, nici timp. Există și acesta, eu îl numesc martorul. Și o dată ce acestea trei există, avem treimea întreagă. Avem conceptul de *trimurti*, trei fețe ale lui Dumnezeu. Avem toate cele patru dimensiuni. Realitatea este cvadridimensională: trei dimensiuni ale spațiului, și a patra dimensiune a timpului.

Dar mai există ceva, care nu poate fi numit a cincea dimensiune, pentru că nu e a cincea realitate; este întregul, transcendentalul. Când ești plin de beatitudine începi să intri în transcendental. Transcendentalul nu e social, nu e tradițional, nu are nicio legătură cu mintea umană.

Întrebarea ta e importantă: „Ce este acest atașament față de nefericire?”

Există mai multe motive. Analizează-ți nefericirea și vei descoperi care sunt motivele. Apoi analizează și acele momente în care, o dată la nu știu cât timp, îți permiți bucuria de a te bucura, și vei vedea care e diferența.

Înțelegerea rădăcinilor nefericirii

Vei observa câteva lucruri: când ești nefericit, ești conformist. Societății îi place asta, oamenii te respectă, te bucuri de mult respect. Ba chiar poți să devii sfânt; prin urmare, toți sfinții sunt nefericiți. Nefericirea e scrisă mare pe fețele lor, se vede limpede în ochii lor. Pentru că sunt nefericiți, sunt total împotriva bucuriei. Condamnă bucuria ca fiind hedonism; condamnă bucuria ca fiind un păcat. Ei sunt nefericiți și ar vrea să-i vadă pe toți oamenii nefericiți. De fapt, numai într-o lume nefericită pot fi considerați sfinți! Într-o lume fericită ar fi duși la spital, la psihiatri. Sunt cazuri patologice.

Am văzut mulți sfinți, am cercetat viața multor sfinți din trecut. Nouăzeci și nouă la sută din ei au fost pur și simplu anormali – nevropați sau chiar psihopați. Însă erau respectați – și erau respectați pentru nefericirea lor, reține. Cu cât erau mai nefericiți, cu atât erau mai respectați. Au existat sfinți care își biciuiau trupul în fiecare zi, și oamenii se adunau să vadă această penitență cruntă. Biciuirea trupului era considerată un gest de mare ascetism, de mare austeritate. Aveau răni pe tot corpul – și acești oameni erau considerați sfinți! Au existat sfinți care și-au scos ochii, pentru că ochii te fac să vezi frumusețea și astfel se nasc poftele trupești. Și erau respectați pentru că își distruseseră vederea. Ochii le fuseseră dați ca să vadă frumusețea existenței, însă ei hotărâseră să fie orbi. Au existat sfinți care și-au tăiat organele genitale, și au fost foarte respectați pentru simplul motiv că au fost autodestructivi, violenți cu ei înșiși. Acești oameni erau bolnavi psihic.

Analizează-ți nefericirea și vei descoperi anumite lucruri fundamentale. Unul este că nefericirea îți conferă respect. Oamenii sunt mai prietenoși cu tine, mai înțelegători. Dacă ești nefericit, ai mai mulți prieteni. Lumea în care trăim e foarte ciudată, ceva nu e deloc în regulă cu ea. Dacă n-ar fi așa, omul fericit ar avea prieteni mai mulți. Însă dacă ești fericit oamenii încep să te invidieze. Se simt trași pe sfoară; tu ai ceva ce ei nu pot să aibă. De ce ești tu fericit? Așa se face că, de-a lungul timpului, omul a învățat să-și reprime fericirea și să-și exprime nefericirea – e un mecanism subtil. Nefericirea a devenit a doua natură a omului.

Trebuie să renunți la acest mecanism. Învăță să fi fericit, și învăță să-i respecti pe cei fericiți, și acordă-le mai multă atenție celor fericiți. În acel fel îi vei aduce serviciu omenirii. Nu simpatiza prea mult cu oamenii care sunt nefericiți. Dacă cineva este nefericit ajută-l, dar nu-l compătimi. Nu-l lăsa să creadă că nefericirea este ceva meritoriu. Fă-l să-și dea seama limpede că nu îl ajuți din respect, ci doar din cauză că e nefericit, și vrei să-l scoți din suferință

pentru că suferința este urâtă. Fă-l să înțeleagă că suferința e urâtă, că a fi nefericit nu e o virtute, că fiind nefericit nu face niciun serviciu omenirii.

Fii fericit, respectă fericirea și ajută-i pe oameni să înțeleagă că fericirea este scopul vieții. Ori de câte ori vezi un om fericit, respectă-l, este sfânt. Și ori de câte ori intri într-un lăcaș în care cei adunați acolo sunt fericiți, trăiesc o stare de beatitudine, consideră că ai intrat într-un lăcaș sacru.

Trebuie să învățăm un limbaj total nou, numai atunci omenirea veche, coruptă moralicește poate fi schimbată. Trebuie să învățăm limbajul sănătății, al integrității și al fericirii.

Întrebarea aceasta este una dintre cele mai importante întrebări pe care le poate pune un om. Este și ciudată, pentru că ar trebui să fie ușor să te lepezi de suferință,

Este absolut corect
să întrebi de ce ești
nefericit. Nu e corect să
întrebi de ce ești fericit.

de chin, de nefericire. N-ar trebui să fie greu: nu vrei să fii nefericit, așa că la mijloc trebuie să existe ceva foarte complicat. Complicația constă în aceea că, încă din copilărie, n-ai fost lăsat să fii fericit, să fii vesel.

Ai fost forțat să fii serios, iar seriozitatea implică tristețe. Ai fost forțat să faci lucruri pe care nu voiai să le faci. Erai slab, neajutorat, depindeai de alții, așa că firește că trebuia să faci ce ți se spunea. Și făceai acele lucruri

împotriva voinței tale, nefericit, cu îndărătnicie. Iar treaba se repeta mereu astfel că, încetul cu încetul, ai înțeles limpede un lucru, și anume că tot ce este contrar voinței tale e bine, și tot ce nu se opune voinței tale e rău. Această constatare făcută în copilărie te-a umplut de tristețe, ceea ce nu e firesc, nu e natural.

Să fii fericit este tot atât de natural cum e să fii sănătos. Când ești sănătos, nu te duci la doctor să întrebi de ce ești sănătos. Sănătatea nu ridică semne de întrebare. Însă când ești bolnav, întrebi imediat: „De ce sunt bolnav? Care e cauza bolii mele?”

Este absolut corect să întrebi de ce ești nefericit. Nu e corect să întrebi de ce ești fericit. Ai crescut într-o societate nesănătoasă în care a fi fericit fără motiv este considerat nebunie. Este suficient să zâmbești fără motiv ca oamenii să creadă că îți lipsește o doagă – de ce zâmbești, de ce arăți atât de fericit? Iar dacă spui „Nu știu, pur și simplu sunt fericit”, răspunsul tău nu va face decât să întărească ideea că ceva nu e în regulă cu tine.

Înțelegerea rădăcinilor nefericirii

Însă dacă ești nefericit nimeni nu te întreabă de ce ești nefericit. Este firesc să fi nefericit; toată lumea este. Nu e nimic deosebit, nu faci nimic ieșit din comun.

Ideea că nefericirea este firescă iar fericirea este nefirească începe să se instaleze în subconștientul tău. Fericirea trebuie dovedită. Nefericirea nu are nevoie de dovezi. Încetul cu încetul această idee îți pătrunde adânc în sânge, în oase, în măduvă, deși în mod natural este contrară firii tale. Astfel ești forțat să fi schizofrenic; ți se impune ceva care este împotriva firii tale. Devii ceva ce nu ești.

Întreaga suferință a omenirii este provocată de faptul că fiecare om este unde n-ar trebui să fie, este ce n-ar trebui să fie. Și pentru că nu poate să fie unde trebuie să fie unde are prin naștere dreptul să fie – omul este nefericit. S-a îndepărtat atât de mult de sine încât a uitat drumul de întoarcere acasă. Nefericirea a devenit casa lui, chinul a devenit natura lui. Suferința a fost acceptată ca stare de sănătate, nu ca boală.

Iar când cineva spune: „Renunță la viața asta nefericită, renunță la această suferință mutilă”, apare o întrebare foarte semnificativă: „Asta e tot ce am! Dacă renunț, voi fi un nimeni, îmi voi pierde identitatea. Cel puțin acum sunt cineva – cineva nefericit, trist, suferind. Dacă renunț la toate astea, întrebarea va fi care este identitatea mea. Cine sunt? Nu știu drumul de întoarcere acasă, iar tu îmi iei casa pe care mi a creat-o societatea; chiar dacă e falsă, e casă”.

Nimeni nu vrea să rămână gol în stradă.

E mai bine să fii nefericit – măcar ai cu ce să te îmbraci, chiar dacă e nefericire... dar nu e nimic rău, toată lumea poartă același gen de haine. Pentru cei care își permit, nefericirea e costisitoare. Cei care nu își permit sunt de două ori nefericiți – trebuie să trăiască într-o nefericire de calitate proastă, cu care nu se prea pot lăuda.

Așa că există nefericiți bogați, și nefericiți săraci. Iar nefericiții săraci își dau toată silința să ajungă cumva la statutul de nefericiți bogați. Acestea sunt singurele categorii care există, două la număr.

Ideea că nefericirea
este firescă iar
fericirea este
nefirescă începe
să se instaleze în
subconștientul tău.
Fericirea trebuie
dovedită. Nefericirea
nu are nevoie de
dovezi.

A treia categorie a fost uitată de tot. A treia este natura autentică a fiecărui om, iar în ea nu există nefericire.

Mă întrebi de ce nu poate omul să se lepede de nefericire; din simplul motiv că asta e tot ce are. Vrei să fie și mai sărac? Este deja sărac. Există nefericiți bogați; nefericirea lui e micuță. Nu poate să se laude cu ea. Iar tu îi spui să renunțe chiar și la asta. Atunci ar fi un nimeni, un ambalaj fără conținut, un nimic.

Și toate societățile, toate culturile, toate religiile au comis o crimă împotriva umanității: au creat teama de nimic, de goliciune.

Adevărul este că nimicul este ușa spre bogăție. Nimicul este ușa spre fericire – iar ușa trebuie să fie *nimic*. Peretele există; nu poți să intri prin perete, te-ai lovi la cap, poate ți-ai rupe și câteva coaste. De ce nu poți să intri prin perete? Pentru că peretele nu e gol, e solid, obiectează. De asta le spunem lucrurilor „obiecte” – ele sunt obiective, nu te lasă să treci prin ele, te împiedică.

O ușă trebuie să fie neobiectivă, trebuie să fie goală. O ușă înseamnă că nu te împiedică nimic să intri.

Și pentru că am fost condiționați să credem că golul este ceva rău, că nimicul este ceva rău, această condiționare ne împiedică să ne lepădăm de nefericire, să ne lepădăm de chin, să ne lepădăm de suferință și să fim pur și simplu nimic.

În clipa în care ești nimic, devii o ușă – o ușă spre divin, o ușă spre tine însuși, o ușă ce duce spre casa ta, o ușă care te reconectează la natura ta intrinsecă. Iar natura intrinsecă a omului este fericirea.

Ea există deja; ne naștem cu ea.

n-am pierdut-o, doar ne-am îndepărtat de ea, am stat mereu cu spatele la noi înșine. E chiar în spatele nostru; e suficientă o mică întoarcere, și se va produce o mare revoluție.

Iar pentru mine nu e o chestiune pur teoretică. Am acceptat nimicul ca fiind o ușă, pe care eu o numesc meditație, și care nu e decât alt nume dat nimicului. Și în clipa în care nimicul se întâmplă, te pomenești dintr-o dată față în față cu tine însuși, și nefericirea dispare cu totul.

Primul lucru pe care îl faci este să râzi de tine, de cât de tâmpit ai fost. Nefericirea nu a existat niciodată; tu ai creat-o cu o mână, iar cu cealaltă mână ai încercat s-o distrugi, și normal că ai fost într-o stare de scindare, o stare schizofrenică.

Este cât se poate de simplu.

Cel mai simplu lucru din lume este să fii tu însuși. Nu e nevoie de niciun efort; ești deja.

Pentru a fi tu însuși, nu trebuie decât să ieși din toate ideile stupide pe care ți le-a impus societatea, să ieși din ele așa cum iese șarpele din pielea lui veche, și să nu te mai uiți în urmă.

Dacă înțelegi asta, poți să devii tu însuși chiar în această clipă, și chiar în această clipă poți să-ți dai seama că nu există nefericire, nu există chin.

Ești liniștit și stai în ușa nimicului; încă un pas și vei găsi cea mai mare comoară care te așteaptă de mii de vieți.

De ce este atât de greu să ierți, să nu te mai agăți de răni care au trecut de mult?

Eul există pe seama nefericirii, se hrănește cu ea – cu cât e mai multă nefericire, cu atât are el hrană mai multă. În momentele de fericire eul dispare de tot și invers: dacă eul dispare, fericirea începe să se reverse asupra ta. Dacă vrei eul, nu poți să ierți, nu poți să uiți, mai ales rănilor, insultele, umilințele, coșmarurile. Nu numai că nu poți să le uiți, continui să le exagerezi, să le accentuezi. Ai tendința să uiți tot ce a fost frumos în viața ta, să nu mai ții minte momentele de bucurie; ele nu servesc la nimic în ceea ce privește eul. Bucuria este ca o otrăvă pentru ea, iar nefericirea e ca vitaminele.

Trebuie să înțelegi întregul mecanism al eului. Dacă te străduiești să ierți, asta nu e certare adevărată. Cu efort, nu faci decât să reprimi. Poți să ierți numai atunci când înțelegi stupiditatea jocului care se desfășoară în mintea ta. Absurditatea lui trebuie bine înțeleasă, altfel tu reprimi într-o parte, iar ceea ce vrei să uiți vine din altă parte, uneori atât de subtil încât e aproape imposibil de recunoscut.

Eul se hrănește cu ce e negativ, pentru că eul este la bază un fenomen negativ. El trăiește din negații. Nu este suferința eului. Și cum poți să spui nu nefericirii? Poți să spui nu nefericirii, poți să spui nu vieții pline de suferință. Cum poți să spui nu florilor și stelelor și apusurilor de soare și la tot ce e frumos,

Eul există pe seama
nefericirii, se hrănește
cu ea – cu cât e mai
multă nefericire, cu atât
are el hrană mai multă.

divin? Iar întreaga existență e plină de frumusețe, e plină de trandafiri, însă tu continui să culegi spinii, investești mult în acei spini. Pe de o parte spui „Nu, nu vreau suferința asta”, iar pe de altă parte continui să te agăți de ea. Și de secole ți se spune să ierți.

Însă eul poate trăi și cu uitare, își găsește o nouă hrană în ideea „Am iertat. Mi-am iertat chiar și dușmanii. Nu sunt un om obișnuit”. Și, ține bine minte, unul dintre principiile de bază ale vieții este că omul obișnuit este cel care crede că nu e; omul de rând este cel care crede că nu e. În clipa în care îți accepți banalitatea, devii extraordinar, ieșit din comun. În clipa în care îți accepți ignoranța, prima rază de lumină pătrunde în ființa ta, prima floare înflorește. Primăvara nu e departe.

Iisus spune: Iartă pe dușmanii tăi, iubește pe dușmanii tăi. Și are dreptate, pentru că dacă îți ierți dușmanii, scapi de ei, altfel vor continua să te vâneze.

Așa că pe de o parte
vrei să uiți și să ierți,
pentru că singura cale
să uiți este să ierți
– dacă nu ierți nu poți
să uiți – dar pe de altă
parte există o implicare
mai adâncă.

Dușmănia e un fel de relație, mai puternică decât așa-zisa iubire.

Azi, mai devreme, cineva a pus o întrebare: „Osho, de ce o poveste de iubire armonioasă pare plecticoasă și muribundă?”. Pentru simplul motiv că e armonioasă! Pentru eu, nu e deloc atrăgătoare; pare ca și cum n-ar fi. Dacă e foarte armonioasă, uiți complet de ea. E nevoie de un oarecare conflict, e nevoie de puțină luptă, e nevoie de puțină violență, e nevoie de puțină ură. Iubirea – sau ce numești tu iubire – nu e foarte profundă, e superficială. Dar ura e foarte profundă; e la fel de profundă ca eul.

Iisus are dreptate când spune: „Iartă”, dar de secole e înțeles greșit. Buddha spune același lucru – toți cei deștepți spun același lucru. În limbi diferite, firește, în epoci diferite, în vremuri diferite, însă esențialul este același. Dacă nu poți să ierți, asta înseamnă că vei trăi cu dușmanii, cu rănilor, cu durerile.

Așa că pe de o parte vrei să uiți și să ierți, pentru că singura cale să uiți este să ierți – dacă nu ierți nu poți să uiți – dar pe de altă parte există o implicare mai adâncă. Atâta timp cât nu înțelegi acea implicare, nici Iisus, nici Buddha n-or să te ajute. Vei ține minte spuselor lor frumoase, dar ele nu vor ajunge să

facă parte din stilul tău de viață, nu vor circula prin sângele tău, prin oasele tale, prin măduva ta. Nu vor ajunge să facă parte din climatul tău spiritual; vor rămâne străine, ceva impus din afară, frumos, atrăgător cel puțin din punct de vedere intelectual, dar în esență vei continua să trăiești la fel ca înainte.

Primul lucru care trebuie ținut minte este că eul este fenomenul cel mai negativ din lume. Este ca întunericul. Întunericul nu are o existență a sa; el nu e

decât absența luminii. Lumina are o existență neîndoielnică, întunericul nu; de asta nu poți să faci nimic direct cu întunericul. Dacă în cameră e întuneric beznă, nu poți să scoți întunericul din cameră, nu poți să-l arunci afară, nu poți să-l distrugi prin niciun mijloc direct. Dacă încerci să te lupți cu el, vei fi înfrânt. Întunericul nu poate fi răpus prin luptă. E cu neputință, pentru simplul motiv

că întunericul nu există. Dacă vrei să faci ceva cu el, trebuie să recurgi la lumină. Dacă nu vrei întuneric, aprinde lumina. Dacă vrei întuneric, stinge lumina. Întunericul este ceva care nu există, ceva negativ – și la fel e și eul.

De asta eu spun să ierți. Nu spun că trebuie să iubești și să nu iubești. Nu-ți spun să te lepezi de toate păcatele și să devii virtuos. Omenirea a încercat toate astea și a eșuat complet. Eu lucrez cu totul altfel. Eu spun: Adu lumină în ființa ta. Nu lăsa aceste fragmente de întuneric să te supere.

Iar chiar în centrul întunericului este eul. Eul este centrul întunericului. Aducând lumină – metoda este meditația, devii mai conștient, mai vigilent. Altfel vei continua să reprimi iar și iar și iar, și zadarnic, absolut zadarnic, căci ceea ce reprimi o să vină pe altundeva, o să găsească în tine alt punct, mai slab.

Întrebi „De ce este atât de greu să ierți, să nu te mai agăți de răni care au trecut de mult?”. Pentru simplul motiv că ele sunt tot ce ai. Și continui să te joci cu rănilor vechi ca să le menții proaspete în memorie. Nu le lași să se vindece.

Un om stătea într-un compartiment de tren. Peste drum de el stătea un preot care avea alături un coș de picnic. În lipsă de ocupație, omul se uita la preot.

După un timp, preotul a deschis coșul și a scos un șervet pe care și l-a pus cu grijă pe genunchi. Apoi a scos un bol de sticlă și l-a pus pe șervet. După aceea a scos un cuțit și un măr, a curățat mărul de coajă, l-a tăiat bucățele și a pus bucățelele în bol. Apoi a luat bolul și a răsturnat cuburile de măr pe fereastră.

Primul lucru care
trebuie ținut minte este
că eul este fenomenul
cel mai negativ din lume.

După aceea a scos o banană, a decojit-o, a tăiat-o bucățele, le-a pus în bol și le-a vărsat pe fereastră. A făcut același lucru cu o pară, o conservă mică de vișine, un ananas și un borcănel de frișcă. După ce le-a aruncat pe toate pe fereastră a șters bolul, a împăturit șervetul și le-a pus la loc în coșul de picnic.

Omul, care îl urmărea uimit pe preot, a întrebat în cele din urmă:

– Iartă-mă, părinte, dar ce făceai acolo?

La care preotul i-a răspuns cu detașare:

– Salată de fructe.

– Bine, dar ai aruncat totul pe fereastră, a spus omul.

– Da. Nu pot să sufăr salata de fructe.

Oamenii caută întruna lucruri pe care nu pot să le sufere, pe care le urăsc. Trăiesc din ură. Zgândăresc mereu rănilile ca să nu se vindece; nu le lasă să se vindece – toată viața lor se bazează pe trecut.

Dacă nu începi să trăiești în prezent, n-ai să poți să uiți și să ierți trecutul. Nu spun că trebuie să uiți și să ierți tot ce s-a întâmplat în trecut; nu asta este metoda mea. Eu spun: Trăiește în prezent. A trăi în prezent este modul pozitiv de a aborda existența. Acesta este un alt mod de a spune să fii mai conștient, mai atent, pentru că atunci când ești conștient, atent, ești în prezent.

Oamenii caută întruna lucruri pe care nu pot să le sufere, pe care le urăsc. Trăiesc din ură.

Conștiența nu poate fi în trecut și nu poate fi în viitor. Conștiența nu cunoaște decât prezentul; are numai un timp, prezentul. Fii conștient, și pe măsură ce te vei bucura tot mai mult de prezent, pe măsură ce vei simți tot mai mult fericirea de a fi în prezent, nu vei

mai face prostia pe care o face toată lumea, nu vei mai trăi în trecut. Atunci nu va mai trebui să uiți și să ierți – treaba asta va dispărea de la sine. Și o dată ce trecutul nu mai există, va dispărea și viitorul, pentru că viitorul e doar o proiecție a trecutului. Să te eliberezi de trecut și de viitor înseamnă să simți pentru prima dată gustul libertății. Iar în acea experiență devii întreg, sănătos; toate rănilile sunt vindecate. Dintr-o dată nu mai există nicio rană. Simți cum în tine apare sănătatea. Acea sănătate este începutul transformării.

Oare de ce fac din țăntar armăsar?

Pentru că eul nu se simte bine, în largul lui, cu țăntarul – el vrea armăsar. Chiar dacă e nefericire, nu trebuie să fie un țăntar, trebuie să fie un Everest. Chiar dacă e nefericit, eul nu vrea să fie nefericit în mod obișnuit, vrea să fie extraordinar de nefericit! Fie într-un sens sau în celălalt, omul vrea să fie primul. De aceea tot face din țăntar armăsar.

Oamenii creează întruna probleme mari din nimic. Am vorbit cu mii de oameni despre problemele lor, și încă nu am dat de o problemă adevărată! Toate problemele sunt imaginare – le crezi pentru că, fără probleme, te simți gol pe dinăuntru. Fără probleme nu ai ce să faci, nu ai cu ce să te lupți, nu ai unde să te duci. Oamenii se duc de la un guru la altul, de la un maestru la altul, de la un psihanalist la altul, de la o terapie în grup la alta, pentru că dacă nu se duc se simt goi și, dintr-o dată, simt că viața nu are sens. Creează probleme ca să poată să simtă că viața e o mare lucrare, și că ei trebuie să muncească din greu, să se zbată.

Eul poate să existe numai atunci când se zbate, ia aminte – numai atunci când se luptă. Și cu cât e mai mare problema, cu cât e mai mare provocarea, cu atât mai mult crește eul.

Tu crezi problemele. Problemele nu există. Și, dă-mi voie să-ți spun, nu s nici măcar țăntari. Și ăsta e tot trucul tău. Spui: „Bine, nu or fi armăsari, dar sunt țăntari”. Nu, nu sunt nici măcar țăntari – și ăștia sunt creațiile tale. Mai întâi crezi țăntari din nimic, apoi faci din țăntari armăsari. Iar preoții și psihanalistii și toți guru sunt fericiți pentru că ocupația lor există datorită ție. Dacă n-ai crea țăntari din nimic, iar apoi n-ai face din țăntari armăsari, ce rost ar mai avea să te duci la guru ca să te ajute? Mai întâi trebuie să fi într-o stare în care să ai nevoie de ajutor.

Te rog să te uiți la ce faci, ce prostie faci. Mai întâi crezi o problemă, și pe urmă pleci în căutarea unei soluții. Soluția este simplă – nu crea problema! Insa asta nu te atrage pentru că te pomenești dintr-o dată fără ocupație. Să nu faci nimic? Nu iluminare, nu satori, nu samadhi? N-ai deloc astâmpăr, te simți gol, încerci să te umpli cu ceva, orice.

Nu ai probleme – trebuie să înțelegi asta. Chiar în acest moment poți să scapi de toate problemele pentru că ele sunt creațiile tale.

Așa că mai analizează-ți o dată problemele. Cu cât le analizezi mai bine, cu atât mai mici vor părea. Continuă să le analizezi și, încetul cu încetul, vor dispărea. Într-o zi vei constata că în jurul tău e pustiu – o pustietate frumoasă.

Iluminarea nu e ceva de realizat, ea trebuie doar trăită. Când spun că am dobândit iluminarea, vreau să spun doar că m-am hotărât *s-o trăiesc*. Și din clipa în care am luat decizia, am trăit-o. Acum ia și tu decizia că nu te mai interesează să creezi probleme – atâta tot. Ia decizia că ai terminat cu prostia asta de a crea probleme și a găsi soluții.

Toată prostia asta este un joc pe care îl joci cu tine însuși. Tu te ascunzi și tot tu cauți – ești ambele părți. Și o știi! De asta când spun asta zâmbești, râzi. Nu vorbesc despre nimic caraghios – ai înțeles. Râzi de tine. Ai înțeles. Trebuie să fie așa pentru că e jocul tău: te ascunzi și apoi aștepți să te cauți și să te găsești.

Poți să te găsești chiar acum pentru că tu te ascunzi.

De asta maestrul zen tot lovesc oamenii. Ori de câte ori cineva vine și spune „Aș vrea să fiu un Buddha”, maestrul se înfurie. Omul cere o prostie, *este un Buddha*. Dacă Buddha vine la mine și mă întreabă cum să fie un Buddha, ce trebuie să facă? Îi dau în cap! „Pe cine crezi că prostești? *Ești un Buddha*”.

Iluminarea nu e ceva de realizat, ea trebuie doar trăită. Când spun că am dobândit iluminarea, vreau să spun doar că m-am hotărât *s-o trăiesc*.

Un îți crea necazuri inutile. Ești un mare creator de probleme – e suficient să înțelegi asta și, dintr-o dată, problemele dispar. Ești construit perfect; te-ai născut perfect, așa e tot mesajul. Te-ai născut perfect; perfecțiunea este natura ta cea mai intimă. Trebuie doar să o trăiești. Hotărăște-te și trăiește-o.

Dacă nu te-ai săturat încă de joc, poți să continui, dar nu întreba de ce. Știi. De ce-ul e simplu. Eul nu poate exista în pustietate, îi trebuie ceva cu care să se lupte. Chiar și o stafie e bună, important e să te lupți cu cineva. Eul există numai în conflict – eul nu e o entitate, este o tensiune. Ori de câte ori există un conflict apare tensiunea și eul există; când nu există conflict, tensiunea dispare și eul dispare. Eul nu e un lucru, este doar o tensiune.

Și bine-înțeles că nimeni nu vrea tensiuni mici, toată lumea vrea tensiuni mari. Dacă propriile probleme nu îți ajung, începi să te gândești la umanitate și la lume și la viitor... la socialism, comunism și toate aiurelile astea. Te gândești la ele de parcă întreaga lume ar depinde de sfatul tău. Pe urmă te gândești:

„Ce o să se întâmple în Israel? Ce o să se întâmple în Africa?”, și uite așa îți creezi probleme.

Oamenii se agită foarte tare, nu pot să doarmă pentru că undeva e un război. Se implică emoțional, se frământă. Viața lor este atât de obișnuită, de banală încât trebuie să obțină neobișnuitul din altă sursă. Națiunea e în dificultate, așa că ei se identifică cu națiunea. Cultura e în dificultate, societatea e în dificultate – acum există probleme mari și ei se identifică. Sunt hinduși, și cultura hindusă e în dificultate; sunt creștini, și biserica e în dificultate. Lumea întreagă e în impas. Oamenii devin importanți prin problemele lor.

Eul are nevoie de niște probleme. Dacă înțelegi acest lucru, însăși înțelegerea face ca armăsarii să redevină țânțari, iar apoi dispar și țânțarii. Dintr-o dată se face pustiu. Asta înseamnă iluminare – înțelegerea profundă a faptului că nu există probleme.

Și atunci, fără nici o problemă de rezolvat, ce faci? Imediat începi să trăiești. Mănânci, dormi, stai la palavre, cânți, dansezi – ce altceva să faci? Trăiești.

Dacă există un Dumnezeu, un lucru e sigur: el nu are probleme. Asta e sigur. Și atunci ce face el cu tot timpul lui? Fără probleme, fără psihiatru de consultat, fără un guru la care să se ducă... ce face Dumnezeu? Înnebunește că nu are nimic de făcut? Nu – trăiește; viața lui este plină de viață. Mănâncă, doarme, dansează, are o aventură amoroasă – dar fără probleme.

Începe să trăiești din acest moment și vei vedea că pe măsură ce trăiești mai mult problemele se împruținează. Pentru că acum pustiul din tine înflorește și trăiește. Când nu trăiești, aceeași energie devine stearpă. Aceeași energie care ar fi devenit o floare este blocată. Și, nelăsată să înflorească, devine un spin în inimă. Este aceeași energie. Pune un copil să stea la colț și spune-i să nu se miște, să nu clintească. Privește ce se întâmplă... doar cu câteva minute era în largul lui, zburda; acum se face roșu la față pentru că trebuie să se înfrâneze. Tot corpul i se rigidizează, și încearcă să se foiască, și îi vine să sară din pielea lui. I-ai forțat energia să stea nemîșcată – acum nu are scop, nu are sens, nu are loc să se miște, să înflorească; este înțepenită, înghețată, rigidă. Copilul suferă o moarte, o moarte temporară. Dacă nu îl lași să alerge din nou prin grădină, să se joace, va începe să creeze probleme. Va fantaza; mintea lui va crea probleme și va începe să se lupte cu acele probleme. Va vedea un câine mare și i se va face frică, sau va vedea o fantomă și va trebui să lupte să scape de ea. Acum creează probleme – aceeași energie care doar cu câteva clipe în urmă se revărsa în jur, în toate direcțiile, e înțepenită, blocată.

Dacă oamenii ar dansa puțin mai mult, ar cânta puțin mai mult, ar fi puțin mai nebuni, energia lor ar curge mai mult și, încetul cu încetul, problemele lor ar dispărea.

De aceea insist atât de mult asupra dansului. Dansează până la orgasm; lasă întreaga ta energie să devină dans și atunci, dintr-o dată, vei vedea că nu

Dacă oamenii ar dansa puțin mai mult, ar cânta puțin mai mult, ar fi puțin mai nebuni, energia lor ar curge mai mult și, încetul cu încetul, problemele lor ar dispărea.

mai ai cap – energia blocată în cap se mișcă în toate direcțiile, creând modele, imagini, mișcări frumoase. Iar când dansezi, vine o clipă când corpul tău nu mai e un lucru rigid, devine flexibil, curgător. Când dansezi, vine o clipă când granița ființei tale nu mai este atât de clară; te topești și te contopești cu cosmosul.

Uită-te la un dansator – vei vedea că a devenit un fenomen energetic, nu mai e într-o formă fixă, nu mai e într-un cadru. Se revarsă din cadrul lui, din forma lui, și devine mai viu, din ce în ce mai viu. Dar numai dacă dansezi tu însuși vei ști ce se întâmplă cu adevărat. Ce ai în cap dispare; redevii copil, nu crezi probleme.

Trăiește, dansează, mănâncă, dormi, fă lucrurile cât mai total cu putință. Și, ține minte: ori de câte ori te surprinzi creând o problemă, ieși din ea imediat. O dată ce ai intrat într-o problemă, e nevoie de o soluție. Și chiar dacă găsești o soluție, din acea soluție se vor naște o mie și una de alte probleme. O dată ce ai ratat primul pas, ești în capcană.

Ori de câte ori vezi că aluneci într-o problemă, oprește-te – aleargă, sari, dansează, dar nu intra în problemă. Fă imediat ceva pentru ca energia care crea problema să devină fluidă, să se dezghețe, să se topească, să se întoarcă în cosmos.

Oamenii primitivi nu au multe probleme. Am întâlnit în India grupuri primitive care spun că nu visează deloc. Freșd nu ar crede că acest lucru este posibil. Nu visează, dar dacă se întâmplă uneori ca cineva să viseze – e un fenomen rar – tot satul postește și se roagă la Dumnezeu. Ceva nu e bine, s-a întâmplat ceva... un om a visat. În tribul lor așa ceva nu se întâmplă pentru că ei trăiesc atât de total încât în cap nu le mai rămâne nimic de completat în somn.

Când lași ceva neterminat, el trebuie să se completeze în vis. Ce nu ai trăit rămâne ca un rest și se completează în minte – asta este visul. Toată ziua gândești. Gândirea nu face decât să arate că ai mai multă energie decât folosești pentru a trăi; ai mai multă energie decât așa-numitele nevoi ale vieții.

Îți lipsește viața reală. Folosește mai multă energie și atunci vor curge energii proaspete. Nu fi zgârcit, folosește-le astăzi; lasă ziua de azi să fie completă, să nu-ți faci griji pentru ziua de mâine. Grijiile, problemele, neliniștile arată un singur lucru, și anume că nu trăiești așa cum trebuie, că viața ta încă nu e o sărbătoare, un dans, o celebrare. De aici toate problemele.

Dacă trăiești, eul dispare. Viața nu cunoaște eu, ea cunoaște doar trăire. Viața nu cunoaște sine, nu cunoaște centru; viața nu cunoaște separare. Inspiri viața intră în tine; expiri – tu intri în viață. Nu există separare. Mânânci, și copacii intră în tine prin fructe. Apoi într-o zi mori, ești îngropat în pământ, iar copacii te absorb și devii fructe. Copiii tăi te vor mânca; tu și-ai mâncat strămoșii; copacii i-au transformat în fructe. Crezi că ești vegetarian? Nu te lăsa înșelat de aparențe. Toți suntem canibali.

Viața e una, și e în continuă mișcare. Intră în tine; trece prin tine. Tu nu exiști – există numai această viață în mișcare. Tu nu exiști – există numai viața în formele eu extraordinare, în energia ei. Dacă înțelegi asta, nu mai trebuie să înțelegi nimic altceva. Asta e singura lege.

De ce mă simt mereu atât de nefericit? Nu mă poți scăpa tu de asta?

Răspunsul se află în întrebarea ta. Nu vrei să-ți asumi responsabilitatea propriei ființe, altcineva trebuie s-o facă. Și asta este singura cauză a nefericirii.

Nu există nici o cale ca altcineva să te poată scăpa de nefericire. Nu există nici o cale ca altcineva să te poată face fericit. Dar dacă devii conștient că tu ești răspunzător de faptul că ești nefericit sau fericit, și că nimeni altcineva nu poate face nimic...

Nefericirea ta e opera ta; fericirea ta va fi tot opera ta.

Dar e greu de acceptat. „Cum, nefericirea e opera mea?”

Fiecare consideră că alții sunt răspunzători de nefericirea lui. Soțul crede că soția e răspunzătoare de nefericirea lui, soția crede că soțul e răspunzător de nefericirea ei, copiii cred că părinții sunt răspunzători de nefericirea lor, părinții cred că răspunzători de nefericirea lor sunt copiii. Treaba a devenit

foarte complexă. Iar atunci faci răspunzător pe altul de nefericirea ta, nu îți dai seama că cedând responsabilitatea îți pierzi libertatea. Responsabilitatea și libertatea sunt două fețe ale aceleiași monede.

Și pentru că îi consideri pe alții răspunzători de nefericirea ta există șarlatani, așa-zișii mântuitori, mesageri ai lui Dumnezeu, care spun: „Nu trebuie să faci nimic, doar să mă urmezi. Crede în mine și te voi mântui. Eu sunt păstorul tău, tu ești oaia mea”.

E ciudat că nu a existat o singură persoană care să se ridice împotriva unor oameni precum Iisus Hristos și să spună: „Este absolut insultător să spui că

Nu îți respecti
umanitatea; nu te
respecti pe tine. Nu ai
pic de iubire pentru
ființa ta, pentru
libertatea ta.

tu ești păstorul și noi suntem oile, că tu ești mântuitorul iar noi depindem de mila ta, că toată religia noastră este să credem în tine”. Însă pentru că am aruncat în seama altora responsabilitatea pentru nefericirea noastră, am acceptat concluzia logică precum că și fericirea noastră vine de la alții.

Firește, dacă nefericirea vine de la alții, atunci și fericirea trebuie să vină de la alții. Însă atunci *tu* ce faci? Nu ești răspunzător nici de nefericire, nici de fericire – atunci care e rolul tău? Care e scopul tău – să fii doar o țință pentru câțiva oameni care fie să

te facă nefericit, fie să te ajute și să te mântuiască și să te facă fericit? Ești doar marionetă, și toate sforile sunt în mâinile altora?

Nu îți respecti umanitatea; nu te respecti pe tine. Nu ai pic de iubire pentru ființa ta, pentru libertatea ta.

Dacă ai respect față de viața ta, vei refuza toți mântuitorii. Le vei spune tuturor mântuitorilor: „Hai, vale! Mântuiți-vă pe voi. E viața mea și trebuie să o trăiesc. Dacă fac ceva rău, voi suferi consecințele greșelii mele fără să mă plâng”.

Poate că așa omul învață – căzând, se ridică iar; abătându-se de la drumul cel bun, revine la el. Faci o greșală... însă fiecare greșală te face mai inteligent; nu vei repeta aceeași greșală. Dacă repeți aceeași greșală, înseamnă că n-ai învățat nimic. Nu îți folosești inteligența, te comporți ca un robot.

Întregul meu efort este să-i redau fiecărei ființe umane respectul de sine care îi aparține. Iar absurditatea este că nu ești gata să accepți că tu ești răspunzător de nefericirea ta.

Nu există o singură nefericire de care să nu fii tu răspunzător, fie că e invidie, fie că e mânie, fie că e lăcomie; ceva din tine trebuie să fie motivul care a creat nefericirea.

Și ai văzut vreodată pe cineva făcând fericit pe altcineva? Și asta depinde de tine, de liniștea ta, de iubirea ta, de pacea ta, de încrederea ta. Și minunea se întâmplă – n-o face nimeni.

În Tibet există o poveste frumoasă despre Marpa. N-o fi ea reală, dar e foarte semnificativă. Mie nu-mi pasă prea mult de fapte, mă interesează mai mult semnificația și adevărul, ceea ce e cu totul altceva.

Marpa a auzit de un maestru. S-a interesat și s-a dus la maestru, i s-a predat cu o încredere totală. Și l-a întrebat pe maestru: „Ce trebuie să fac acum?”

Maestrul a răspuns: „O dată ce mi te-ai predat, nu mai trebuie să faci nimic. Doar să crezi în mine. Numele meu este pentru tine singura mantră secretă. Ori de câte ori ai să fii în dificultate, amintește-ți de numele meu și totul va fi bine”.

Marpa i-a atins picioarele. Și, fiind un om simplu, a încercat imediat povața maestrului – a mers pe apă. Altor discipoli care erau de mulți ani cu maestrul nu le-a venit să creadă – omul mergea pe apă! Au dat fuga la maestru și i-au raportat: „Omul acela nu e un om obișnuit, te-ai înșelat în privința lui, merge pe apă!”

„Poftim?” s-a mirat maestrul.

Și s-au repezit cu toții la râu, iar Marpa mergea pe apă, cântând și dansând. Când a ajuns la mal, maestrul l-a întrebat: „Care e secretul?”

Marpa a spus: „Care e secretul? Este același secret pe care mi l-ai dat tu – numele tău. Mi-am amintit de tine. Am spus: «Maestre, îngăduie-mi să merg pe apă» și s-a întâmplat”.

Maestrului nu îi venea să creadă că numele lui putea să facă asta. Dar cine știe... el nu încercase niciodată. Însă s-a gândit că ar fi bine să mai verifice câteva lucruri înainte să încerce, așa că i-a spus lui Marpa: „Poți să sari de pe stânca aceea?”

Marpa a răspuns: „Fac ce spui tu”. S-a urcat pe stâncă și a sărit, iar ceilalți stăteau în vale așteptând ca Marpa să se facă fărâme.

Însă Marpa a aterizat zâmbind, stând în poziția lotus. Toți l-au înconjurat și l-au cercetat – nici măcar o zgârietură!

Maestrul a spus: „Asta e ceva! Ai folosit numele meu?”

„Da”, a răspuns Marpa.

„Gata”, a spus maestrul, acum am să încerc și eu”, și la primul pas în apă, s-a dus la fund.

Lui Marpa nu îi venea să creadă că maestrul s-a scufundat. Discipolii au sărit în apă și l-au scos pe maestru – era pe jumătate mort. I-au scos apa din plămâni și, cumva, a supraviețuit. Marpa a spus: „Ce s-a întâmplat?”.

Maestrul a răspuns: „Iartă-mă, nu sunt maestru, sunt un impostor”.

Mă întrebi „De ce sunt nefericit?”.

Ești nefericit din cauză că nu îți asumi responsabilitatea, nu accepți că tu ești răspunzător de ea.

Cauza nefericirii tale se află în tine. Înlătură cauza și nefericirea va dispărea.

Însă Marpa a întrebat: „Dacă ești un impostor, cum de a avut efect numele tău?”.

Impostorul a spus: „Nu numele meu a avut efect, ci încrederea ta. Nu contează în cine ai încredere – importantă este încrederea, iubirea. Eu n-am încredere în mine. N-am încredere în nimeni. Eu îi înșel pe toți – cum să am încredere? Și mereu mi-e frică să nu fiu înșelat de alții, pentru că eu înșel. Mi-e imposibil să am încredere în cineva. Tu ești un om inocent, ai avut încredere în mine. Încrederea ta a făcut ca minunile să se întâmple”.

Nu contează dacă povestea e adevărată sau nu. Un lucru e sigur – nefericirea ta este pricinuită de greșelile tale, iar fericirea ta este dată de încrederea ta, de iubirea ta.

Mă întrebi „De ce sunt nefericit?”. Ești nefericit din cauză că nu îți asumi responsabilitatea, nu accepți că tu ești răspunzător de ea. Cauza nefericirii tale se află în tine. Înlătură cauza și nefericirea va dispărea.

Însă oamenii nu vor să înlătore cauza, vor să înlătore nefericirea. Lucrul acesta este imposibil, e absolut neștiințific.

Și pe urmă îmi ceri să te ajut, să te salvez. N-ai de ce să devii cerșetor. Nu trebuie să devii cerșetor. Nu ești oaie, ești împărat.

Acceptă că ești responsabil de nefericirea ta și vei descoperi chiar în tine sursele bucuriei, fericirii, libertății, iluminării, nemuririi. N-ai nevoie de niciun mântuitor. Și nu a existat niciodată vreun mântuitor; toți mântuitorii sunt falși. Au fost venerați pentru că omul a vrut întotdeauna să-l mântuiască cineva. Și cum întotdeauna când există cerere apare și oferta, așa au apărut și ei.

Înțelegerea rădăcinilor nefericirii

Când depinzi de alții, îți pierzi sufletul. Uیți că ai o conștiință la fel de universală ca a oricui, că ai o conștiință la fel de mare ca a oricărui Gautama Buddha – doar că nu o cauți. Și nu o cauți pentru că te uیți la alții, așteptând ca alții să te ajute, alții să te mântuiască. Cerșești întruna fără să-ți dai seama că această împărăție este toată a ta.

Trebuie să înțelegi că respectul de sine, libertatea și responsabilitatea sunt cele trei principii de bază.

De ce vor toți să se dea drept ceea ce nu sunt? Care este explicația?

Pentru că fiecare om e dezaprobat chiar din copilărie. Indiferent ce face de capul lui, după placul lui nu e acceptat. Mediul în care crește copilul are propriile lui idei și idealuri. Copilul este neajutorat, trebuie să se adapteze la mediu, să corespundă acelor idei și idealuri.

Te-ai gândit vreodată la asta? – puiul de om este cel mai neajutorat pui din tot regnul animal. Toate animalele pot să supraviețuiască fără sprijinul părinților și al grupului, dar puiul de om nu poate supraviețui fără ajutor, ar muri imediat. Este cea mai neajutorată făptură din lume – foarte firav, foarte vulnerabil. Firește că cei care dețin puterea pot să modeleze copilul cum vor.

Așa că fiecare om a devenit ce este împotriva voinței lui. Așa se explică faptul că toți vor să se dea drept ceea ce nu sunt. Fiecare pretinde că este ceea ce nu e.

Toți se află într-o stare schizofrenică. N-au fost lăsați să fie ei înșiși, au fost siliți să fie altcineva de care natura lor nu-i lasă să fie mulțumiți.

Așa că atunci când crește și stă pe picioarele lui, omul începe să simuleze multe lucruri care i-ar fi plăcut să facă parte în realitate din ființa lui. Însă în această lume nebună nimeni nu este ce trebuia să fie, este altcineva, a fost forțat să fie altcineva, și știe asta. Știe că a fost forțat să fie inginer, sau politician, sau doctor, sau criminal, sau cerșetor.

În India, în orașul Bombay există oameni a căror singură ocupație este să fure copii și să-i mutilizeze, apoi să-i forțeze să cerșească și să aducă în fiecare seară toți banii strânși. Da, li se dă mâncare și adăpost, dar sunt folosiți ca marfă, nu sunt ființe umane. Acest lucru constituie extrema, dar la fel s-a întâmplat cu fiecare om într-o măsură mai mare sau mai mică. Nimeni nu se simte bine cu el însuși.

În această lume există o singură fericire și aceea este să fii tu însuși. Și pentru că nimeni nu este el însuși, toți încearcă să se ascundă cumva – cu

măști, prefăcătorii, ipocrizii. Le este rușine de ceea ce sunt.

Am făcut din lumea asta o piață, nu o grădină frumoasă în care fiecare om e lăsat să facă propriile flori. Forțăm gălbinele să facă trandafiri – cum să facă gălbinele trandafiri? Acei trandafiri vor fi de plastic, iar în adâncul inimii ei gălbineaua va plânge, îi va fi rușine că n-a avut curaj să se împotrivescă mulțimii, că a permis să i se impună flori de plastic, când ea are florile ei adevărate pentru care curge seva ei, dar pe care nu le poate arăta.

Omul învață de toate – e învățat de alții – dar nu învață să fie el însuși. Aceasta e cea mai urâtă formă de societate cu puțință, pentru că îi face pe toți nefericiți.

Să fii ce nu vrei să fii, să fii cu cineva cu care nu vrei să fii, să faci ceva ce nu vrei să faci, aceste lucruri constituie baza tuturor suferințelor tale.

Și pe de o parte societatea a reușit să-i facă pe toți nefericiți, iar pe de altă parte aceeași societate se așteaptă să nu-ți arăți nefericirea, cel puțin nu în public, nu pe față. E treaba ta personală.

Dar societatea, mulțimea a creat nefericirea, deci e o afacere publică, nu o afacere particulară. Aceeași mulțime care ți-a dat toate motivele să fii nefericit îți spune la urmă: „Nefericirea ta e a ta, dar când ieși în lume zâmbește. Nu-ți arăta nefericirea în fața altora”. Asta numesc ei etichetă, maniere, cultură. În fond, e ipocrizie.

Și vei rămâne nefericit dacă nu decizi c: „Indiferent cu ce preț, vreau să fiu eu însumi. Condamnat, neacceptat, pierzându-mi respectabilitatea – e în regulă, accept toate astea, dar nu mai pot să mă prefac că sunt altcineva...”. Această decizie și această declarație – această declarație de independență, de eliberare de influența mulțimii – dau naștere ființei tale firești, individualității tale.

Atunci nu mai ai nevoie de nici o natură. Atunci poți să fii pur și simplu tu însuși, așa cum ești.

Cum pot să fiu eu însumi

Ăsta ar trebui să fie cel mai ușor lucru din lume, dar nu e. Să fii tu însuși, nu trebuie să faci nimic; ești deja. Cum poți să fii altfel? Cum să fii altcineva? Dar îți înțeleg problema. Problema se naște din faptul că societatea corupe pe toată lumea. Corupe mintea, ființa. Îți impune tot felul de lucruri și pierzi contactul cu tine însuși. Încearcă să facă din tine altceva decât erai menit să fii. Te scoate din centrul tău. Te târăște departe de tine însuși. Te învață să fii asemeni unui

Hristos, sau asemeni unui Buddha, sau mai știu eu cui; niciodată nu îți spune să fii tu însuși. Nu îți dă libertatea să fii; îți bagă în minte imagini străine.

Atunci se naște problema. Cel mult poți să te prefaci, dar când te prefaci nu ești niciodată mulțumit. Vrei mereu să lii tu însuși – este firesc – dar societatea nu te lasă. Ea vrea să fii altcineva. Vrea să lii fals. Nu vrea să fii adevărat, pentru că oamenii adevărați sunt periculoși; oamenii adevărați sunt răzvrățiți. Oamenii adevărați nu pot fi controlați atât de ușor, nu pot fi înregimentați. Oamenii adevărați vor să-și trăiască realitatea în felul lor – vor să-și facă treaba lor, nu își bat capul cu alte treburi. Nu pot fi sacrificați în numele religiei, în numele statului, al națiunii, al rasei. Nu pot fi ademiniți pentru vreun sacrificiu. Oamenii adevărați își urmăresc mereu propria fericire. Fericirea lor este fundamentală; nu sunt gata să se sacrifice pentru nimic altceva. Asta e problema.

Vrei mereu să fii tu
însuși – este firesc
– dar societatea nu
te lasă. Ea vrea să fii
altcineva. Vrea să fii
fals.

Așa că societatea zăpăcește fiecare copil: îl învață să fie altcineva. Și, încetul cu încetul, copilul învață prefăcătoria, ipocrizia. Iar într-o zi – asta e ironia – aceeași societate spune: „Ce ai pățit? De ce nu ești fericit? De ce arăți atât de nefericit? De ce ești trist?”. Iar apoi vin preoții. Mai întâi te corup, te abat de la calea fericirii – pentru că există numai o fericire, iar aceea este să fii tu însuși – iar apoi vin și îți spun: „De ce nu ești fericit? De ce ești amărât?”. Și pe urmă te învață cum să fii fericit. Mai întâi te îmbolnăvesc, și pe urmă îți vând medicamente. Asta e o mare conspirație.

O băbuță evreică se așează lângă un norvegian înalt și solid, și se tot uită lung la el. În cele din urmă, spune:

– Iertați-mă, sunteți evreu?

– Nu, răspunde norvegianul.

Trec câteva minute, și băbuța se uită iarăși la el și întreabă:

– Spuneți-mi, sunteți evreu, nu-i așa?

– Categoriec nu, răspunde bărbatul.

Băbuța continuă să-l studieze și, după un timp, spune:

– Îmi dau seama că sunteți evreu.

Ca să scape de întrebările ei săcătitoare, domnul răspunde:

– Bine, sunt evreu.

Băbuța se uită la el, clatină din cap și spune:

– Nu arătați a evreu.

Așa stau lucrurile. Tu întrebi „Cum pot să fiu eu însumi?”. Pur și simplu renunțând la prefăcătorie, la imboldul de a fi altcineva, la dorința de a semăna

Ești unic. Nimeni nu mai
e ca tine, nimeni n-a
fost vreodată ca tine,
și nimeni nu o să fie
vreodată ca tine.

cu Buddha, cu Hristos, cu vecinul tău. Renunță la competiție și la comparație și vei fi tu însuți. Comparația e otrava. Întotdeauna te compari cu altul. El are o casă mare și o mașină scumpă, și ești nefericit. El are o femeie frumoasă, și ești nefericit. El avansează pe scara puterii și politicii, și ești nefericit. Compari și vrei să imiți. Dacă te compari cu bogătașii, vei începe să alergi în aceeași direcție. Dacă te compari cu oamenii învățați, vei începe să acumulezi cunoștințe. Dacă te compari cu așa-zișii sfinți, vei începe să

acumulezi virtuți. Nu vei face decât să imiți. Iar a imita înseamnă să ratezi prilejul de a fi tu însuți.

Renunță la comparație. Ești unic. Nimeni nu mai e ca tine, nimeni n-a fost vreodată ca tine, și nimeni nu o să fie vreodată ca tine. Ești pur și simplu unic, și când spun că ești unic, nu spun că ești mai bun decât ceilalți, ia aminte! Spun doar că și ei sunt unici. A fi unic este o calitate obișnuită a fiecărei ființe. A fi unic nu este o comparație, a fi unic este la fel de natural ca respirația. Toți respiră și toți sunt unici. Cât ești viu, ești unic. Numai cadavrele sunt toate la fel; oamenii vii sunt unici. Nu sunt niciodată la fel, n-au cum să fie. Viața nu urmează un curs care se repetă. Existența nu repetă niciodată: ea cântă în fiecare zi alt cântec, în fiecare zi pictează ceva nou.

Respectă-ți unicitatea și renunță la comparație. Comparația e vinovatul. O dată ce compari, urmezi o cale trasată de altcineva. Nu te compara cu nimeni – nimeni nu e ca tine, nici tu nu ești ca alții. Lasă-i în pace pe alții, și bucură-te de ceea ce ești tu.

Comparația aduce viitorul, comparația aduce ambiție, și comparația aduce violență. Începi să te lupți, să te zbați, devii ostil.

Viața nu e un articol de larg consum în stoc limitat. Fericirea nu e un articol de larg consum în stoc limitat, astfel încât dacă alții au luat-o, stocul s-a epuizat, și tu nu mai poți s-o ai. Fericirea nu e o marfă în stoc limitat. Poți să ai câtă vrei. Depinde numai de tine. Nu există concurență în ceea ce privește fericirea – nu concurezi cu nimeni pentru ea. Este exact ca o grădină frumoasă pe care te uiți și o admiri, dar și alții se uită și o admiră. Asta nu te împiedică pe tine să o admiri frumusețea. Grădina nu e mai puțin frumoasă fiindcă o admiră și alții; de fapt, e mai frumoasă – pentru că cineva a apreciat-o, acea persoană a adăugat grădiniîi o nouă dimensiune.

Oamenii care sunt fericiți adaugă, de fapt, niște calități la existență – prin faptul că sunt fericiți produc vibrații de fericire. Ai aprecia tot mai mult lumea asta, dacă tot mai mulți oameni ar fi fericiți. Nu mai gândește în termeni de concurență. Nu înseamnă că dacă alții sunt fericiți tu nu poți să fii, așa că trebuie să sari pe ei și să le smulgi fericirea. Ține minte – dacă oamenii sunt nefericiți, îți va fi foarte greu să fii fericit. Fericirea e accesibilă tuturor – fericirea e oricând la dispoziția celor care își deschid inima.

Nu înseamnă că cineva a dobândit ceva. Nu e ca o funcție politică. Nu înseamnă că dacă un om se iluminează, nimeni nu mai poate să se ilumineze delimitativ. Pentru că Buddha s-a iluminat, ție ți-e mai ușor să te iluminezi. Pentru că Hristos s-a iluminat, ție ți-e mai ușor să te iluminezi. Cineva a deschis drumul, așa că poți pași cu încredere pe el, fără șovăială.

Tot ce e sublim nu cunoaște competiție – iar ființa ta e sublimă. Așa că nu se poate. Societatea te-a zăpăcit; te-a învățat să trăiești într-o continuă competiție. Meditația este un mod de viață care nu cunoaște competiția. Societatea înseamnă ambiție, meditația, conștientizarea n-au nimic comun cu ambiția. Și numai atunci când nu ești ambițios poți să fi tu însuși.

Uneori nu sunt de acord cu spusele lui Sartre precum că „Iadul sunt ceilalți oameni”, ci consider că „Iadul sunt eu însumi”. Eu sunt în iad. Iadul! Trebuie să accept iadul înainte de a găsi fericirea? Nu înțeleg cum.

Nu, nu ești în iad. *Ești* iadul. Însuși eul este iadul. Când eul nu există, nu există nici iad. Eul creează în jurul tău structuri care te fac nefericit. Eul e ca o rană – când ai o rană, te dor toate. „Eu” este iadul.

Sinele e iadul, nonsinele e raiul. A nu fi înseamnă a fi în rai. A fi înseamnă întotdeauna a fi în iad. *Trebuie să accept iadul înainte de a găsi fericirea?* Trebuie

să înțelegi iadul, pentru că dacă nu înțelegi iadul n-ai să poți niciodată să ieși din el. Iar pentru a înțelege, este obligatoriu să accepți. Nu poți să înțelegi ceva dacă îl negi încontinuu. Asta facem cu toții. Ne lepădăm permanent de părți din ființa noastră, nu vrem să le recunoaștem, o ținem una și bună „Ăsta nu-s eu”. Jean Paul Sartre spune că ceilalți sunt iadul – când negi ceva din tine, îl proiectezi asupra celorlalți. Ți se pare că ei sunt iadul? Când negi ceva din tine, îl proiectezi asupra celorlalți; trebuie să-l pui undeva.

Chiar aseară o femeie mi-a spus că se teme foarte tare că soțul ei o s-o omoare. Ei bine, are un soț foarte candid și cumsecade, rar întâlnești oameni atât de curați la suflet. Când ea spunea asta, soțul a început să plângă. Absurditatea ideii l-a făcut să plângă. Foarte rar vezi un bărbat plângând, pentru că bărbații au fost educați să nu plângă. Dar femeia o ținea una și bună că soțul ei o s-o sugrume. Spunea că îi simte mâinile pe gât în întuneric. Ei bine, ce se întâmplă?

Pe urmă, treptat, femeia a început să vorbească despre alte lucruri. Nu are copii, și își dorește cu disperare un copil. Mi-a spus că atunci când se uită la copiii altora, simte că îi vine să-i omoare. Acum lucrurile sunt clare. Nimic nu mai e complicat. Întrucât ea nu are copii, nu vrea să aibă nici alții, și de aceea îi vine să-i omoare. Dorința criminală e în ea, însă ea nu vrea să o accepte; trebuie să o proiecteze asupra altcuiva. Nu poate să accepte că are un instinct criminal. E foarte greu să accepți că ești criminal, sau că ești tentat să omori copii.

Soțul e persoana cea mai apropiată, cea mai la îndemână – servește foarte bine drept ecran de proiecție. Bietul om plânge, iar femeia crede că o s-o omoare. În adâncul subconștientului ei s-ar putea chiar să existe dorința de a-și omori soțul, pentru că trebuie să aibă o anumită logică – din cauza acestui bărbat nu rămâne gravidă. Dacă era cu alt bărbat, ar fi devenit mamă. La suprafață nu vrea să accepte asta, dar în adâncul ființei ei probabil că e convinsă că nu poate să fie mamă din cauză că acest bărbat este soțul ei. Undeva în subconștient pândește gândul că dacă acest bărbat moare, ea își va putea găsi alt bărbat... sau ceva de genul ăsta. Și apoi gândul că i-ar plăcea să omoare copiii altora... Este o idee pe care o proiectează; iar atunci când îți proiectezi ideile asupra altora, te sperii de ele, ți-e frică de ele. Acum acest bărbat i se pare un criminal.

Toți facem asta. Dacă negi o parte din ființa ta, dacă te lepezi de ea, unde o pui? Trebuie să faci ceva cu ea, căci există, știi că există, așa că o pui în seama altcuiva.

Războaiele vor continua, conflictele vor continua, violența va continua atâta timp cât omul nu va ajunge să înțeleagă că nu trebuie să nege nimic din el, ci să în accepte. Să-l accepte și să-l integreze în unitatea sa organică, altfel partea negată îi va crea multe probleme.

Jean Paul Sartre spune că iadul sunt alții. Toată lumea gândește așa. Sartre nu face decât să exprime o confuzie foarte obișnuită, o iluzie foarte răspândită. Dacă ești nefericit, crezi că altcineva te face nefericit. Indiferent de ce neazuri ai, întotdeauna altcineva e de vină.

Dacă ești nefericit, *tu* ești nefericit, nimeni nu te face nefericit. Nimeni nu te poate face nefericit decât dacă decizi tu să fi nefericit. Atunci toată lumea te ajută să fi nefericit.

Sinele e iadul, nu ceilalți. Însăși ideea că „Sunt separat de lume” e iadul. Renunță la eu și vei vedea că, dintr-o dată, nefericirea dispare, conflictul dispare.

Tu întrebi *Trebuie să accept iadul înainte de a găsi fericirea?* Categoriic, absolut! Trebuie să accepți și să înțelegi. În acea acceptare și în acea înțelegere, iadul va fi reintegrat în unitate. Conflictul se va dizolva, tensiunea va dispărea. Vei fi dintr-o bucată. Iar când ești dintr-o bucată, eul nu există.

Eul este o boală. Când trăiești dezbinat, scindat, mișcându-te în toate direcțiile și dimensiunile care sunt simultan contradictorii, atunci se ivește eul.

Ți-ai simțit vreodată capul fără să ai o durere de cap? Când durerea de cap e prezentă, îți simți capul. Dacă durerea dispare, dispare și capul, nu-l mai simți. Când ești bolnav, îți simți corpul; când ești sănătos, nu-l simți, uiți de el, nimic nu trage de tine să-ți amintești de el. Omul perfect sănătos uită că are corp.

Copilul perfect sănătos nu are corp. Bătrânul are un corp mare; cu cât îmbătrânești mai mult, cu atât mai multe boli și conflicte se instalează în el. Atunci corpul nu mai funcționează cum trebuie, nu mai e în armonie. Atunci omul își simte corpul mai mult.

Dacă înțelegi acest fenomen simplu, că durerea de cap te face conștient de cap, că boala te face conștient de corp, atunci înțelegi și că în suflerul tău trebuie să existe ceva ca o boală, care te face conștient de sine. Altfel, un sufler

Renunță la eu și vei
vedea că, dintr-o dată,
nefericirea dispare,
conflictul dispare.

perfect sănătos nu are sine. Asta spune Gautama Buddha – nu există sine. Există numai nonsine, și asta este starea divină. Ești atât de sănătos și de armonios încât nu ai nevoie să îți amintești de sine.

Însă în mod obișnuit ne cultivăm eul. Pe de o parte încercăm să nu fim nefericiți, iar pe de altă parte ne cultivăm eul. Toate acțiunile noastre sunt contradictorii.

Am auzit o anecdotă.

Un om de vază a murit și a ajuns la poarta raiului.

– Bine ai venit, intră, te rog, l-a întâmpinat Sfântul Petru.

– Nu vreau să intru, a spus cu dispreț omul. Dacă lași să intre pe oricine, fără rezervare, nu așa înțeleg eu raiul.

Dacă, chiar și întâmplător, egoistul ajunge la poarta raiului, nu vrea să intre. Ce rai e ăla, să intre oricine, fără rezervare? Ar trebui admise doar câteva persoane alese, persoane deosebite. Atunci eul poate să intre în rai. De fapt, eul nu poate să intre în rai, el intră numai în iad. Mai bine spus, eul poartă cu sine propriul iad oriunde merge.

Altă anecdotă:

Mulla Nasruddin s-a dus la țară și a căzut într-o hazna. Neputând să iasă de acolo, a început să răcnească „Foc! Foc!”

După două ore au venit în sfârșit pompierii.

– Nu-i nici un foc aici! a exclamat șeful. De ce urlu „Foc!”?

– Da' ce voi ai să urlu? s-a stropșit Mulla. „Rahat?”

Eul nici dacă e în iad nu vrea să recunoască. Eul se tot împodobește.

Mă întrebi dacă trebuie să accepți iadul înainte de a găsi fericirea. Altă

Eul nici dacă e în iad nu vrea să recunoască. Eul se tot împodobește.

cale nu există. Nu trebuie numai să accepți, trebuie să înțelegi și să pătrunzi. Trebuie să suferi durerile iadului ca să devii perfect conștient de ceea ce este. Numai când știi ce este vei ști cum să-l creezi. Iar când știi cum să-l creezi, e la latitudinea ta dacă mai vrei să-l creezi sau nu. Atunci e alegerea ta. *Nu înțeleg cum*, spui tu. Da, e greu să accepți iadul.

Omul depune toate eforturile ca să îl nege. De asta pe dinăuntru plânge, dar pe dinafară zâmbește. Pe dinăuntru e trist, dar se prefacă că e fericit. E greu să accepți că ești nefericit. Dacă ai să continui să negi, încetul cu încetul te vei deconecta de la conștientul tău.

Asta se întâmplă când spunem că ceva a devenit subconștient. Asta înseamnă că s-a deconectat de la conștient. L-ai negat atât de mult timp încât s-a retras în partea întunecată a ființei tale, s-a mutat în pivniță. Nu dai niciodată de el, dar el continuă să lucreze de acolo, să te afecteze și să-ți otrăvească ființa.

Dacă ești nefericit poți să zâmbești, dar acel zâmbet este pictat. Este doar un exercițiu al buzelor. Nu are nimic de a face cu ființa ta. Poți să zâmbești, poți să convingi o femeie să se îndrăgostească de zâmbetul tău. Dar ia aminte – ea face același lucru. Și ea zâmbește și e nefericită. Și ea se prefacă. Astfel, două

zâmbete false creează situația pe care o numim iubire. Dar cât timp poți să zâmbești? Este un efort, trebuie să te mai și relaxezi. După câteva ore va trebui să te relaxezi.

Dacă ai o privire pătrunzătoare, după trei ore de stat cu o persoană îți dai seama cum e în realitate. Este foarte greu să te prefaci chiar și numai trei ore. Cum să zâmbești trei ore încontinuu dacă zâmbetul nu vine din tine? Până la urmă ai să uiți să zâmbești și nefericirea ți se va vedea pe față.

Câteva minute poți să minți. Așa ne mințim unii pe ceilalți. Dăm asigurări că suntem foarte fericiți, dar nu suntem. Și ceilalți fac la fel. Și atunci fiecare poveste de iubire devine suferință, și fiecare prietenie devine nefericire.

Ascunzându-ți nefericirea nu ai să ieși din ea – o vei spori. Primul lucru pe care trebuie să-l faci este să o privești în față. Niciodată să nu fugi de realitatea ta, niciodată să nu te prefaci că ești altcineva. Nu așa se întâmplă fericirea.

Fii tu însuși. Dacă ești nefericit, atunci fii nefericit. Nu o să se întâmple nimic. Vei fi scutit de multe neazuri. Sigur că nimeni nu se va îndrăgosti de tine, dar nu-i nimic, vei fi scutit de multe neazuri. Vei rămâne singur, dar nu e nimic rău în a fi singur. Înfruntă-ți nefericirea, pătrunde adânc în ea, smulge-o din rădăcini din subconștient și adu-o în conștient. E o muncă grea, dar rezultatul merită, răsplata este uriașă. O dată ce ai văzut-o, poți s-o

Dacă ești nefericit poți
să zâmbești, dar acel
zâmbet este pictat.
Este doar un exercițiu
al buzelor.

arunci. Ea există nevăzută, există numai în subconștient, la întuneric. O dată ce o aduci la lumină, începe să se veștejească.

Adu-ți întreaga minte la lumină și vei vedea că tot ce e suferință începe să moară și tot ce e frumos începe să înmugurească. La lumina conștientului, tot ce e bun rămâne, iar tot ce e rău moare. Așa definesc eu păcatul și virtutea. Păcatul e ceea ce nu poate să crească acolo unde există cunoaștere; el are nevoie de ignoranță ca să crească. Ignoranța este pentru el o condiție obligatorie. Virtutea e ceea ce crește numai unde există cunoaștere.

Ori de câte ori am un acces de nefericire din cauza sfârșitului unei relații, vine un moment când rîd de mine, simt libertatea întorcându-se, și îmi dau seama că tot ce am făcut a fost să nu mă mai iubesc. Asta e cauza suferinței majorității oamenilor, sau este numai experiența mea?

Nu este numai experiența ta. Este sursa suferinței majorității oamenilor, dar în alt sens decât cel pe care îl dai tu. Nefericirea ta nu a fost cauzată de faptul că nu te-ai mai iubit, ci de faptul că ai creat un sine care nu există deloc. Așa că, uneori, acest sine nereal suferă în dragoste, pentru că dragostea nu e posibilă când se bazează pe irealitate. Și asta nu este doar de o parte: două

Adu-ți întreaga minte
la lumină și vei vedea
că tot ce e suferință
începe să moară și tot
ce e frumos începe să
înmușurească.

irealități care încearcă să se iubească una pe alta... mai devreme sau mai târziu acest aranjament o să eșueze. Când acest aranjament eșuează, te întorci la tine – n-ai unde să te duci în altă parte. Așa că îți spui: „Am uitat să mă iubesc”.

Într-un fel, e o mică ușurare – în loc de două irealități, măcar acum ai numai una. Dar ce vei realiza iubindu-te pe tine? Și cât timp poți să reușești să te tot iubești? Așa ceva e lipsit de realism. După un timp, așa-zisul sine va dispărea. Asta va fi o eliberare *adevărată* de nefericire. Iubirea va rămâne

– neadresată nici ție, nici altcuiva. Iubirea va fi neadresată pentru că nu are cui să se adreseze, iar când iubirea există, neadresată, e o mare fericire.

Dar acest sine ireal nu te va lăsa mult timp așa. Curând te vei îndrăgosti iar de altcineva, pentru că sinele ireal are nevoie de sprijinul altor irealități.

Așa că oamenii se îndrăgostesc și se dezdrăgostesc, și iar se îndrăgostesc și se dezdrăgostesc – și e ciudat că o fac de zeci de ori și tot nu înțeleg sensul. Sunt nefericiți când iubesc, sunt nefericiți când sunt singuri și nu iubesc, deși sunt un pic ușurați – deocamdată.

În India, când moare cineva, este pus pe o targă și targa e purtată pe umeri până la rugul funerar. Dar pe drum poziția tării se tot schimbă – de pe umărul drept e mutată pe cel stâng, și după câteva minute e mutată iarăși pe umărul drept. Nimic nu se schimbă – greutatea e tot aia, și se sprijină pe tine, dar umărul drept simte un fel de ușurare. E ceva de moment, pentru că în scurtă vreme începe să te doară umărul stâng, așa că va trebui să muți iar targa.

Și așa e și în viață. Îl tot schimbi pe celălalt, gândindu-te că poate femeia asta, bărbatul ăsta îți va aduce paradisul după care ai tânjit mereu. Dar toți îți aduc iadul – fără greș! Nimeni nu e de condamnat pentru asta, pentru că toți fac exact ce faci tu: poartă un sine ireal din care nu poate să crească nimic. Nu poate să înflorească. Este gol – împodobit, dar găunos pe dinăuntru.

Când vezi pe cineva de departe, ți se pare atrăgător. Când te apropii, atracția scade. Când vă întâlniți, nu e o întâlnire ci o ciocnire. Și dintr-o dată îți dai seama că cealaltă persoană e goală pe dinăuntru, și te consideri amăgit, înșelat, pentru că cealaltă persoană nu are nimic din ce promitea. Același lucru gândește și cealaltă persoană cu privire la tine. Toate promisiunile se năruie, și deveniți o povară unul pentru celălalt, o suferință unul pentru celălalt, o tristețe unul pentru celălalt. Vă despărțiți. Pentru puțin timp există ușurare, dar irealitatea ta lăuntrică nu te lasă să trăiești mult timp în această stare; curând vei căuta altă femeie, alt bărbat, și vei cădea în aceeași capcană. Numai fețele sunt altele; realitatea lăuntrică este aceeași – pustie.

Dacă vrei cu adevărat să scapi de nefericire și suferință va trebui să înțelegi că nu ai un sine. Când vei înțelege acest lucru ușurarea nu va fi mică ci fantastic de mare. Și dacă nu ai un sine, dispare și nevoia de celălalt. Nevoia de celălalt era cauzată de faptul că sinele ireal avea nevoie să fie hrănit de celălalt. Nu ai nevoie de celălalt.

Și ascultă cu atenție: Când nu ai nevoie de celălalt, poți să iubești, și acea iubire nu va aduce nefericire. Dincolo de nevoie, de cerere, de dorință, iubirea devine o foarte dulce împărtășire, o mare înțelegere. Când te-ai înțeles pe tine, în aceeași zi ai înțeles întreaga umanitate. Atunci nimeni nu te mai poate face nefericit. Știi că toți suferă de un sine ireal, și că își aruncă nefericirea asupra oricui este în apropiere.

Iubirea te va face să poți să ajuți persoana pe care o iubești să scape de sine.

Nu cunosc decât un dar; iubirea îți poate dărui un singur lucru – conștientizarea faptului că nu ești, că „sinele” tău este doar imaginar. Când doi oameni își dau seama de acest lucru devin dintr-o dată unul, pentru că două nimic-uri nu pot fi două. Două ceva-uri pot fi două, dar două nimic-uri nu pot fi două. Două nimic-uri se topesc și se contopesc și devin unul.

Nu cunosc decât un
dar; iubirea îți poate
dărui un singur lucru
– conștientizarea
faptului că nu ești, că
„sinele” tău este doar
imaginar.

De exemplu, dacă stăm aici și fiecare dintre noi este un eu, atunci sunt foarte mulți oameni, nu pot fi numărați. Însă există momente când liniștea e deplină; atunci nu poți să numeri câți oameni se află aici. Atunci există o singură conștiință, o singură liniște, un singur nimic, o lipsă totală a sinelui. Numai în acea stare pot să trăiască două persoane în veșnică bucurie. Numai în acea stare poate trăi un grup în formidabilă frumusețe; întreaga omenire poate trăi în mare fericire.

Însă caută să vezi „sinele” și nu-l vei găsi. Iar faptul că nu îl găsești are mare importanță. Am spus de multe ori povestea

lui Bodhidharma și a întâlnirii lui cu împăratul chinez Wu – o întâlnire foarte ciudată, foarte rodnică. Poate că la acea vreme împăratul Wu era cel mai mare împărat din lume; domnea peste China, Mongolia, Coreea, peste toată Asia în afară de India. Se convinsese de adevărul învățăturilor lui Gautama Buddha, însă cei care îi aduseseră mesajul erau cărturari. Nici unul dintre ei nu era mistic. Și pe urmă s-a răspândit vestea că vine Bodhidharma, și toți supușii așteptau evenimentul cu nerăbdare. Împăratul Wu fusese influențat de Gautama Buddha, iar asta însemna că toată împărăția lui era influențată de aceleași învățături. Acum venea un mistic adevărat, un buddha. Ce bucurie!

Împăratul Wu nu se mai dusese niciodată la granița cu India ca să întâmpine pe cineva. Acum l-a întâmpinat cu mare respect pe Bodhidharma, și l-a întrebat:

– Cum să scap de acest sine? I-am întrebat pe toți călugării și cărturarii care au venit, dar nimeni nu mi-a fost de vreun ajutor. Cum să scap de sine? Pentru că Buddha spune că atâta timp cât nu devii un nonsine, nefericirea ta nu se va sfârși.

Era sincer. Bodhidharma l-a privit în ochi și a spus:

– Am să stau în templul de la marginea râului, aproape de munte. Măine dimineață, fix la ora patru, vii și îi voi veni de hac pentru totdeauna acestui eu. Dar, ia aminte, să nu vii înarmat, să nu vii însoțit de gărzi; trebuie să vii singur.

Wu s-a cam îngrijorat – omul ăsta era ciudat! „Cum poate să-mi distrugă sinele atât de repede? Cărturarii spun că pentru asta este nevoie de multe vieți de meditație; numai atunci sinele dispare. Omul ăsta e straniu! Și vrea să ne întâlnim pe întuneric, dis-de-dimineață la patru, și să vin singur, nici măcar cu o sabie! Și ce înseamnă că îi va veni de hac sinelui pentru totdeauna? Pe mine poate să măucidă, dar cum o săucidă sinele?”

Împăratul Wu n-a dormit toată noaptea. Nu știa ce să facă – să se ducă, sau să nu se ducă? Însă în ochii lui Bodhidharma era ceva, în glasul lui era ceva, și avea o aură de autoritate când a spus: „Vino la ora patru fix, și îi voi veni de hac pentru totdeauna acestui eu! N-ai de ce să fii îngrijorat”. Ce spusese era absurd, dar felul în care o spusese suna convingător; omul știa ce spunea. În cele din urmă, Wu s-a hotărât să se ducă. S-a hotărât să riște. „Cel mult mă omoară, ce altceva poate să-mi facă? Am încercat totul ca să scap de sine, să ajung la acest nonsine fără de care suferința nu va lua niciodată sfârșit. Mă duc să văd ce-o să iasă. Dacă mă omoară, asta e, n-am nimic de pierdut!”

A bătut la ușa templului și Bodhidharma a spus:

– Știam că ai să vii; știam și că toată noaptea ai să te frământezi dacă să vii sau nu. Dar asta nu contează – ai venit. Acum așază-te în poziția lotus, închide ochii, iar eu am să mă așez în fața ta. În clipa în care îți găsești înăuntrul sinele, pune mâna pe el ca să-l omor. Să-l ții bine și să-mi spui că l-ai prins, iar eu am să-l omor și s-a zis cu el. E o chestiune de câteva minute.

Wu s-a cam speriat. Bodhidharma semăna cu un nebun – a fost pictat ca un nebun, nu era așa, dar picturile sunt simbolice. Asta era impresia pe care trebuie să le-o fi lăsat oamenilor.

Bodhidharma s-a așezat în fața împăratului cu toiaagul său mare, și a spus:

– Să nu aștepti nici o secundă. Caută în lăuntru tău prin toate ungherele, scotocește bine, și în clipa în care ai pus mâna pe el deschide ochii și spune-mi că l-ai prins, iar eu am să-i vin de hac.

Apoi s-a lăsat liniștea. A trecut o oră, au trecut două ore. În sfârșit soarele a răsărit, iar Wu era alt om. În cele două ore se uitase în ființa sa, cercetase fiecare

cotlon, fiecare ungher. Trebuia să se uite – omul ăla stătea în fața lui, putea să-i dea în cap cu toiagul lui. Puteai să te aștepți la orice de la el, Bodhidharma nu era un om manierat, nu era de la curtea lui Wu. Așa că împăratul s-a uitat atent în ființa sa, a cercetat bine peste tot. Și în timp ce căuta, se liniștea... pentru că sinele nu era nicăieri! În plus, în timpul căutării, toate gândurile au dispărut. Căuta cu atâta atenție încât și-a implicat întreaga energie în cercetare, n-a mai rămas pic de energie pentru gânduri și dorințe.

Când soarele a răsărit, Bodhidharma a văzut fața împăratului; nu mai era același om – ce liniște, ce profunzime! Omul dispăruse.

Bodhidharma l-a zgâlțâit și i-a spus:

– Deschide ochii – nu există. N-am pe cine să omor. Acest sine nu există. A existat pentru că nu l-ai căutat niciodată. Sinele există numai în ignoranță. Acum că l-ai căutat, a dispărut.

Trecuseră două ore și Wu era extrem de fericit. În viața lui nu se mai simțise așa. Și el nu era. Bodhidharma se ținuse de promisiune. Împăratul Wu s-a înclinat, i-a atins picioarele și a spus:

– Te rog să mă ierți că te-am crezut nebun, ciudat, că te-am considerat lipsit de maniere și posibil periculos. N-am văzut în viața mea un om mai plin de compasiune ca tine... Sunt mulțumit pe deplin. Acum în mine nu mai există nici o întrebare.

Împăratul Wu a spus că, la moartea lui, să i se graveze în aur, pe mormântul lui, afirmația lui Bodhidharma, ca să fie cunoscută și de oamenii din secolele ce aveau să vină. „A existat un om care părea nebun, dar care era în stare să facă minuni. Fără să facă ceva, m-a ajutat să fiu un nonsine. Și de atunci totul s-a schimbat. Totul a fost la fel, dar eu n-am mai fost la fel, și viața a devenit un cântec pur al tăcerii”.

De ce mă doare atât de tare când mă despart de lucrurile care îmi pricinuiesc suferință?

Probabil că lucrurile care îți pricinuiesc suferință îți oferă și puțină plăcere, altfel nu s-ar fi născut întrebarea. Dacă ți-ar fi pricinuit numai și numai suferință, te-ai fi lepădat ușor de ele. Dar în viață nimic nu e alb sau negru; totul e amestecat cu opusul lui. Totul poartă în el și opusul lui.

Analizează ceea ce numești suferință, și ai să vezi că îți oferă și ceva ce ai vrea să ai. Poate nu e încă real, poate e numai o speranță, poate e numai

o promisiune pentru mâine, dar te agăți de suferință, te agăți de durere în speranța că mâine o să se întâmple ceva ce ți-ai dorit întotdeauna, după care ai tânjit mereu. Înduri suferința în speranța plăcerii. Dacă ar fi numai și numai suferință, nu te-ai agăța de ea.

Fii mai atent la nefericirea ta. Să zicem că ești gelos. Asta îți provoacă nefericire. Dar uită-te bine – trebuie să existe ceva pozitiv în asta. Gelozia îți dă și un oarecare eu, sentimentul că ești deosebit față de alții, un sentiment de superioritate. Gelozia ta pretinde

Fii mai atent la
nefericirea ta.

cel puțin că e iubire. Dacă n-ai fi gelos ai putea crede că nu mai iubești, și te agăți de gelozie pentru că te agăți de iubire – cel puțin de ideea de iubire. Dacă femeia ta (sau bărbatul tău) umblă cu altcineva și nu ești gelos deloc, te îngrijorezi imediat că nu mai iubești. Gelozia a ajuns să fie o parte intrinsecă a iubirii tale: fără gelozie, iubirea moare; numai cu gelozie poate să trăiască așa-zisa ta iubire. Dacă vrei iubire, trebuie să îți accepți gelozia și suferința pricinuită de ea.

Iar mintea ta e foarte isteță și foarte șireată când e vorba să găsească explicații logice. Ea spune: „E firesc să fii gelos. Și pare firesc pentru că toți ceilalți fac la fel. Mintea spune: „E firesc să suferi când iubita te părăsește, doar ai iubit-o atât de mult! Cum să eviți durerea, rana, când iubita te părăsește?“. De fapt îți place și rana, într-un mod foarte subtil, inconștient. Rana te face să crezi că ești un om foarte iubitor, că ai iubit foarte tare, ai iubit foarte profund. Iubirea ta a fost foarte profundă și ești distrus că iubita te-a părăsit. Chiar dacă nu ești distrus, pretinzi că ești, crezi în propria ta minciună. Te porți ca și cum ai suferi cumplit, plângi – dar lacrimile tale nu sunt adevărate, însă trebuie să plângi pentru a te consola că ești un om foarte iubitor.

Fiecare tip de suferință are în el o oarecare plăcere pe care nu ești gata s-o pierzi, sau are în el o speranță care se tot bălăngăne în fața ta ca un morcov. Și scopul tău e atât de aproape, chiar după colț, ai bătut atâta drum și acum să renunți? Găsești tu un motiv logic pentru a nu renunța.

Chiar zilele trecute mi-a scris o femeie că a părăsit-o bărbatul și nu e nefericită – vrea să știe dacă e ceva în neregulă cu ea. „De ce nu sunt nefericită? Sunt prea tare, de piatră? Nu sufăr deloc”, mi-a scris ea. E nefericită fiindcă nu e nefericită! Se aștepta să fie distrusă. „Dimpotrivă”, scrie ea, „mărturisesc că sunt fericită – și asta mă întristează foarte tare. Ce fel de iubire e asta? Sunt

fericită, mă simt despovărată; o mare piatră mi s-a luat de pe inimă. E normal? E firesc să fie așa, sau e ceva cu mine?”.

Nu e nimic cu ea, e perfect normală. De fapt, când doi iubii se despart – după multă vreme de stat împreună, ceea ce aduce și nefericire – fiecare se simte ușurat. Însă eului nu îi e caracteristic să mărturisească faptul că e ușurat.

Dar oamenii se încurcă
atât de mult în speculații
logice încât nu mai văd
dincolo de ele.

Câteva zile, cel puțin, umbli trist, înlăcrimat – te prefaci, dar asta e ideea care predomină în lume.

Dacă cineva moare și nu ești trist, consideri că sigur e ceva în neregulă cu tine. Cum să nu fii trist când moare cineva? Ni s-a spus că e firesc, e normal, și toți vor să fie normali. Nu e normal, e doar un obicei îndelung cultivat; altfel nu ai de ce să fii trist, nu ai de ce să plângi. Moartea nu distruge nimic.

Corpul e țărână și se duce în țărână, iar conștiința are două posibilități: dacă mai are dorințe, va intra în alt uter, iar dacă dorințele au dispărut, va intra în uterul existenței, în veșnicie. Nimic nu se distruge. Corpul redevine țărână, se odihnește, iar sufletul intră în conștiința universală sau se mută în alt corp.

Însă tu plângi și îți porți tristețea multe zile. E doar o formalitate – sau dacă nu e formalitate, există toate șansele să nu-l fi iubit pe cel care a murit iar acum te căiești. Nu l-ai iubit niciodată din toată inima, poate chiar v-ați certat, iar acum nu mai ai când să-l iubești. Acum a dispărut. Spui că plângi fiindcă a murit, dar în realitate plângi pentru că nu ai apucat să-i ceri iertare, sau să îți iei la revedere. Cearta va atârna veșnic deasupra ta, ca un nor.

Dacă trăiești total clipă de clipă, atunci nu există căință, nu există vinovăție. Dacă într-o zi cel iubit te părăsește, asta înseamnă pur și simplu că acum drumurile voastre se despart. Puteți să vă luați la revedere, puteți să vă fiți recunoscători unul altuia. Ați împărțit multe, v-ați iubit mult, v-ați îmbogățit reciproc viețile – de ce să plângi, de ce să suferi?

Dar oamenii se încurcă atât de mult în speculații logice încât nu mai văd dincolo de ele. Chiar și lucrurile care sunt în mod evident simple devin foarte complicate.

Mă întreb „De ce mă doare atât de tare când mă despart de lucrurile care îmi pricinuesc suferință?”. Încă nu ești convins că îți pricinuesc suferință. Eu îți spun că îți pricinuesc suferință, dar tu încă nu ești convins. Și nu e vorba

că spun *eu, tu* trebuie să înțelegi și să spui: „Acestea sunt lucrurile care mă fac să sufăr”. Dacă vrei să le păstrezi, va trebui să te înveți cu suferința; dacă vrei să scapi de suferință, va trebui să renunți la acele lucruri.

Ai observat că dacă le vorbești oamenilor despre nefericirea ta ei îți oferă compătimirile lor? Toată lumea se înduioșează de omul nefericit. Ei bine, dacă îți place să fii compătimit, nu poți să renunți la nefericire – e investiția ta.

Soțul vine amărât acasă, iar soția e foarte iubitoare, înțelegătoare. Cu cât e mai amărât, cu atât sunt copiii mai respectuoși față de el, și prietenii mai prietenoși. Toată lumea îi dă atenție, are grijă de el. În clipa în care devine vesel, toți își retrag înțelegerea, compătimirea – omul vesel, fericit nu are nevoie de compătimire. Cu cât e mai fericit, cu atât constată mai mult că nimănui nu îi pasă de el. Așadar, cum să renunți la nefericire?

Va trebui să renunți la această dorință de atenție, la această dorință de a primi compătimirea oamenilor. De fapt, e foarte urât să dorești compătimire – asta te face cerșetor. Și, ia aminte, compătimirea nu e iubire; oamenii sunt amabili cu tine, își îndeplinesc un fel de datorie – dar asta nu e iubire. Poate nici nu le plăci, totuși au compătimire pentru tine. Asta este etichetă, cultură, civilizație, formalitate – dar tu trăiești din lucruri false. Nefericirea ta e reală, și ce primești în schimb este fals. Sigur, dacă devii fericit, dacă te lepezi de suferințe, stilul tău de viață va suferi o schimbare radicală; lucrurile vor începe să se schimbe.

Odată a venit o femeie la mine, soția unuia dintre cei mai bogați oameni din India, și mi-a spus:

- Eu vreau să meditez, dar soțul meu e împotriva.
- De ce e soțul tău împotriva meditației? am întrebat-o.
- Spune „Te iubesc așa cum ești. Nu știi ce se va întâmpla după meditație.

Dacă începi să meditezi, sigur ai să te schimbi. Atunci nu știi dacă am să te mai iubesc, pentru că vei fi altă persoană”.

I-am spus femeii:

– Aici soțul tău are dreptate – cu siguranță lucrurile se vor schimba. Vei fi mai liberă, mai independentă. Vei fi mai veselă, iar soțul tău va trebui să învețe să trăiască cu altă femeie. Poate că nu o să-i placă felul în care vei fi, poate că se va simți inferior. În momentul de față îți este superior. Soțul tău are dreptate; înainte să iei calea meditației, trebuie să te gândești bine, pentru că există primejdii în față.

Femeia nu m-a ascultat; s-a apucat de meditație. Acum e divorțată. După câțiva ani a venit la mine și mi-a spus:

– Ai avut dreptate. Cu cât eram mai liniștită, cu atât mai tare se înfuria pe mine soțul meu. Niciodată n-a fost atât de violent – s-a întâmplat ceva ciudat cu el.

Treburile erau clare. Șovinismul lui masculin nu a suportat liniștea și pacea femeii, a vrut să le distrugă pentru a rămâne superior. Și fiindcă nu s-a întâmplat cum a vrut el, a divorțat de ea.

E o lume foarte ciudată! Dacă te liniștești, dacă ești împăcat cu tine însuși, relațiile cu oamenii se vor schimba pentru că ești altă persoană. Dacă relația se datora nefericirii tale, relația se va rupe.

Aveam un prieten, profesor la aceeași universitate la care predam eu; era un mare activist pe tărâm social. În India, văduvele sunt încă o problemă. Nimeni nu vrea să se însoare cu ele, și nici ele nu sunt în favoarea căsătoriei; seamănă cu un păcat. Iar acest profesor era hotărât să se însoare cu o văduvă. Nu îl preocupa să știe dacă era sau nu îndrăgostit de femeie – lucrul ăsta era irelevant, nu era pe primul plan ca importanță – pe el îl interesa numai să fie văduvă. Și, treptat, a convins o văduvă, și ea a acceptat să-l ia de bărbat.

I-am spus prietenului meu:

– Înainte să faci pasul hotărâtor, gândește-te bine măcar trei zile. Retrăge-te undeva și chibzuiește. Ești îndrăgostit de femeie, sau faci doar un mare serviciu social?

În India, căsătoria cu o văduvă este considerată ceva foarte revoluționar, ceva radical.

– Vrei doar să dovedești că ești revoluționar? Dacă doar asta vrei, atunci sigur ai să dai de bucluc – în clipa în care te vei fi însurat cu ea nu va mai fi văduvă, și tot interesul tău va dispărea.

Nu m-a ascultat. S-a căsătorit... și după șase luni mi-a spus:

– Ai avut dreptate. Nu mi-am dat seama că eram îndrăgostit de văduvia ei, nu de ea, iar acum bineînțeles că nu mai e văduvă. Ce să fac?

I-am spus:

– Fă un lucru – sinucide-te, fă-o iarăși văduvă și oferă altcuiva șansa de a fi revoluționar! Altceva ce să faci?

Nu îți vine să te desparți de lucrurile care îți pricinuesc suferință pentru că nu le-ai cercetat încă în profunzime. Nu ai văzut că suferința îți aduce și puțină plăcere. Dacă vrei să nu mai ai probleme, trebuie să renunți la amândouă. De fapt, suferința și plăcerea pot fi lepădate numai împreună. Iar ce apare apoi este beatitudinea.

Înțelegerea rădăcinilor nefericirii

Beatitudinea nu e plăcere. Beatitudinea nu e nici măcar fericire. Fericirea e întotdeauna legată de nefericire, iar plăcerea e întotdeauna legată de durere. Tu vrei să scapi de suferință ca să poți să fii fericit – asta e o abordare absolut greșită. Trebuie să te lepezi de amândouă, nu poți să alegi o singură parte, pentru că sunt unite.

În viață, totul are o unitate organică. Durerea și plăcerea nu sunt două lucruri, sunt un tot unitar, inseparabile. Iar tu vrei să alegi o parte: vrei să ai numai trandafirii, nu și spinii, vrei numai ziua, nu și noaptea, vrei numai iubirea, nu și ura. Asta nu o să se întâmple – nu așa sunt lucrurile. Trebuie să te lepezi de amândouă, și atunci apare o cu totul altă lume: lumea beatitudinii.

Beatitudinea este pacea absolută, netulburată nici de durere, nici de plăcere.

Pentru a sărbători împlinirea a patruzeci de ani de căsătorie, Seymour și Rose s-au dus în aceeași cameră de hotel, de la etajul al doilea, în care își petrecuseră luna de miere.

– Și-acum, a spus Seymour, să facem ca în prima noapte, să ne dezbrăcăm, să ne ducem în două colțuri opuse ale camerei, să stingem lumina, să alergăm unul spre celălalt și să ne îmbrățișăm.

S-au dezbrăcat, s-au dus în colțuri opuse, au stins lumina și au alergat unul spre celălalt. Însă trecerea celor patruzeci de ani le tocise simțul orientării, astfel că Seymour a ratat-o pe Rose, și a ieșit direct pe fereastră, aterizând amețit pe peluza hotelului.

Seymour a bătut ușurel în fereastră holului pentru a atrage atenția recepționarului.

– Am căzut de la etaj, a spus el. Sunt gol și trebuie să ajung înapoi în camera mea.

– Nici o problemă, mergeți, a spus funcționarul. Intrați fără grijă.

– Ești nebun? Trebuie să trec prin hol și sunt gol pușcă!

– Nu o să vadă nimeni, a răspuns calm recepționarul. Toți sunt la etaj și încearcă să scoată o doamnă bătrână din măciulia unui mâner de ușă!

Beatitudinea nu e
plăcere. Beatitudinea
nu e nici măcar fericire.

Oamenii sunt tare proști! Nu numai cei tineri – cu cât îmbătrânești, cu atât te prostesti mai tare. Se pare că, cu cât ai mai multă experiență, cu atât mai multă prostie acumulezi în viață. Foarte rar se întâmplă ca o persoană să fie atentă la viața ei, să își studieze viața și șabloanele comportamentale.

Vezi care e suferința ta, care sunt dorințele care o pricinuiesc, și de ce te agăți de acele dorințe. Și nu este prima dată când te agăți de acele dorințe; acesta a fost șablonul întregii tale vieți și nu ai ajuns nicăieri. Te învârtești în cerc, și nu ajungi niciodată la o creștere adevărată. Rămâi copilăros, prost. Te-ai născut cu inteligența care ar fi putut să facă din tine un buddha, dar ai irosit-o pe lucruri inutile.

Un țăran care avea doi boi bătrâni, neputincioși, a cumpărat un taur tânăr, viguros. Imediat taurul a început să fecundeze una după alta vacile de pe pășune. După ce a urmărit treaba asta o oră, unul dintre boii bătrâni a început să dea cu copita în pământ și să sforăie.

– Ce e? l-a întrebat celălalt. Ai vreun gând să încerci și tu?

– Nu, dar nu vreau ca tânărul să creadă că sunt și eu vacă.

Nici chiar la bătrânețe oamenii nu se despart de eul lor. Se prefac, pozează, și toată viața lor nu e decât un lung șir de suferințe. Totuși, ei își apără suferința. În loc să fie de acord să schimbe situația, o apără cu dinții.

Renunță la apărare, renunță la armuri. Fii atent la felul în care îți duci viața de zi cu zi, clipă de clipă, și intră în amănunțele ei. Nu e nevoie să te duci la un psihanalist, poți să îți analizezi singur fiecare șablon al vieții – e un proces foarte simplu! Nu trebuie decât să fii atent, și îți vei da seama ce se întâmplă, ce s-a întâmplat. Ai ales, și asta a fost problema – ai ales o parte în defavoarea celeilalte, iar ele sunt unite. Nu trebuie să alegi. Dar urmărește, fii atent fără să alegi, și te vei pomeni în paradis.

Înainte de a intra într-o relație, trebuie mai întâi să cazi la învoială cu singurătatea ta?

Da, trebuie să cazi la învoială cu singurătatea ta, cu atât mai mult cu cât singurătatea se transformă în solitudine. Numai atunci vei putea să intri într-o relație profundă, care te îmbogățește. La ce mă refer când spun că trebuie să cazi la învoială cu singurătatea ta, cu atât mai mult cu cât ea devine solitudine?

Singurătatea este o stare de spirit negativă. Solitudinea e pozitivă, în ciuda a ceea ce spune dicționarul. În dicționar, singurătatea și solitudinea sunt sinonime – în viață nu sunt. Singurătatea e o stare de spirit în care îți lipsește constant celălalt. Solitudinea e starea de spirit când ești constant încântat de tine. Singurătatea înseamnă nefericire. Solitudinea înseamnă fericire. Singurătatea este veșnic îngrijorată, îi lipsește ceva, tânjește după ceva, dorește ceva. Solitudinea este o împlinire profundă, o mulțumire extraordinară, fericire, sărbătoare. Singurătatea te descentrează. Solitudinea te centrează, te fixează. Solitudinea este frumoasă. E înconjurată de eleganță, de grație, de un climat de mulțumire fantastică.

Singurătatea e cerșetoare; totul la ea e cerșală și nimic altceva. Nu are grație; de fapt, e urâtă. Singurătatea înseamnă dependență, solitudinea înseamnă independență absolută. Te simți ca și cum toată lumea ar fi a ta, întreaga existență ar fi a ta.

Ei bine, dacă intri într-o relație când te simți singur, îl vei exploata pe celălalt. Celălalt va deveni un mijloc de a te satisface. Te vei folosi de celălalt, și nimănui nu îi place să fie folosit, pentru că nimeni nu se află aici pentru a fi un mijloc pentru altcineva. Fiecare ființă umană e un scop în sine. Nimeni nu se află aici pentru a fi folosit ca un obiect, fiecare se află aici pentru a fi venerat ca un rege. Nimeni nu se află aici pentru a împlini așteptările altcuiva, fiecare se află aici pentru a fi el însuși. Așa că ori de câte ori intri din singurătate într-o relație, relația e deja pe dric. E pe dric chiar înainte de a fi început. Copilul s-a născut mort. Relația o să-ți pricinuiască și mai multă nefericire. Și, ia aminte, atunci când intri într-o relație pentru că ți-o cere singurătatea, persoana cu care legi relația se află în aceeași situație, pentru că nimeni care își trăiește cu adevărat solitudinea nu va fi atras de tine. Tu ești mult prea jos. Cel mult poate să te simpatizeze, dar nu să te iubească. Cel care este în culmea solitudinii poate fi atras de cineva tot solitar. Așa că atunci când acționezi după singurătate, dai de o persoană de același tip; dai de propria reflecție. E o întâlnire între doi cerșetori, între doi oameni nefericiți. Iar atunci când se întâlnesc doi oameni nefericiți, fiecare îi pricinuieste celuilalt mult mai multă nefericire decât putea să le pricinuiască singurătatea. La întâlnirea a doi oameni nefericiți, nefericirea nu se adună ci se multiplică.

Singurătatea este o
stare de spirit negativă.
Solitudinea e pozitivă,
în ciuda a ceea ce
spune dicționarul.

Mai întâi fi solitar. Mai întâi bucură-te de tine, iubește-te. Mai întâi fi atât de autentic fericit încât nu contează dacă nu vine nimeni. Ești plin, te reverși. Dacă nimeni nu bate la ușa ta, foarte bine, nu pierzi nimic. Nu aștepti pe nimeni să vin să-ți bată la ușă. Ești acasă – dacă vine cineva, bine, minunat. Dacă nu vine nimeni, tot bine și minunat. *Pe urmă* intri într-o relație, și intri ca un stăpân, nu ca un cerșetor. Intri ca un împărat, nu ca un cerșetor.

Iar persoana care trăiește în solitudine va fi întotdeauna atrăgătoare pentru altă persoană care își trăiește și ea frumos solitudinea, pentru că cine se aseamănă se adună. Când se întâlnesc doi stăpâni – stăpâni pe ființa lor, pe solitudinea lor – fericirea nu doar se adună, se multiplică. Întâlnirea lor este o minunată sărbătoare. Și ei nu se exploatează reciproc, nu se folosesc unul de celălalt. Dimpotrivă, devin unul, și se bucură de existența care îi înconjoară.

Doi oameni
singuratici se înfruntă
întotdeauna, se
confruntă. Doi oameni
care au cunoscut
solitudinea sunt uniți de
un interes comun, de un
scop înalt, îndepărtat.

Doi oameni singuratici se înfruntă întotdeauna, se confruntă. Doi oameni care au cunoscut solitudinea sunt uniți de un interes comun, de un scop înalt, îndepărtat. Ei nu se uită unul la celălalt, ci la ceva mai înalt decât ei. Poate se țin de mână, dar se uită la luna din înaltul cerului. Uneori ascultă împreună o simfonie de Mozart sau Beethoven sau Wagner. Alteori poate stau lângă o cascadă și ascultă muzica sălbatică pe care o cântă apa ce cade în gol. Nu, două persoane care sunt foarte mulțumite în sinea lor nu încercă să se folosească una de cealaltă. Dimpotrivă, devin tovarăși de călătorie, se află în pelerinaj. Însă când se întâlnesc două persoane singuratici, se uită una la cealaltă, pentru că sunt perman-

ent în căutare de căi și mijloace de a se exploata una pe cealaltă, de a se folosi una de cealaltă, de a fi fericită una prin cealaltă. Interesul comun pe care îl au de obicei două persoane este sexul. Sexul poate să unească momentan două persoane, întâmplător și foarte superficial. Adevărații îndrăgostiți au un interes comun mai mare. Nu că între ei n-ar exista și sex; poate să existe, dar ca făcând parte dintr-o armonie superioară. Iubirea se întâmplă ca parte a unei armonii superioare. Iar atunci când iubirea se întâmplă de la sine, necăutată, negândită, are o calitate cu totul aparte. Este divină, nu mai este umană.

Cuvântul fericire* și cuvântul întâmplare** provin din același cuvânt scandinav „hap”. Fericirea este ceea ce se întâmplă. Nu poți s-o produci, nu poți s-o comanzi, nu poți s-o forțezi. Cel mult poți să fi disponibil pentru ea. Când se întâmplă, se întâmplă.

Doi îndrăgostiți adevărați sunt întordeauna disponibili, dar nu se gândesc niciodată la ea, nu încearcă niciodată să găsească fericirea. De aceea ei nu sunt niciodată frustrați – când se întâmplă, se întâmplă.

Omul nu trebuie să facă nimic pentru a fi fericit. Trebuie doar să curgă.

Așadar, întrebarea e: Înainte de a intra într-o relație trebuie mai întâi să cazi la învoială cu singurătatea ta? Da, categoric da. Trebuie s-o faci, altfel vei fi frustrat, și în numele iubirii vei face altceva, care nu e deloc iubire.

Asta e chiar tot ce există? Viața mea pare lipsită de sens și pustie. Mă tot gândesc că trebuie să mai existe ceva. Vreau să mai existe ceva.

Există infinit mai mult, dar faptul că vrei este o barieră care te împiedică să ajungi la el. Dorința este ca un zid care te înconjoară; „nedorința” e o ușă.

Asta este una dintre cele mai paradoxale dar și cele mai importante legi ale vieții: dorește și nu vei avea, nu dori și vei avea.

Iisus spune: Caută și vei găsi. Buddha spune: Nu căuta; altfel vei rata. Iisus spune: Cere și îți se va da. Buddha spune: Nu cere; altfel nu îți se va da niciodată. Iisus spune: Bate și îți se va deschide. Buddha spune: Așteaptă... privește... ușile nu sunt deloc închise. Dacă bați, însuși faptul că bați arată că bați altundeva – în perete – pentru că ușile sunt mereu deschise.

Iisus e la fel de iluminat ca Buddha – pentru că nu se pune problema a fi mai iluminat sau mai puțin iluminat. Așadar, de ce această diferență între spusele lor? Diferența vine de la oamenii cărora le vorbește Iisus. El le vorbește oamenilor care nu sunt inițiați în misterele vieții. Buddha se adresează unui grup total diferit – inițiaților, adepților, celor care înțeleg paradoxalul. Paradoxalul înseamnă misteriosul.

Tu spui: „Viața mea pare lipsită de sens și pustie”. Pare lipsită de sens și pustie pentru că permanent tânjești după mai mult. Încetează să mai tânjești și vei suferi o transformare radicală. Pustietatea dispare imediat ce încetezi să ceri mai mult. Pustietatea e un produs secundar al dorinței de mai mult, este

* fericire = happiness (lb. engleză).

** întâmplare = happening (lb. engleză)

Dorința este cauza
pustietății tale.

Urmărește-ți cu atenție
dorința, și astfel ea
va dispărea, și odată
cu ea va dispărea și
pustietatea.

o umbră care însoțește dorința de mai mult. Lasă dorința să dispară și uită-te în spate – nu e nici o umbră, nicăieri.

Asta este mintea noastră – dorință constantă de mai mult. Nu contează cât ai, mintea cere întruna mai mult. Și pentru că ea cere întruna mai mult, te simți permanent pustiu. Pustietatea e creată de dorința de mai mult. Pustietatea nu există, este o falsitate, dar pare foarte reală când ești prins în plasa dorinței.

Înțelege că dorința este cauza pustietății tale. Urmărește-ți cu atenție dorința, și astfel ea va dispărea, și odată cu ea va dispărea și pustietatea. Atunci va veni o mare împlinire. Te vei

simți atât de plin încât vei începe să dai pe dinafară, să te reverși. Vei avea atât de mult încât vei începe să împarți, vei începe să dai – să dai din pura bucurie de a da, nu din alt motiv. Vei fi ca un nor plin de apă de ploaie: ploaia trebuie să cadă undeva. Va cădea chiar și pe pietrele unde nu crește nimic; va cădea necondiționat. Nu va întreba dacă acesta e locul potrivit să cadă. Norul va fi atât de împovărat de apă de ploaie încât va trebui să se scuture pentru a se despovăra.

Când dorința dispăre, ești atât de plin de mulțumire, ești atât de plin de beatitudine, ești atât de plin de *plinătate* încât începi să împarți. Lucrul acesta se întâmplă de la sine. Și atunci viața are sens, viața are semnificație. Atunci există poezie, frumusețe, grație. Atunci există muzică, armonie – viața ta devine un dans.

Această pustietate și această lipsă de sens sunt opera ta, așa că tot tu poți schimba situația. Tu spui: „Mă tot gândesc că trebuie să mai existe ceva”. Tocmai asta pricinuieste necazul. Și nu spun că nu mai există ceva, există – mult mai mult decât ți-ai putea imagina. Eu am văzut, am auzit, am trăit – există infinit mai mult! Dar dacă dorința continuă să existe, nu ai să intri niciodată în contact cu acel „mai mult”. Dorința e un zid, „nedorință” e un pod. Fericirea este o stare de „nedorință”, nefericirea este o stare de dorință.

Tu spui: „Vreau să mai existe ceva”. Cu cât vei vrea mai mult, cu atât vei pierde mai mult. Ai de ales. Dacă vrei să rămâi nefericit, dorește mai mult, tot mai mult, și vei pierde mai mult, tot mai mult. E alegerea ta, e responsabilitatea

ta. Nimeni nu te obligă. Dacă vrei cu adevărat să vezi ceea ce este, nu tânji după viitor, după mai mult. Uită-te doar la ceea ce este.

Mintea cere permanent, dorește permanent, pretinde constant, și naște frustrare pentru că trăiește din așteptări. Toată lumea suferă de pe urma sentimentului de lipsă de sens, și motivul este că acum omul cere mai mult decât a cerut vreodată. Pentru prima dată omul dorește mai mult decât a dorit vreodată. La începutul secolului douăzeci, în toată lumea exista un mare optimism, pentru că știința deschidea uși noi și toți oamenii gândeau: „A sosit epoca de aur, e chiar după colț. A ajuns la noi. Vom vedea chiar în timpul vieții noastre că paradisul a coborât pe pământ”. Firește că toți au început să dorească mai mult și mai mult.

Paradisul nu a coborât pe pământ. În schimb, pământul a devenit un iad. Știința ți-a dezlănțuit dorințele, ți-a sprijinit dorințele. Ți-a susținut speranța că acele dorințe pot fi împlinite. Iar rezultatul este că lumea întreagă trăiește într-o suferință adâncă. Înainte nu a fost așa. Este foarte ciudat, pentru că, pentru prima dată, omul are mai multe bunuri decât a avut vreodată. Pentru prima dată, omul are mai multă siguranță, mai multă tehnologie științifică, mai mult confort decât a avut vreodată. Însă există și mai multă lipsă de sens. Omul nu a fost niciodată atât de disperat să aibă mai mult, nu a făcut niciodată eforturi atât de disperate să capete mai mult.

Știința îți dă dorință; meditația îți dă posibilitatea să înțelegi dorința. Acea înțelegere te ajută să te lepezi de dorință. Și atunci, dintr-o dată, ceva care până acum era ascuns iese la suprafață, se manifestă. Ceva crește, se umflă în ființa ta, și tot ce ți-ai dorit vreodată se împlinește... ba și mai mult. O fericire inimaginabilă coboară asupra ta. Dar pregătește terenul. Pregătește solul cel bun. „Nedorința” este numele solului cel bun.

Fii într-o stare de spirit receptivă. Ești agresor – vrei mai mult, asta este o agresivitate subtilă. Fii receptiv, deschis, disponibil... atunci ai dreptul la toate minunile posibile.

Mă simt în capcană. Frustrarea plictiselii nu face decât să crească atunci când mă gândesc că orice aș face e o nebunie fără sens. Ce este plictiseala, mai exact?

Plictiseala este unul dintre cele mai importante lucruri din viața omului. Numai omul este capabil de plictiseală; nici un animal nu se plictisește. Plictiseala există numai atunci când mintea se apropie tot mai mult de iluminare.

Plictiseala este exact opusul iluminării. Animalele nu se pot ilumina, de aceea nici nu se pot plictisi.

Plictiseala arată pur și simplu că devii conștient de zădărnicia vieții, de roata ei care se învâртеște întruna. Ai mai făcut toate acele lucruri – nu se întâmplă nimic nou. Ai mai fost în acele călătorii, și n-a rezultat nimic. Plictiseala este primul indiciu că începi să înțelegi zădărnicia, lipsa de sens a vieții.

Ei bine, poți să reacționezi la plictiseală în două feluri. Unul este cel la care recurg oamenii în mod obișnuit: fug de ea, o evită, nu o privesc în ochi, nu o înfruntă. O dai la spate și fugi; fugi în lucruri care pot să-ți dea o ocupație, care pot să devină obsesii; care te duc atât de departe de realitățile vieții încât n-ai să mai vezi plictiseala apărând.

De asta oamenii au inventat alcoolul, drogurile. Acestea sunt moduri de a scăpa de plictiseală. Dar nu poți să scapi cu adevărat de ea; poți doar să o

eviți un timp. Plictiseala va veni iar și iar, și va fi din ce în ce mai zgomotoasă. Poți evada în sex, în mâncatul în exces, în muzică – poți evada în o mie și unu de lucruri, dar plictiseala va apărea iar și iar. Nu e ceva care poate fi evitat; face parte din dezvoltarea omului. Trebuie privită în față.

Celălalt mod de a reacționa la plictiseală este să o privești în față, să meditezi la ea, să fii cu ea, să fii ea. Asta făcea Buddha stând sub copacul bodhi – asta au făcut de-a lungul secolelor adepții filozofiei zen.

Ce este meditația, mai exact? Este înfruntarea plictiselii. Ce face un om în timp de meditează? Crezi că stând liniștit, privind-și ombilicul sau urmărindu-și respirația se distrează? Se plictisește de moarte! De aceea maestrul zen umblă cu un băț în mână – oamenii aceia plictisiți pot să adoarmă în orice clipă, e de așteptat să adoarmă. Nu există altă scăpare decât să adoarmă; adormind, uită de tot de plictiseală. De asta când meditezi și se face somn.

În meditație, tot efortul este acesta: fii plictisit, dar nu fugi de plictiseală; și fii vigilent, pentru că dacă adormi, ai fugit. Fii vigilent! Urmărește plictiseala, fii martor la ea. Plictiseala trebuie cercetată până în miezul ei.

Dacă cercetezi continuu plictiseala fără să fugi de ea, apare explozia. Într-o zi, brusc, privind adânc în plictiseală, pătrunzi în propriul tău neant. Plictiseala este doar învelișul în care e conținut propriul tău neant. Dacă fugi

de plictiseală, fugi de propriul tău neant. Dacă nu fugi de plictiseală, dacă începi să trăiești cu ea, dacă începi s-o accepți, s-o întâmpini cu bucurie... Asta înseamnă meditația: întâmpinarea plictiselii cu bucurie, intrarea în ea de bună voie; nu așteptând-o să vină, ci căutând-o.

Să stai ore întregi într-o poziție yoga, doar urmărindu-ți respirația, te plictisești din cale afară. Iar în meditație, tot antrenamentul este de așa natură încât ajută plictiseala. Într-o mănăstire zen trebuie să te scoli dimineața la aceeași oră, în fiecare zi, an de an. Nu contează dacă e vară sau iarnă. Trebuie să te scoli devreme, la trei, trebuie să faci baie. Trebuie să bei același ceai, și trebuie să stai... Aceleași gesturi repetate iar și iar. Și întreaga zi se desfășoară tot după un program fix:iei micul dejun la o anumită oră, apoi meditezi iarăși, apoi iei masa la o anumită oră – aceeași mâncare! Totul ajută plictiseala.

Și în fiecare zi aceleași haine, aceeași mănăstire și același maestru care umblă cu un băț în mână. În fiecare dimineață trebuie să te duci la o ședință cu maestrul. Iar întrebările care ți se dau pentru a medita asupra lor sunt foarte plictisitoare: „Care este sunetul aplaudatului cu o singură mână?”. Numai gândindu-te la asta, înnebunești! Care este sunetul aplaudatului cu o singură mână? Nu există răspuns la asta, o știi; toată lumea știe că nu există răspuns la asta. Dar maestrul insistă: „Repetă întruna, meditează întruna la asta”.

Totul este bine gestionat. Plictiseala trebuie creată – o plictiseală uriașă, extraordinară. Plictiseala trebuie ajutată, trebuie sprijinită din toate părțile. Aceeași seară, aceeași muncă, aceeași îngânare monotonă a mantrei. Trebuie să te culci la aceeași oră... și asta continuu. În câteva zile ești plictisit din cale afară și nu poți să scapi. N-ai cum să scapi. Nu poți să te duci la film, nu poți să te uiți la televizor, nu poți să faci nimic care să te ajute să eviți plictiseala. Ești azvârlit în ea iar și iar.

Îți trebuie mult curaj să o înfrunți. E aproape ca moartea; de fapt, e mult mai greu decât moartea, pentru că moartea vine când ești inconștient. În asta constă tot secretul meditației: dacă o urmărești continuu, iar și iar, plictiseala

În asta constă tot
secretul meditației:
dacă o urmărești
continu, iar și iar,
plictiseala devine din ce
în ce mai mare, din ce în
ce mai puternică și apoi
atinge apogeul. Nimic
nu merge la infinit.

devine din ce în ce mai mare, din ce în ce mai puternică și apoi atinge apogeul. Nimic nu merge la infinit – există un punct în care roata se întoarce. Dacă poți să mergi până la extrem, până la apogeu, atunci se petrece schimbarea, transformarea – iluminarea, satori, sau cum vrei să-i zici. Atunci, într-o zi, dintr-o dată, plictiseala devine prea mare. Te sufocă, aproape că te omoară. Ești înconjurat de un ocean de plictiseală, și se pare că nu există cale de scăpare. Și tocmai atunci roata se întoarce. Plictiseala dispare brusc și apare *satori*, samadhi.

Nimic nu merge la infinit
– există un punct în
care roata se întoarce.

Ai intrat în neantul din tine. Plictiseala nu mai există. Ai văzut însuși neantul vieții. Tu ai dispărut – cine să se plictisească? Cu ce? Tu nu mai ești. Ești anihilat.

Tu întrebi: *Ce este plictiseala, mai exact?*

Un mare fenomen spiritual. De asta bivoli nu se plictisesc; ei par absolut fericiți și veseli. Numai omul se plictisește. Iar dintre oameni, numai cei foarte talentați și inteligenți se plictisesc. Proștii nu se plictisesc. Ei sunt absolut fericiți mergând la slujbă, câștigând bani, mărindu-și contul din bancă, reproducându-se, crescându-și copiii, mâncând, ducându-se la film, la restaurant, făcând asta și aia. Ei se distrează. Nu se plictisesc. Ei sunt soiul cel mai de jos; în realitate, aparțin lumii bivolilor; n-au ajuns încă la stadiul de om.

Omul devine om când începe să se plictisească. Cel mai inteligent copil este cel mai plictisit copil, pentru că nimic nu-i reține interesul mult timp. Mai devreme sau mai târziu se împiedică de realitate și întreabă: „Acum ce urmează? Cu asta am terminat. Am văzut jucăria asta, m-am uitat în ea, am desfăcut-o, am analizat-o, acum am terminat. Ce urmează?”. Când ajunge la tinerețe, e deja plictisit.

Buddha era extrem de plictisit. Și-a părăsit regatul când avea doar douăzeci și nouă de ani, era în floarea tinereții. Era din cale afară de plictisit – de femei, de vin, de bogăție, de regat, de toate. A renunțat la lume nu fiindcă lumea e rea, reține. În mod tradițional se spune că a renunțat la lume pentru că lumea e rea – asta e o mare prostie. A renunțat la lume pentru că s-a plictisit peste poate de ea.

Nu e nici rău, nici bine. Dacă ești inteligent, te plictisești. Dacă ești prost, mergi mai departe, te învârtești într-un carusel, treci de la o senzație la alta. Te interesează fleacurile și le tot repeți, și nu ești destul de inteligent ca să îți dai

seama de repetiție. Nu vezi că ieri ai făcut asta, și azi la fel, și mâine vei face iarăși același lucru. Trebuie să fii cu adevărat mărginit. Cum poate inteligența să evite plictiseala? Asta e cu neputință. Inteligența înseamnă să vezi lucrurile așa cum sunt.

Buddha a părăsit lumea din plictiseală; plictisit de moarte, a fugit de lume. Și ce a făcut șase ani în pădure? S-a plictisit din ce în ce mai tare. Ce poți să faci stând într-o pădure? – să-ți urmărești respirația, să-ți privești buricul zi de zi, an de an. A dus plictiseala la apogeu și, într-o noapte, ea a dispărut. Plictiseala dispăre de la sine.

Dacă ajungi la apogeu, vine transformarea și, odată cu ea, lumina intră în ființa ta – tu dispari, rămâne numai lumina. Și odată cu lumina vine bucuria. Ești plin de bucurie, fără nici un motiv. Bucuria clocotește în ființa ta.

Omul obișnuit e vesel dintr-un motiv – s-a îndrăgostit de altă femeie și e bucuros. Bucuria lui e de moment. Mâine se va sătura de femeia asta și va începe să caute alta. Omul obișnuit e bucuros că și-a luat o mașină nouă; mâine se va uita după altă mașină, și tot așa, și nu înțelege că în cele din urmă te plictisești. Orice ai face, în cele din urmă te plictisești, fiecare acțiune aduce plictiseala. Omul inteligent înțelege asta. Cu cât înțelegi mai repede, cu atât dai dovadă de mai multă inteligență.

Atunci ce mai rămâne? Atunci rămâne numai plictiseala, și trebuie să meditezi asupra ei. N-ai cum să scapi de ea. Atunci intri în ea, vezi unde duce. Și dacă intri continuu în ea, duce la iluminare.

Numai omul e capabil de plictiseală, și numai omul e capabil de iluminare.

Poți să spui ceva despre problema drogurilor? Ce îi face pe oameni să recurgă la droguri?

Nu e nimic nou, problema e la fel de veche ca omul. Nu a existat niciodată o vreme când omul să nu fi căutat o evadare. Cea mai veche carte din lume este *Rigveda*, și ea e plină de folosirea drogurilor. Numele drogului e *soma*.

Încă din vechime toate religiile au încercat să-i facă pe oameni să nu folosească droguri. Toate guvernările au fost împotriva drogurilor. Totuși, drogurile s-au dovedit mai puternice decât guvernările sau religiile, pentru că nimeni nu a analizat psihologia toxicomanului. Omul este nefericit. Trăiește în neliniște, în chin și frustrare. Se pare că nu există cale de ieșire, în afară de droguri.

Singurul mod de a-i împiedica pe oameni să ia droguri este să-i faci fericiți, veseli.

Și eu sunt împotriva drogurilor pentru simplul motiv că ele doar te ajută să uiți un timp de nefericire. Nu te pregătesc să te lupți cu nefericirea și suferința, dimpotrivă, te slăbesc.

Însă motivele mele de a fi împotriva drogurilor sunt cu totul altele decât motivele religiilor și guvernelor. Și religiile, și guvernele vor ca oamenii să rămână nefericiți și frustrați, pentru că cei care suferă nu se răzvrătesc niciodată. Se chinuie în ființa lor, se dezinteresează. Ei nu pot concepe o societate mai bună, o cultură mai bună, o ființă umană mai bună. Din cauza acestei nefericiri, oricine poate să devină o victimă ușoară a preoților, pentru că ei vin să-l consoleze, spunându-i „Fericiți cei săraci, fericiți cei supuși, fericiți cei care suferă, căci ei vor moșteni împărăția Domnului”.

Oamenii care suferă sunt și în mâinile politicianilor, pentru că cei care suferă au nevoie de o speranță – speranța unei societăți fără clase undeva în viitor, speranța unei societăți în care nu vor exista sărăcie, foamete, nefericire. Pe scurt, oamenii reușesc să fie răbdători cu suferința lor dacă au o utopie la orizont. Și trebuie să notezi înțelesul cuvântului *utopie*. Utopia înseamnă ceea ce nu se întâmplă niciodată. Este exact ca orizontul, este atât de aproape încât crezi că poți să alergi până în locul în care cerul se întâlnește cu pământul. Dar poți să alergi toată viața și tot nu ai să ajungi niciodată în acel loc, pentru că nu există un astfel de loc. Este o halucinație.

Politicianul trăiește din promisiuni, preotul trăiește din promisiuni. În ultimii zece mii de ani nimeni nu și-a ținut promisiunea. Motivul pentru care politicienii și preoții sunt împotriva drogurilor este că drogurile le strică afacerea. Dacă oamenii încep să ia droguri, nu le mai pasă de comunism, nu le mai pasă ce o să se întâmple mâine; nu le mai pasă de viața de după moarte, nu le mai pasă de Dumnezeu, de paradis.

Și eu sunt împotriva drogurilor, dar din alte motive. Eu sunt împotriva lor pentru că îți opresc dezvoltarea lăuntrică spre spiritualitate. Te împiedică să ajungi în Țara făgăduinței. Rămâi să dai târcoale halucinațiilor, deși ești capabil să ajungi în real. Drogurile îți dau o jucărie.

Dar cum drogurile nu or să dispară, aș vrea ca toate guvernele să dea dispoziție laboratoarelor să purifice drogurile, să le facă mai sănătoase, fără efecte secundare, lucru care e posibil în prezent. Putem să creăm un drog ca cel pe care Aldous Huxley, în memoria *Rigvedei*, l-a numit „soma” – un drog fără

efecte dăunătoare, care nu va da dependență, care va fi o bucurie, o fericire, un dans, un cântec.

Dacă nu putem face ca fiecare om să devină un Gautama Buddha, nu-i putem împiedica pe oameni să întrezărească măcar crâmpoie din starea estetică pe care trebuie să o fi avut Gautama Buddha. Poate că aceste experiențe mărunte îl vor determina pe om să exploreze mai mult. Mai devreme sau mai târziu se va sătura de droguri, pentru că soma se va repeta iar și iar. Oricât de frumoasă e scena, repetarea o face plictisitoare.

Așadar, în primul rând, drogurile trebuie purificate de toate efectele nocive. În al doilea rând, oamenii care vor să se bucure de ele trebuie lăsați să se bucure. Mai devreme sau mai târziu se vor plictisi de ele. Și atunci nu le va mai rămâne decât să caute o metodă de meditație pentru a găsi fericirea absolută.

Tinerii, în special, sunt implicați în problema drogurilor. Golul dintre generații este cel mai recent fenomen al lumii; înainte nu exista. În trecut, copiii de șase și șapte ani începeau să își folosească mâinile, mintea, urmându-și tații în meseriile tradiționale. La paisprezece ani erau deja meșteșugari, muncitori, erau căsătoriți, aveau responsabilități. La douăzeci sau douăzeci și patru de ani aveau proprii lor copii, așa că nu exista un gol între generații. Fiecare generație se suprapunea peste cealaltă generație.

Pentru prima dată în istoria omenirii a apărut golul dintre generații. El are o importanță fantastică. Acum, pentru prima dată, până la vârsta de douăzeci și cinci sau douăzeci și șase de ani, când te întorci de la universitate, nu ai nici o responsabilitate – nu copii, nu griji, ai toată lumea înaintea ta, ca să visezi cum s-o faci mai bună, cum s-o faci mai bogată, cum să creezi o rasă de genii. Aceștia sunt anii, între paisprezece și douăzeci și patru de ani, când ești visător, pentru că sexualitatea se maturizează și odată cu sexualitatea se maturizează visele. Sexualitatea ta e reprimată de școală și colegiu, așa că toată energia ta e disponibilă pentru a visa. Devii comunist, devii socialist, devii tot felul de lucruri. Și aceasta e perioada când începi să te simți frustrat din cauza felului în care funcționează lumea. Birocrația, guvernarea, politicienii, societatea, religia... se pare că n-ai să poți să-ți transpui visul în realitate. Te întorci de la universitate plin de idei, și toate ideile îți sunt sfărâmate de societate. Curând uiți de omul de tip nou și de noua eră. Nu poți să-ți găsești un loc de muncă, nu poți să te hrănești. Cum să te gândești la o societate fără clase, în care nu vor exista bogați și săraci?

Acesta este momentul în care te întorci către droguri. Ele îți oferă o alinare temporară, dar în scurtă vreme constăți că trebuie să mărești doza. Și așa cum

sunt drogurile acum, sunt nimicitoare pentru corp, pentru creier; curând ești absolut neajutorat. Nu poți trăi fără droguri, iar cu droguri nu există loc în viață pentru tine.

Însă nu spun că tinerii sunt răspunzători de asta, iar a-i pedepsi și a-i băga la închisoare este curată prostie. Ei nu sunt înfractori, sunt victime.

Părerea mea este că educația ar trebui împărțită în două părți: una intelectuală și cealaltă practică. Chiar de la început, copilul merge la școală nu doar să învețe citirea, scrierea și aritmetica, ci și să învețe să creeze ceva – să deprindă un meșteșug, o meserie practică.

Părerea mea este că
educația ar trebui
împărțită în două părți:
una intelectuală și
cealaltă practică.

Jumătate din timp trebuie oferită preocupărilor sale intelectuale, iar cealaltă jumătate trebuie alocată adevăratelor necesități ale vieții; în acest fel se păstrează echilibrul între latura intelectuală și cea practică. Iar când va ieși din universitate, nu va fi utopist, și nu va avea nevoie să fie angajat de alții. Va fi în stare să creeze singur diverse lucruri.

Iar pentru elevii care se simt frustrați în vreun fel, lucrurile trebuie schimbate chiar de la început. Dacă sunt frustrați, poate că nu

studiază lucrurile potrivite. Poate ei vor să fie tâmplari, iar tu îi faci doctori; vor să fie grădinari, iar tu îi faci ingineri.

Este nevoie de o bună cunoaștere psihologică pentru ca fiecare copil să fie trimis în direcția în care va învăța ceva. Și în fiecare școală, în fiecare colegiu, în fiecare universitate trebuie să fie obligatoriu cel puțin o oră de meditație, astfel încât ori de câte ori cineva se simte frustrat sau deprimat să aibă în el un spațiu în care să se miște, și să scape imediat de frustrare sau deprimare. Nu are nevoie să recurgă la droguri. Meditația e răspunsul.

Însă în loc să facă aceste lucruri, oamenii care sunt la putere fac tâmpenii – prohibiție, pedepsire. Se știe că de zece mii de ani tot prohibim și degeaba. Dacă prohibești alcoolul, mai mulți oameni devin alcoolici, și apare pe piață, pe sub mână, firește, un gen periculos de alcool. Mii de oameni mor prin otrăvire, și cine e răspunzător de asta?

În prezent tinerii sunt pedepsiți cu ani de închisoare fără să se înțeleagă faptul că dacă un tânăr a luat un drog, sau a ajuns dependent de un drog, el are nevoie de tratament, nu de pedeapsă. Trebuie trimis într-un loc unde să

fie îngrijit, unde să fie învățat să mediteze și, încetul cu încetul, să fie rupt de droguri și îndrumat către ceva mai bun.

În loc de asta, tinerii sunt băgați în închisori – ani întregi de închisoare! Viața omului nu e prețuită deloc. Dacă îi dai zece ani de închisoare unui tânăr de douăzeci de ani, i-ai irosit cei mai valoroși ani, și fără nici un folos, pentru că în închisoare drogurile se procură mai ușor decât oriunde. Deținuții sunt toxicomani foarte pricepuți; le devin profesori amatorilor. După zece ani, tânărul va ieși din închisoare instruit perfect. Închisorile îi învață pe tineri un singur lucru: nimic din ce faci nu e rău decât dacă ești prins; așa că nu te lăsa prins. Și există maeștri care te învață cum să faci să nu mai fi prins. Așa că toată treaba e absolut absurdă.

Și eu sunt împotriva drogurilor, dar în cu totul alt fel. Cred că ai înțeles motivele mele.

Cum poate să ne preocupe propria fericire când există atâtea probleme cu care se confruntă omenirea? Foamete, sărăcie, condiții de trai mizere, foarte puține oportunități pentru majoritatea oamenilor de a-și dezvolta aptitudinile și talentele...

De fapt, înainte de a-ți neglija propriile probleme, trebuie să ai o perspectivă corectă pentru a înțelege problemele lumii. Casa ta e într-o mare harababură, ființa ta e într-o mare harababură – cum poți să ai o perspectivă pentru a înțelege probleme mult mai mari? Nu te-ai înțeles nici măcar pe tine însuși – începe de acolo, pentru că din oricare altă parte vei începe, va fi un start greșit.

Oamenii care sunt într-o stare de spirit extrem de confuză încep să-i ajute pe alții, și încep să propună soluții – acești oameni creează mai multe probleme în lume decât rezolvă. Aceștia sunt adevărații făcători de rău: politicienii, economiștii, așa-ziii slujitori publici, misionarii. Aceștia sunt adevărații făcători de rău – ei nu și-au rezolvat încă propriile probleme de conștiință, și sunt gata să se repeadă asupra altora și să le rezolve problemele. De fapt, în felul acesta își evită propria realitate, nu vor să o privească în față. Vor să rămână angajați în altă parte, ocupându-se de altcineva. Acest lucru le dă ceva de făcut, le dă o ocupație, îi distrage de la propria persoană.

Ia aminte, *tu* ești problema lumii. *Tu* ești problema, și atâta timp cât *tu* nu ești rezolvat, tot ce faci o să complice și mai mult lucrurile. Mai întâi pune-ți în ordine propria casă, creează un cosmos acolo, căci acum e un haos.

Există o veche fabulă indiană, foarte importantă.

Se zice că un rege mare, dar nătâng, se plângea că din cauza pământului pietros îl dureau picioarele, așa că a poruncit ca întregul regat să fie așternut cu piele de vacă pentru a-i proteja picioarele. Însă bufonul de la curte a râs de această idee – era un înțelept.

– Ideea regelui e pur și simplu caraghioasă! a spus el.

Regele s-a supărat tare și i-a spus bufonului:

– Dă-mi tu o soluție mai bună, altfel o să poruncesc să fii omorât.

Nebunul a spus:

– Măria ta, taie petice mici de piele de vacă și acoperă-ți picioarele.

Și așa au apărut pantofii.

Nu e nevoie să acoperi tot pământul cu piele de vacă. Acoperindu-ți picioarele, acoperi întreg pământul. Acesta e începutul înțelepciunii.

Da, există probleme, sunt de acord. Există probleme mari. Viața e un iad. Există suferință, există sărăcie, există violență, se întâmplă tot felul de nebunii, e adevărat – însă continuu să insist că problema apare în sufletul individului. Problema există din cauză că indivizii sunt în haos. Haosul general nu e decât un fenomen combinat: toți am turnat în el haosul nostru.

Lumea nu e decât o relație; toți suntem în relație unii cu ceilalți. Eu sunt nevropat, tu ești nevropat: atunci relația este foarte, foarte nevropată. Și lucrul acesta este valabil pentru toți, *toți* sunt nevropați, de aceea lumea e nevropată. Adolf Hitler nu s-a născut din senin – noi l-am creat. Războiul nu se naște din senin – noi îl creăm. Puroiul nostru iese la suprafață; haosul nostru își pune amprenta. Trebuie să începi cu tine: tu ești problema mondială. Primul lucru este să nu eviți realitatea lumii tale lăuntrice.

Așa cum ești acum, nu poți să vezi cauza problemei, vezi numai simptomele. Mai întâi descoperă în tine și străduiește-te din răspuțeri să schimbi acea cauză. Cauza nu e sărăcia – cauza e lăcomia, sărăcia e rezultatul. Poți să te lupți mult și bine cu sărăcia și nu o să se întâmple nimic. Lăcomia e cauza; lăcomia trebuie smulsă din rădăcină. Problema nu e războiul, problema e agresivitatea individuală – războiul e doar suma agresivităților individuale. Poți să faci mult și bine marșuri de protest și războiul nu va fi stopat. Există câțiva oameni cărora le place distracția; îi găsești în orice marș de protest.

În copilărie, și mie îmi plăcea foarte mult. Nu erau procesiuni la care

să nu particip, și chiar și bătrânii din orașelul meu începuseră să-și facă griji. Spuneau: „Ești peste tot – indiferent că e o procesiune comunistă sau socialistă sau anticomunistă, tu ești prezent”. Eu le spuneam: „Îmi place distracția. Nu mă interesează filozofia politică, dar strigătele sunt foarte distractive, îmi plac”. Poate să-ți placă, dar asta nu prea contează – războiul continuă. Dacă te uiți la acești protestatari, vei vedea că sunt oameni foarte agresivi – nu vei vedea pace pe fața lor. Sunt gata de luptă. Marșurile de pace se pot transforma în orice clipă în răzmerițe. Aceștia sunt oameni agresivi – în numele păcii, își etalează agresivitatea. Sunt gata de luptă; dacă ar avea putere, dacă ar avea bomba atomică, ar lansa bomba pentru a crea pace. Asta spun toți politicienii – spun că luptă pentru ca pacea să prevaleze.

Problema nu e războiul,
problema e nevroza
individuală.

Problema nu e războiul, iar marșurile de protest nu ajută la nimic. Problema este agresiunea lăuntrică a indivizilor. Oamenii nu se simt bine în interiorul lor, de aceea războiul trebuie să existe, altfel acești oameni vor înnebuni. La fiecare zece ani e nevoie de un război mare pentru a despovăra omenirea de nevroza ei. Poate o să te mire să afli că în Primul Război Mondial, psihologii au constatat un fenomen foarte ciudat. Cât timp războiul era în desfășurare, procentul oamenilor care înnebuneau aproape că ajunsese la zero. Nu existau sinucideri, nu se comiteau crime. Era un lucru ciudat, și întrebarea era ce legătură avea cu războiul. Poate că nu se comiteau crime fiindcă criminalii se înrolaseră, plecaseră pe front, dar ce se întâmpla cu sinucigașii? Poate și ei se înrolaseră în armată, dar ce se întâmpla cu oamenii care înnebunesc? Nici ei nu mai înnebuneau? Apoi, în Al Doilea Război Mondial s-a întâmplat același lucru, în proporție mai mare, și atunci s-a stabilit legătura – fenomenul a fost explicat. Omenirea acumulează continuu o anumită cantitate de nevroză. Din zece în zece ani, ea trebuie azvârlită afară. Și astfel se declanșează un război. Războiul înseamnă că nebunia e generală, omenirea a înnebunit ca un tot – nu mai e nevoie să înnebunești în particular. Ce rost ar avea? Toți sunt nebuni, așa că nu are rost să înnebunești de unul singur. Când națiile se omoară între ele, când există atâtea crime și sinucideri, ce rost are să faci aceste lucruri pe cont propriu? Te uiți pur și simplu la televizor și te distrezi, citești ziarele și îți potolești setea de senzațional.

Problema nu e războiul, problema e nevroza individuală.

Schimbă cauza – e nevoie de o transformare radicală, transformarea obișnuită nu ajunge. Dar poate că nu înțelegi – eu vorbesc întruna despre meditație, dar tu nu vezi legătura, nu înțelegi relația dintre meditație și război. Am să încerc să-ți explic.

Trăiește în prezent,
trăiește iubind, trăiește
prețuind prietenia,
păsându-ți de ceea ce
se întâmplă, și lumea va
fi cu totul altfel.

Punctul meu de vedere este următorul: dacă măcar unu la sută din oameni ar îmbrățișa meditația, războaiele ar dispărea. Altă cale nu există. Energia trebuie canalizată spre meditație. Dacă unu la sută din oameni ar medita, lucrurile ar sta cu totul altfel. Ar fi mai puțină lăcomie și, firește, mai puțină sărăcie. Sărăcia nu e cauzată de faptul că lucrurile sunt în cantități neîndestulătoare; sărăcia există din cauză că oamenii adună în

prostie, fac stocuri, din cauză că oamenii sunt lacomi. Dacă trăim în clipa de față, e suficient; pământul are destule să ne dea. Dar noi facem planuri, facem provizii – atunci apare problema.

Gândește-te ce ar fi dacă păsările ar face stocuri... atunci câteva păsări ar deveni bogate, iar câteva păsări ar deveni sărace; păsările din America ar deveni cele mai bogate și toată lumea ar suferi. Însă păsările nu fac provizii, așa că în lumea lor nu există sărăcie. Ai văzut vreodată o pasăre săracă? Nici animalele din pădure nu fac stocuri – n-ai să găsești un animal bogat sau un animal sărac. De fapt, nu vezi nici măcar păsări grase și păsări slabe. Ciorile sunt toate aproape la fel; nu poți să le deosebești între ele. De ce? Ele nu fac provizii, ele se bucură de viață.

Chiar și faptul că te îngrași înseamnă că faci provizii în corp – înseamnă o minte avară. Avarii se constipă; ei nu pot nici măcar să arunce reziduurile. Adună; controlează până și defecația, adună până și gunoiul. Adunatul e la ei un obicei.

Trăiește în prezent, trăiește iubind, trăiește prețuind prietenia, pásându-ți de ceea ce se întâmplă, și lumea va fi cu totul altfel. Individul trebuie să se schimbe, pentru că lumea nu e decât un fenomen proiectat al sufletului individului. Atunci îl vor interesa problemele lumii, dar interesul lui va avea altă dimensiune. Poate că nici nu ești în stare să înțelegi asta. Vin oameni la mine și îmi spun: „Ce faci? Există sărăcie și există urătenie, iar tu vorbești întruna

despre meditație. Termină cu asta! Fă ceva în privința sărăciei”. Dar în privința sărăciei nu se poate face nimic direct. Trebuie eliberată energia meditativă pentru ca oamenii să se bucure de clipa prezentă – atunci nu va mai fi sărăcie. Comunismul nu o să distrugă sărăcia; nu a distrus-o nicăieri. El a creat soiuri noi de sărăcie – mai mari și mai periculoase. Comunistul e mult mai sărac, pentru că și-a pierdut și sufletul. Acum nu mai e nici măcar individ – nu are nici măcar libertatea să se roage și să mediteze.

Când un om meditează, începe să înflorească. Dacă e pictor, va ajunge un pictor mare. Dacă e poet, din sufletul lui vor izvorî poezii nemaipomenite.

Când ești liniștit, înrădăcinat în ființa ta, concentrat, talentele tale încep să funcționeze automat. Începi să funcționezi așa cum existența a vrut mereu să funcționezi. Începi să funcționezi așa cum te-ai născut să funcționezi, începi să funcționezi așa cum vrea destinul tău să funcționezi. Devii spontan. Începi să faci ceea ce trebuie, și acum nu îți mai pasă dacă rentează sau nu, dacă te face mai respectabil sau nu. Te face fericit, și asta ajunge. Ți produce o bucurie fantastică, și asta e mai mult decât destul.

Însă există oameni care ar vrea să o ia pe ocolite: ei ar vrea mai întâi să schimbe lumea, și pe urmă să ajungă la ei. Dar dă-mi voie să-ți spun că nu vei ajunge niciodată la tine dacă mergi atât de departe.

Începe de unde ești. Faci parte din această lume urâtă și, schimbându-te pe tine, schimbi lumea. Ce ești tu? – o parte a acestei lumi urâte? De ce încerci să îl schimbi pe vecin? – poate nu-i place, poate nu vrea, poate nu îl interesează. Dacă ai ajuns să îți dai seama că lumea are nevoie de o mare schimbare, atunci lumea cea mai apropiată de tine ești tu. Începe de acolo.

De ce visez mereu cu ochii deschiși la viitor?

Toată lumea face asta. Mîntea omului ca atare este o facultate de a visa cu ochii deschiși. Dacă nu treci dincolo de minte, vei continua să visezi cu ochii deschiși. Mîntea nu poate exista în prezent – ea există fie în trecut, fie în viitor. Mîntea nu are cum să existe în prezent. Să fii în prezent înseamnă să fii fără minte, în sensul că mîntea lipsește.

Ia încearcă. Dacă există un moment de liniște când nici un gând nu îți traversează ființa, conștiința, când pe ecranul conștiinței nu există nici un nor, atunci dintr-o dată te afli în prezent. Acesta este adevăratul moment, momentul adevărului, momentul realității. Atunci nu există trecut, nu există viitor.

În gramatică, timpul se împarte în trecut, prezent și viitor. Această împărțire este fundamental greșită, deoarece prezentul nu face parte din timp. Numai trecutul și viitorul fac parte din timp. Prezentul transcende timpul. Prezentul e veșnicie.

Trecutul și viitorul fac parte din timp. Trecut este ceva ce nu mai e, iar viitor este ceea ce încă nu e. Amândouă sunt nonexistențiale. Prezentul este ceea ce e. Existențialul nu poate să facă parte din nonexistențial. Ele nu se întâlnesc niciodată, drumurile lor nu se încrucișează niciodată.

Meditația înseamnă
pur și simplu câteva
momente în care nu
te afli în minte, câteva
momente în care te
strecori afară din minte.

Iar timpul e minte; mintea este trecutul acumulat.

Ce e mintea ta? Analizeaz-o, uită-te în ea. Ce e? Doar experiențe trecute, acumulate de-a lungul anilor. Mintea e un termen de acoperire. Ea nu face decât să păstreze trecutul, nimic altceva. E un fel de sac. Dacă ai scoate încetul cu încetul trecutul din sac, sacul ar dispărea.

Dacă pentru minte trecutul e singura realitate, ce poate să facă mintea? O posibilitate ar fi să rumege și să tot rumege, iar și iar, trecutul. Asta e ceea ce numești tu memorie,

amintire, nostalgie. Te întorci iar și iar în urmă, la momentele trecute, momente frumoase, momente fericite. Sunt puține și la mare distanță între ele, dar te agăți de ele. Eviți momentele urâte, momentele nefericite.

Însă nu poți să faci asta tot timpul deoarece e zadarnic; această activitate pare fără sens. Așa că mintea creează o activitate „cu sens” – visatul cu ochii deschiși la viitor.

Mintea spune: „Da, trecutul e bun, dar trecutul s-a terminat; nu se mai poate face nimic în privința lui. Se poate face ceva în privința viitorului, pentru că viitorul încă nu a venit”. Așa că, din experiențele trecute, le alegi pe care ți-ar plăcea să se repete, și lași baltă experiențele care au fost nefericite, dureroase, și pe care nu vrei să le repeți în viitor. Visatul cu ochii deschiși nu e decât trecutul modificat – mai frumos aranjat, mai împodobit, mai plăcut, mai puțin dureros, mai agreabil. Asta face mintea, și în felul acesta ratezi realitatea.

Meditația înseamnă pur și simplu câteva momente în care nu te afli în minte, câteva momente în care te strecori afară din minte. Te strecori în realitate,

în ceea ce este. Aceste momente existențiale sunt atât de minunate încât, odată ce le-ai gustat, nu mai visezi cu ochii deschiși.

Atâta timp cât nu guști meditația, vei continua să visezi cu ochii deschiși. Dacă nu te hrănești cu meditație vei continua să fii înfometat și să jinduiești după puțină mâncare din viitor. Și știi că viitorul nu o să ți-o aducă, pentru că ziua de azi a fost viitor doar cu o zi în urmă. Ieri, ziua de azi era viitor, și visai la el cu ochii deschiși. Acum e aici. Ce se întâmplă? Ești fericit? Și ieri a fost alaltăieri viitor. Tot trecutul a fost cândva viitor, și a zburat pe nesimțite, și la fel va zbura și viitorul. Te amăgești visând cu ochii deschiși.

Fii puțin mai atent și încearcă să-ți aduci conștiința tot mai aproape de adevărul existenței. Vezi floarea *asta*, nu te gândești la floarea *aceea*. Ascultă cuvântul *acesta* pe care îl rostesc, nu te gândești la cuvântul *acela* pe care am să-l rostesc. Privește chiar acum. Nu amâna nici chiar o fracțiune de secundă, pentru că altfel vei rata, și asta va deveni un obicei, un obicei adânc înrădăcinat. Și mâine vei rata, la fel și poimâine, pentru că vei rămâne același. Și nu numai asta – obiceiul tău de a visa cu ochii deschiși va fi mai puternic.

Acum câteva nopți am citit o frumoasă poveste japoneză. În folclorul tuturor popoarelor din lume există astfel de povești. E o poveste frumoasă. Ascult-o.

A fost odată un om care cioplea piatră. Munca lui era tare grea și el trudea mult, însă simbria era mică și nu era mulțumit. Cine e mulțumit? Nici chiar împărații nu sunt mulțumiți, darămite un cioplitor de piatră.

Într-o zi, cioplitorul a oftat din greu și a strigat: „Oh, aș vrea să fiu așa de bogat încât să pot să odihnesc pe un divan cu o cuvertură de mătase!”. Și din cer a coborât un înger și i-a zis: „Ești ce ai spus”.

Și asta chiar se întâmplă – nu doar în povești, se întâmplă în viața reală. Ce gândești despre tine se întâmplă. Îți crezi lumea prin gânduri, îți crezi lumea prin dorințe. Orice lucru asupra căruia insiști începe să se întâmple. Realitatea cooperează continuu cu tine. Așteaptă ziua, așteaptă clipa când vei coopera și tu cu ea. Până atunci, cooperează cu tine.

Fii puțin mai atent și
încearcă să-ți aduci
conștiința tot mai
aproape de adevărul
existenței.

Și îngerul a zis „Ești ce ai spus”. Și omul s-a pomenit bogat, culcat pe un divan cu cuvertură de mătase.

Pe lângă casa aceluia om a trecut regele, cu un alai de călăreți în fața caleștii, și alt alai de călăreți în spatele caleștii, și o umbrelă de soare, din aur, ținută deasupra capului său de un slujitor. Când bogătașul a văzut asta, i-a fost ciudă că nu i se ținea și lui deasupra capului o umbrelă de soare din aur. A oftat și a strigat: „Aș vrea să fiu rege!”. Iar îngerul s-a pogorât iarăși din cer și a zis: „Ești ce ai spus!”.

Și atunci bogătașul s-a pomenit rege, cu un alai de călăreți în fața caleștii lui, și alt alai de călăreți în urma caleștii, și un slujitor îi ținea deasupra capului o umbrelă de aur, iar soarele ardea atât de tare încât pârjolea pământul și usca iarba. Regele s-a plâns că soarele îi ardea fața și îl întrecea ca putere, și nu era mulțumit. A oftat și a strigat: „Aș vrea să fiu soare!”. Și îngerul a venit și a zis: „Ești ce ai spus”. Și bogătașul s-a făcut soare, și și-a îndreptat razele în sus și în jos, la stânga și la dreapta, peste tot, și a pârjolit pământul și iarba. Apoi între el și pământ s-a interpus un nor, și razele soarelui s-au lovit de el și au ricoșat, și soarele s-a mâniat că norul era mai puternic decât el și a dorit să fie nor, ca să aibă puterea lui, iar îngerul a venit și a zis: „Ești ce ai spus”.

Și atunci s-a prefăcut în nor, și s-a așezat între soare și pământ, și a oprit razele soarelui, astfel încât iarba a înverzit. Norul s-a scuturat într-o ploaie mare care a făcut râurile să se umfle, și puhoaietele să ducă la vale casele și să inunde ogoarele distrugând recoltele. Ploaia norului a căzut și pe o stâncă, dar stânca nu a cedat, și norul s-a mâniat că stânca nu a cedat în fața puterii lui, și a strigat: „Stânca asta e mai puternică decât mine. Aș vrea să fiu stâncă!”. Și îngerul a venit și l-a prefăcut în stâncă, și a rămas neclintită și sub arșița soarelui, și sub ploaie.

Și într-o zi a venit un om cu un târnăcop și o daltă și un ciocan greu, și a început să cioplească pietre din stâncă, și stânca a spus: „Cum se face că omul ăsta are o putere care o întrece pe a mea, și cioplește pietre din poala mea?”. Supărat, a strigat: „Sunt mai slab decât el. Vreau să fiu acest om”. Și îngerul s-a pogorât iarăși din cer și a zis: „Ești ce ai spus”. Și stânca s-a prefăcut în tăietor de piatră, același om care fusese la început. Și de atunci a muncit din greu, ciopliind pietre din stâncă, trudind din zori și până în seară pe o simbrie mică – și a fost mulțumit.

Eu nu sunt de acord cu această încheiere. Este singurul lucru cu care nu sunt de acord la această poveste; altfel, povestea e frumoasă. Nu sunt de acord

cu încheierea pentru că mă pricep la oameni – ei nu pot fi mulțumiți atât de ușor. Roata a făcut o tură completă, cercul s-a închis, povestea a ajuns, într-un fel, la un sfârșit firesc, dar poveștile adevărate din viață nu ajung la un sfârșit firesc.

De asta, în India, noi numim viața „roata”. E în continuă mișcare, se repetă. Din câte înțeleg eu, în afară de cazul în care tăietorul de piatră devenea un buddha, povestea s-ar fi repetat. Iarăși omul ar fi fost nemulțumit. Ar fi tânjit iar după un divan cu cuvertură de mătase, și toată treaba ar fi luat-o de la început. Însă dacă acest tăietor de piatră ar fi fost cu adevărat mulțumit, ar fi trebuit să sară din roata vieții și a morții. Ar fi trebuit să devină un buddha.

Așa se întâmplă cu toți oamenii – tânjești după ceva, el se realizează, dar când se realizează tot nu ești mulțumit. Altceva îți pricinuieste acum nefericirea.

Dacă dorința nu ți se împlinește, ești frustrat; dacă dorința ți se împlinește, tot frustrat ești. Asta e nefericirea dorinței.

Nu te-ai gândit niciodată că atunci când ești rege, cu alai de călăreți în față și în spate, și o umbrelă de aur ținută deasupra capului tău, soarele poate fi atât de fierbinte încât să-ți pârljească fața. Nu te-ai gândit niciodată la asta. Atunci ai visat să fii soare, și ai fost soare, și nu te-ai gândit la nor. Norul a apărut și te-ai dovedit neputincios în fața lui. Și lucrul ăsta merge continuu, se repetă la nesfârșit – în afară de cazul când înțelegi și sari pur și simplu din roată.

Mintea îți spune continuu: „Fă asta, fii aia. Dobândește asta, dobândește aia... altfel cum să fii fericit dacă nu ai asta? Trebuie să ai un palat, și atunci ai să fii fericit”. Dacă fericirea ta e condiționată de ceva, vei rămâne nefericit. Dacă nu ești fericit așa cum ești, doar ca tăietor de piatră – știu că munca e grea, simbria e mică, viața e o luptă, știu – dar dacă nu poți să fii fericit așa cum ești, în ciuda tuturor inconvenientelor, n-ai să fii fericit niciodată. Omul care nu e fericit fără nici un motiv, care nu e destul de nebun să fie fericit fără nici un motiv, nu o să fie fericit niciodată. Va găsi întotdeauna ceva care să-i distrugă fericirea. Mereu va găsi că îi lipsește ceva, că nu are ceva.

În viață nu e posibil să ai la dispoziție totul, și chiar dacă ar fi posibil, tot nu ai fi mulțumit. Așa funcționează mintea – când ai tot ce îți dorești, te plictisești.

Am auzit – și cred că e adevărat – că oamenii care au ajuns în rai se plictisesc. Am auzit asta din surse demne de încredere, te poți baza pe ele – stau sub copaci fermecați și se plictisesc. Pentru că în clipa în care spun ceva apare

îngerul și le îndeplinește dorința imediat. Nu există pauză între dorință și îndeplinirea ei. Vor o femeie frumoasă, o Cleopatra, și ea e acolo. Păi să vedem, ce să faci cu o astfel de Cleopatră? E fără noimă, așa că se plictisesc.

În *Puranele* indiene există multe povești cu *deva*-și care s-au plictisit atât de tare în rai încât au început să tânjească după pământ. Acolo aveau totul. Când erau pe pământ, jinduiau după rai. Deveniseră așteți, renunșaseră la lume, la relații, la toate ca să ajungă în rai. Acum erau în rai și tânjeau după lume.

Pilotul unui avion cu reacție nou zbura peste Catskills și i-a arătat copilului o vale frumoasă.

– Vezi locul ăla? Când eram puști și umblam în picioarele goale, mă duceam acolo, mă așezam pe un ponton și pescuiam. De câte ori trecea un avion, mă uitam în sus și visam să-l pilotez. Acum mă uit în jos și visez să pescuiesc.

Așa se întâmplă. Când ești un oarecare, vrei să fii renumit. Te simți foarte jignit că oamenii nu te cunosc. Treci pe stradă și nimeni nu se uită la tine, nu te recunoaște. Te simți ca o nonentitate. Muncești din greu să devii renumit. Și vine o zi când ai ajuns renumit. Acum nu mai poți să mergi pe stradă. Acum toată lumea se holbează la tine. Nu mai ai pic de libertate, trebuie să rămâi închis în casă. Nu poți să ieși, te simți ca la închisoare. Începi să te gândești la acele zile frumoase când te plimbai pe străzi și erai atât de liber încât parcă erai singur. Acum tânjești după acele zile. Întrebă-i pe oamenii renumiți, și îți vor confirma spusele mele.

În memoriile sale, Voltaire scrie că pe vremea când nu era renumit își dorea tare mult să fie, și a muncit din greu și a ajuns unul dintre cei mai renumiți oameni din Franța. Faima lui a crescut atât de mult încât aproape că a ajuns să fie periculos pentru el să iasă din casă, pentru că în acea vreme dominată de superstiții oamenii credeau că dacă poți să obții o bucată din hainele unui om foarte important, acea bucată te apără de stafii, de accidente, de toate relele. Era ca un talisman.

Așa că dacă trebuia să se ducă la gară să ia un tren, se ducea escortat de poliție, altfel oamenii i-ar fi sfâșiat hainele. Sătul de această faimă, care făcuse din el o pradă pentru lupii hămesii – oamenii erau lupii –, a început să se roage la Dumnezeu: „Gata! Am cunoscut faima. N-o vreau. Faima e cât pe ce să mă bage în mormânt. Ia-o de la mine”. Și s-a întâmplat. A venit îngerul, trebuie să fi venit, și a spus: „Bine”. Încetul cu încetul, faima a dispărut.

Părerile oamenilor se schimbă foarte ușor. Lucrurile se schimbă exact ca moda. Într-o zi ești în culmea faimei, a doua zi oamenii au uitat de tot de tine. Într-o zi ești președinte, a doua zi ești doar cetățeanul Richard Nixon. Nimănui nu-i pasă de tine.

La fel s-a întâmplat și cu Voltaire. Oamenii l-au uitat de tot. Se ducea la gară, și spera ca măcar cineva, măcar o singură persoană să-i iasă înainte. Nimeni nu-i ieșea înainte, numai câinele lui.

Când a murit, doar patru ființe și-au luat rămas bun de la el – trei oameni și un câine. Trebuie să fi murit nefericit, jinduind iar după faimă. Așa merg lucrurile.

Mintea nu te lasă niciodată să fii fericit. Indiferent de condiții, mintea va găsi întotdeauna ceva care să te facă nefericit. Altfel spus, mintea e o mașinărie de produs nefericire. În asta constă toată funcția ei – să producă nefericire.

Dacă te lezezi de minte, devii dintr-o dată fericit, fără nici un motiv. Atunci fericirea e la fel de firească precum respirația. Ca să respiri, nu trebuie nici măcar să fii conștient. Respiri pur și simplu. Conștient, inconștient, treaz, adormit respiri. Exact așa e fericirea.

Fericirea este natura ta cea mai intimă. Ea nu are nevoie de condiții exterioare; există pur și simplu, ești tu. Fericirea este starea ta naturală; nu e o realizare. Dacă ieși din mașinăria minții, ești dintr-o dată fericit.

De asta nebunii sunt mai fericiți decât oamenii așa-ziși sănătoși la cap. Ce se întâmplă cu nebunii? Și ieși din minte – sigur, într-un sens rău, dar ieși din minte. Pe bună dreptate se spune că nebun e cel care nu e în toate mințile – nu în „toate”, căci mintea e una, esențial e că nu e în minte, a ieșit din minte. De asta vezi că mulți nebuni sunt atât de fericiți încât mai că ești invidios pe ei. Nebunul e condamnat, dar e fericit.

La fel se întâmplă și cu misticul, pentru că misticul trece deasupra minții. Prin urmare, între mistic și nebun există o asemănare. Poate de aceea toți marii mistici par puțin nebuni, iar toți marii nebuni par puțin mistici.

Uită-te în ochii unui nebun și ai să vezi că are o privire de mistic... o strălucire, o strălucire din altă lume, de parcă ar avea o ușă lăuntrică prin care ajunge până în miezul vieții. E relaxat. Poate să nu aibă nimic, dar e fericit. Nu are dorințe, nu are ambiții. Nu se duce nicăieri. Există, pur și simplu, se bucură de viață, e încântat de ea.

Părerile oamenilor se schimbă foarte ușor.
Lucrurile se schimbă exact ca moda.

Da, nebunii și misticii au ceva asemănător. Această asemănare se datorează faptului că amândoi sunt în afara minții. Nebunul a căzut sub ea, misticul a trecut dincolo de ea.

Eu nu spun să fii nebun. Spun să fii mistic. Misticul e tot atât de fericit ca nebunul, și tot atât de sănătos psihic ca oamenii normali. Misticul e tot atât de rezonabil, ba chiar mai rezonabil decât așa-ziii oameni raționali, și la fel de fericit ca nebunii. Misticul e cea mai frumoasă sinteză. El e în armonie. Are tot ce are omul rezonabil și fericirea nebunului. Le are pe amândouă. E complet. E întreg.

Tu întrebi: „De ce întotdeauna visez cu ochii deschiși la viitor?” Vizezi cu ochii deschiși la viitor pentru că nu ai gustat prezentul. Începe să guști prezentul. Găsește câteva momente în care pur și simplu să te delectezi. Uităndu-te la copaci, fii doar privirea. Ascultând păsărelele, fii doar o ureche ce ascultă. Lasă cântecul lor să pătrundă în adâncul ființei tale, să se răspândească în toată ființa ta. Stând pe plajă, ascultă mugetul sălbatic al valurilor, contopește-te cu el... pentru că acel muget sălbatic al valurilor nu are trecut, nu are viitor. Dacă poți să te armonizezi cu el, vei fi și tu un muget sălbatic. Întinde-te pe nisip, uită de lume, fii în strânsă legătură cu nisipul, cu răcoarea lui; simte cum răcoarea te impregnează. Du-te la râu, înoată, și lasă râul să înoate în tine. Bălăcește-te și fii bălăceala. Fă tot ce simți că îți place, și bucură-te total. În acele momente trecutul și viitorul vor dispărea, și vei fi aici și acum.

Evanghelia nu e în Biblie. Evanghelia e în râuri și în mugetul sălbatic al oceanului și în liniștea stelelor. Vestea bună e scrisă peste tot. Întregul univers e un mesaj. Decodează-l. Învăță-i limbajul. Limbajul lui e acela al lui aici și acum.

E ca și cum un sărac ar căra un sac cu pietre obișnuite, crezând că sunt diamante, rubine, smaralde, iar dacă îi spui „Aruncă-le. Ești prost. Astea sunt pietre obișnuite”, el nu te crede. Ar crede că îl păcălești. Se va agăța de ele pentru că sunt tot ce are.

Eu nu i-aș spune acelui om să renunțe la sacul lui. I-aș arăta rubine, smaralde și diamante. Ar fi de ajuns o privire, și omul ar arunca sacul pe care îl cară. Nici nu s-ar pune problema să renunțe la el, pentru că nu are la ce să renunțe – sunt doar pietre obișnuite. Nu renunți la pietre obișnuite – le arunci pur și simplu.

Omul își va da seama că trăia cu o iluzie. Văzând diamantele adevărate, își va goli sacul fără să-i spui tu, pentru că acum are altceva de pus în sac. Va arunca pietrele obișnuite pentru că are nevoie de spațiu pentru diamantele adevărate.

Așa că eu nu îți spun să nu te mai duci în viitor, să nu te mai duci în trecut. În loc de asta, îți spun că trebuie să iei mai mult contact cu prezentul.

Trăiește în bucurie

Trăiește în bucurie, în iubire, chiar și printre cei care urăsc.
Trăiește în bucurie, în sănătate, chiar și printre cei suferinzi.
Trăiește în bucurie, în pace, chiar și printre cei necăjiți.
Trăiește în bucurie, fără averi, precum cele strălucitoare.
Învingătorul seamănă ură pentru că învinsul suferă.
Lasă încolo câștigul și pierderea și descoperă bucuria.

Meditează asupra acestor sutre ale lui Gautama Buddha. El e cel mai voios om care a existat vreodată. Aceste sutre îți vor oferi o profundă cunoaștere a inimii acestui om deșteptat.

Trăiește în bucurie, în iubire, chiar printre cei care urăsc.

Bucuria este cuvântul-cheie al acestor versuri. Bucuria nu e fericire, pentru că fericirea e întotdeauna amestecată cu nefericirea. Nu se găsește niciodată în stare pură, întotdeauna e poluată. Întotdeauna are în urma ei o umbră lungă de nefericire. Așa cum ziua este urmată de noapte, fericirea este urmată de nefericire.

Atunci ce e bucuria? Bucuria este o stare de transcendență. Nu ești nici fericit, nici nefericit ci absolut împăcat, liniștit, într-un echilibru deplin. Atât de liniștit și de viu încât liniștea ta e un cântec, încât cântecul tău nu e decât liniștea ta.

Bucuria e veșnică; fericirea e momentană. Fericirea e cauzată de exterior, de aceea poate fi luată din exterior – depinzi de alții. Și orice dependență e urâtă, orice dependență e sclavie. Bucuria apare în interior, nu are nici o legătură cu exteriorul. Ea nu e cauzată de alții; nu e cauzată deloc. Este curgerea spontană a propriei tale energii.

Dacă energia ta stagnează, nu există bucurie. Dacă energia ta se pune în mișcare, curge, devine un râu, există o mare bucurie – fără nici un motiv, doar fiindcă devii mai fluid, mai curgător, mai viu. În inima ta se naște un cântec, apare un mare extaz.

Este o surpriză când apare, pentru că nu poți să-i găsești nici o cauză. Este cea mai misterioasă experiență din viață: ceva necauzat, ceva dincolo de legea cauzei și efectului. Nu e nevoie să fie cauzată, pentru că e natura ta intrinsecă, te-ai născut cu ea. E ceva înnăscut, ești tu în totalitatea ta, curgând.

Când curgi, curgi înspre ocean. Asta e bucuria: dansul râului care se îndreaptă spre ocean pentru a întâlni pe cel mult iubit. Când viața ta e un iaz cu apă stătătoare, ești pur și simplu pe moarte. Nu te îndrepti spre nimic – nu există ocean, nu există speranță. Însă când curgi, cu fiecare clipă ești mai

aproape de ocean, și cu cât râul se apropie mai mult, cu atât e mai mult dans, cu atât e mai mult extaz.

Conștiința ta e un râu. Buddha a numit-o masă continuă. E o continuitate, o continuitate veșnică, o curgere eternă. Buddha nu s-a gândit niciodată la tine și la ființa ta ca la ceva static. Nu ești o piatră, ești ca un râu, ca o floare de lotus care se deschide, ca un răsărit de soare. Ceva se întâmplă permanent.

Buddha schimbă întreaga metafizică; el înlocuiește a fi cu a deveni, înlocuiește lucrurile cu procese, înlocuiește substantivele cu verbe.

Trăiește în bucurie... Trăiește în natura ta intimă, cu acceptarea absolută a ceea ce ești. Nu încerca să te manipulezi conform ideilor altora. Fii tu însuși, natura ta autentică, și bucuria va apărea sigur; se umflă

în tine. Când copacul e îngrijit, udat e firesc să înflorească într-o zi. La fel e și cu omul. Ai grijă de tine. Găsește un sol potrivit pentru ființa ta, găsește o climă potrivită, și pătrunde tot mai adânc în tine însuși.

Nu explora lumea; explorează-ți natura. Pentru că explorând lumea s-ar putea să ai multe posesiuni, dar nu vei fi un stăpân. Explorându-te pe tine poate nu ai să ai multe posesiuni, dar vei fi un stăpân. E mai bine să fii stăpânul tău decât stăpânul întregii lumi.

Trăiește în bucurie, în iubire... Cel care trăiește în bucurie firește că trăiește

Trăiește în natura ta intimă, cu acceptarea absolută a ceea ce ești. Nu încerca să te manipulezi conform ideilor altora. Fii tu însuși, natura ta autentică, și bucuria va apărea sigur; se umflă în tine.

în iubire. Iubirea e parfumul florii bucuriei. În interiorul tău e bucurie, atât de mult încât numai încape, atât de multă încât e insuportabilă. Dacă ești zgârcit cu ea, te va durea. Bucuria multă, dacă nu e împărțită, devine suferință, devine durere.

Bucuria trebuie împărțită cu alții; împărțind-o, te despovărezi, împărțind-o, noi surse se deschid în tine, noi izvoare, noi pâraie. Această împărțire a bucuriei înseamnă iubire. De aceea trebuie să ții minte un lucru: fără bucurie nu poți să iubești. Și milioane de oameni asta fac. Vor să iubească, și nu știu ce e bucuria. De aceea iubirea lor e găunoasă, lipsită de sens, și le aduce disperare, nefericire, chin, le face viața iad. Dacă nu ai bucurie, nu poți să iubești. Nu ai nimic de oferit, ești tu însuși cerșetor. Mai întâi trebuie să fii rege, iar bucuria te face rege.

Când radiezi bucurie, când secretele tale ascunse nu mai sunt secrete ci înfloresc în vânt, în ploaie, la soare, când splendoarea ta întemnițată este eliberată, când misterul tău devine un fenomen fățiș care vibrează în jurul tău, pulsează în jurul tău, care se simte în respirația ta, în bățile inimii tale, atunci poți să iubești. Atunci poți să atingi țărâna, și țărâna se transformă în minunăție. Atunci tot ce atingi se preface în aur. Pietricele obișnuite din mână se preschimbă în diamante, în smaralde. Pietricele... oamenii atinși de tine nu mai sunt obișnuiți.

Cel care a dobândit bucuria devine o sursă de mari transformări pentru mulți oameni. Flacăra lui s-a aprins, acum poate să-i ajute pe alții. Flăcările neaprinse, apropiindu-se de cea care s-a aprins de bucurie, se aprind și ele. Doar apropiindu-te, flacăra sare în tine și nu mai ești același.

Iubirea e posibilă numai atunci când flacăra ta e aprinsă. Altfel ești un continent întunecat – și mai ai pretenție să dai lumină altora? Iubirea e lumină, ura e întuneric. În tine e beznă și încerci să dai lumină altora? Nu vei face decât să le dai și mai mult întuneric, iar ei sunt deja în întuneric. Le vei înmulți întunericul, îi vei face și mai nefericiți. Ca să dai lumină, iubire, mai întâi trebuie să te umpli de bucurie.

Trăiește în bucurie, în iubire, chiar și printre cei care urăsc. Și atunci nu contează ce îți fac alții. Atunci poți să-i iubești chiar și pe cei care te urăsc. Atunci poți să trăiești în iubire și bucurie chiar și printre dușmani. Nu se pune

Cel care a dobândit
bucuria devine o sursă
de mari transformări
pentru mulți oameni.

problema să-i iubești doar pe cei care te iubesc. Asta e ceva foarte obișnuit, e ceva practic, un târg. Iubirea adevărată înseamnă să-i iubești pe cei care te urăsc. În momentul de față, nu e cu puțință să-i iubești nici pe cei care te iubesc, pentru că nu știi ce e bucuria. Însă când cunoști bucuria, se întâmplă minuni. Atunci ești capabil să-i iubești și pe cei care te urăsc. De fapt, nu mai e o chestiune de a iubi sau a nu iubi pe cineva, pentru că *devii* iubire; nu ți-a mai rămas nimic altceva.

Am auzit că în Coran există formularea „Iubește-l pe diavol”. O mare mistică sufistă, Rabiya, a tăiat acel verset din Coranul ei. Hassan, alt mistic

Cel care e plin de
bucurie și iubire nu
are încotro. Își iubește
prieteni, își iubește
dușmanii.

renumit, care stătea la Rabiya, a văzut-o făcând asta și i-a spus: „Ce faci? Coranul nu poate fi corectat – e o blasfemie să faci asta. Nu poți să tai din Coran nici o propoziție; e perfect așa cum e. Nu poate fi îmbunătățit”.

Rabiya a spus: „Hassan, trebuie să fac asta! Nu e vorba de Coran, e vorba de cu totul altceva: de când l-am cunoscut pe Dumnezeu, nu mai pot să urăsc. Nu e vorba de diavol, pur și simplu nu pot să urăsc. Dacă diavolul ar veni în fața mea, l-aș iubi, pentru

că acum pot numai să iubesc; sunt incapabilă de ură – asta a dispărut. Dacă ești plin de lumină, poți să oferi numai lumină – nu contează dacă e vorba de un prieten sau de un dușman... De unde să iau întuneric pentru a-l arunca asupra diavolului, când eu sunt numai lumină? Lumina mea va cădea în aceeași măsură asupra diavolului cât și asupra lui Dumnezeu. Acum, pentru mine, nu există Dumnezeu și nu există diavol, nici măcar nu pot face deosebirea între ei. Toată ființa mea s-a transformat în iubire; n-a mai rămas nimic... Nu corectez Coranul – cine sunt eu ca să-l corectez? – dar această formulare nu mai e relevantă pentru mine. Și acesta este exemplarul meu; nu corectez Coranul altcuiva. Am dreptul să-mi corectez exemplarul conform ideilor mele. Această formulare mă șochează ori de câte ori dau de ea. Nu-i găsesc nici o logică, de aceea l-am tăiat”.

Cel care e plin de bucurie și iubire nu are încotro. Își iubește prietenii, își iubește dușmanii. Nu e vorba de decizie; iubirea e acum ca respirația. Nu mai respiri dacă un dușman vine la tine? Spui: „Cum să respir în fața dușmanului meu? Cum să respir când același aer care a trecut prin plămâni lui poate să intre

în mine? Nu pot să respir”? Te sufoci și mori. E sinucidere și e o tâmpenie.

Vine un moment când iubirea e exact ca respirația – respirația sufletului. Iubești așa cum respiri.

În această lumină poți să înțelegi vorbele lui Iisus: Iubește-i pe dușmanii tăi ca pe tine însuși. Dacă l-ai întreba pe Buddha, el ar spune: Nu e nevoie să faci așa ceva, pentru că nu poți să faci altfel. Trebuie să iubești. De fapt, ești iubire, indiferent unde ești – în flori, în bezna nopții, în miezul zilei, în nefericirea care te înconjoară ca un ocean sau în marile succese. Rămâi iubire; tot restul devine imaterial. Iubirea ta devine eternă, continuă. Fie că accepți, fie că nu accepți, nu poți să urăști; trebuie să fii adevărata ta natură.

Trăiește în bucurie, în sănătate, chiar și printre cei suferinzi.

Prin „sănătate”, buddha înțelege integritate, deplinătate. Un om vindecat e un om sănătos, un om vindecat e un om întreg. Prin „sănătate”, Buddha nu se referă la definiția obișnuită, medicală a termenului. Sensul pe care îl dă el termenului este legat de meditație. Medicina și meditația provin din aceeași rădăcină. Medicina te vindecă fizic, meditația te vindecă spiritual. Amândouă sunt procese vindecătoare, amândouă aduc sănătate.

Însă Buddha nu vorbește despre sănătatea corpului; el vorbește despre sănătatea sufletului. Fii întreg, fii total. Nu fi fragmentat, nu fi împărțit. Fii indivizibil, dintr-o bucată.

Oamenii nu sunt dintr-o bucată; sunt din multe fragmente care rămân cumva unite. Se pot nărui în orice moment. Sunt doar niște boccele cu multe lucruri. Orice situație nouă, orice pericol nou, orice nesiguranță și se pot desface, se pot împrăștia. Îți moare soția, sau dai faliment, sau rămâi fără slujbă – orice lucru mărunț se poate dovedi a fi picătura care revarsă paharul. Diferența e numai de grad. Cineva fierbe la nouăzeci și opt de grade, altcineva la nouăzeci și nouă de grade; diferența e numai de grad, și orice lucru mărunț poate schimba echilibrul. Poți să înnebunești în orice moment, pentru că în interior ești deja o mulțime. Atâtea dorințe, atâtea vise, atâtea oameni trăiesc în tine! Dacă te uiți cu atenție, nu vei găsi înăuntru o persoană ci multe fețe, care în fiecare clipă se schimbă. Parcă ai fi o piață în care vin și pleacă mulți oameni, în care e mult zgomot, și nimic nu are logică. Acumulezi întruna.

Copilăria e cea mai apropiată de budaitate. Pe măsură ce crești, începi să înnebunești. Pe măsură ce crești, te îndepărtezi tot mai mult de budaitate. E o situație foarte ciudată; n-ar trebui să fie așa. Omul ar trebui să crească înspre budaitate, dar oamenii cresc exact în direcția opusă.

Buddha spune:

Trăiește în bucurie, în sănătate, chiar și printre cei suferinzi.

Aceasta e o sutra foarte importantă, care trebuie ținută minte, cu atât mai mult cu cât creștinii au o abordare total greșită a vieții. Ei spun: Când e atâta suferință pe lume, cum să fii voios? Uneori vin la mine și îmi spun: „Oamenii sunt săraci și mor de foame. Cum poți să-i înveți pe oameni să cânte și să danseze și să fie veseli? Atâția oameni suferă de atâtea boli, și tu îi înveți pe oameni să mediteze! Asta este egoism!”

Trăiește în bucurie,
în sănătate, chiar și
printre cei suferinzi.

Ăsta este singurul mod
de a ajuta, singurul mod
de a fi de folos.

Dar tocmai asta spune Buddha:

Trăiește în bucurie, în pace, chiar și printre cei necăjiți.

Nu poți schimba întreaga lume. Viața e scurtă, se va sfârși repede. Nu poți să pui condiția: „Mă voi veseli numai atunci când întreaga lume se va fi schimbat și toți oamenii sunt fericiți”. Asta nu o să se întâmple niciodată, și nici nu stă în puterea ta s-o faci. Dacă singura cale de a fi fericit e să faci ca toată lumea să fie fericită, n-ai să fii fericit niciodată. Buddha spune un lucru simplu. El nu spune să nu-i ajuți pe oameni, ci spune

că fiind tu însuși bolnav nu poți să-i ajuți.

Fiind tu însuși sărac, nu poți să-i ajuți pe săraci, deși săracii te vor venera pentru că vor vedea ce sfânt mare ești. L-au venerat pe Mahatma Gandhi pentru simplul motiv că a încercat să trăiască precum un sărac. Însă doar trăind ca un sărac n-ai să-i ajuți pe săraci. Dacă se îmbolnăvește și doctorul pentru a-și ajuta pacienții, îl vei numi sfânt? Îl vei numi pur și simplu prost, pentru că tocmai de sănătate avea nevoie ca să-și ajute pacienții. Logica asta, conform căreia dacă vrei să-i ajuți pe cei săraci, e o logică ciudată, dar a dominat secolele. Bineînțeles că săracii te vor respecta și te vor cinsti foarte mult, dar asta nu o să-i ajute, asta doar o să-ți satisfacă eul. Și eul satisfăcut îți pricinuieste suferință, nu bucurie.

Trăiește în bucurie, în sănătate, chiar și printre cei suferinzi. Ăsta este singurul mod de a ajuta, singurul mod de a fi de folos. Mai întâi fii egoist. Mai întâi transformă-te tu. Viața ta dusă în pace, în bucurie, în sănătate poate să fie o mare sursă de hrană pentru cei flămânzi de hrană spirituală.

De fapt, oamenii nu mor după lucruri materiale. Bogăția materială e foarte simplă; ceva mai multă tehnologie, ceva mai multă știință, și oamenii se pot îmbogăți. Adevărata problemă e să te îmbogățești launtric. Și e de mirare – atunci când ești bogat pe dinafară, devii pentru prima dată conștient, acut conștient de sărăcia ta interioară. Afară e lumină peste tot, iar înăuntru ești o insulă întunecată. Contrastul te face să vezi mai clar sărăcia interioară.

Bogatul își simte sărăcia mai mult decât săracul, pentru că săracul nu are contrast. Afară e întuneric, înăuntru e întuneric; el știe că viața e întuneric. Dar când afară e lumină, ești dornic de ceva nou: tânjești după lumina interioară. Când vezi că poți să fii bogat pe dinafară, de ce să nu fii bogat și pe dinăuntru?

Trăiește în bucurie, fără averi, precum cele strălucitoare.

Bucură-te de lume, bucură-te de soare, bucură-te de lună, de stele, de flori, de pământ. Trăiești în bucurie și pace, fără să stăpânești. Nu stăpâni. Folosește, dar nu stăpâni, pentru că cel ce stăpânește nu poate folosi. De fapt, cel ce stăpânește ajunge să fie stăpânit de lucrurile pe care le stăpânește. De aceea atâția bogătași devin tare nefericiți, și trăiesc în sărăcie. Au toți banii din lume, dar trăiesc în sărăcie.

Cu câteva decenii în urmă, cel mai bogat om din lume era nizamul din Hyderabad. De fapt, bogăția lui era atât de mare încât nimeni nu putea estima cât avea. Vistieriile lui erau pline de diamante. Totul era făcut din diamante. Chiar și prespapierul lui era cel mai mare diamant din lume; Kohinoor era doar o treime din prespapierul lui.

Când a murit, în pantof i s-a găsit prespapierul. Diamantele nu erau numărate fiindcă erau foarte multe. Erau cântărite, nu numărate – câte kilograme, nu câte diamante – cine putea să numere? În fiecare an diamantele erau scoase din beciuri și răspândite pe acoperișurile palatului său ca să ia puțină lumină. Dar omul trăia într-o sărăcie lucie; până și cerșetorii trăiesc mult mai bine.

Obişnuia să adune țigări pe care alții le fumaseră și le aruncaseră – mucuri de țigară, chiștoace. Nu își cumpăra țigări, aduna mucuri de țigară și le fuma.

Bucură-te de lume,
bucură-te de soare,
bucură-te de lună,
de stele, de flori, de
pământ. Trăiești în
bucurie și pace, fără să
stăpânești. Nu stăpâni.

Ce avar! Timp de cincizeci de ani a folosit un singur fes – era foarte jegos și împuțit! A murit cu același fes. Nu își schimba hainele niciodată. Și se spune că își cumpăra haine din piața de vechituri, haine uzate, zdrențe. Avea cei mai mizerabili pantofi din lume, pe care îi trimitea din când în când la reparat, fiindcă nu voia să își cumpere pantofi noi.

Ei bine, cum se face că cel mai bogat om din lume trăia într-o asemenea mizerie și avariție – ce s-a întâmplat cu el? Posesivitatea! Posesivitatea era boala

Lumea trebuie să fie
folosită, nu posedată.
Venim cu mâinile goale
și plecăm cu mâinile
goale, așa că nu are
rost să aduni nimic.

lui, mania lui. Voia să posede totul. Cumpăra diamante din toată lumea; oriunde erau diamante, agentul lui se ducea și le cumpăra. Doar ca să aibă mai mult și mai mult! Nu poți să mănânci diamante – iar el mânca ce era mai prost. Nu putea să doarmă de teamă că cineva ar fi putut să-i fure din bogății.

De aceea prespapierul a fost găsit în pantoful lui. Când era pe moarte, l-a ascuns acolo ca să nu i-l fure nimeni. Chiar și când era pe moarte îl preocupa mai mult diamantul decât propria viață. Nu a dat niciodată ceva cuiva.

Asta se întâmplă cu oamenii care devin posesivi: ei nu se folosesc de lucruri, sunt folosiți de lucruri. Nu sunt stăpâni, sunt servitorii propriilor lucruri. Acumulează întruna și mor fără să se fi bucurat de tot ce au avut.

Trăiește în bucurie, fără averi, precum cele strălucitoare.

Trăiește ca buddha-șii, care nu au nimic, dar se pot folosi de toate. Lumea trebuie să fie folosită, nu posedată. Venim cu mâinile goale și plecăm cu mâinile goale, așa că nu are rost să aduni nimic. E urât să aduni – folosește-te de toate! Cât ești în viață, bucură-te de tot ce îți pune lumea la dispoziție, și apoi pleacă fără să te uiți în urmă, fără să te agăți de lucruri.

Omul inteligent se folosește de viață, și o folosește frumos, estetic, cu sensibilitate. Atunci lumea are multe comori pentru el. El nu se atașează niciodată, pentru că în clipa în care te-ai atașat ai adormit.

Învingătorul seamănă ură pentru că învinsul suferă.

Lasă încolo câștigul și pierderea și descoperă bucuria.

Cum să descoperi bucuria? Lasă-ți ambiția să dispară; ambiția e bariera. Ambiția înseamnă a te da mare, a te grozăvi că ai mai mulți bani, mai multă

Trăiește în bucurie

putere, mai mult prestigiu. Dar ia aminte: *Învingătorul seamănă ură pentru că învinsul suferă. Lasă încolo câștigul și pierderea și descoperă bucuria.* Dacă vrei să descoperi bucuria, uită de câștig și de pierdere. Viața e un joc. Joac-o frumos, uită de tot de câștig și de pierdere.

Adevăratul spirit sportiv nu e de a câștiga sau a pierde. Adevăratului sportiv îi place să joace. Dacă joci ca să câștigi, vei juca încordat, neliniștit. Nu te interesează jocul în sine, bucuria și misterul lui; te interesează mai mult rezultatul. Țsta nu e modul corect de a trăi.

Trăiește fără să te gândești la ce o să se întâmple. Nu contează dacă ai să fi învingător sau învins. Moartea ia totul cu sine. Nu are importanță dacă pierzi sau câștigi. Singurul lucru care contează este cum ai jucat. Ți-a plăcut? Dacă jocul în sine îți place, atunci fiecare clipă e o clipă de bucurie.

SFÂRȘIT

Cuprins

Cuvânt înainte	5
Ce este fericirea?	11
Depinde de tine	11
Mâini goale	21
În căutare	25
Dualitatea fundamentală	25
Nu caracterul, ci conștiința	28
Goana după curcubeu	31
Rădăcinile nefericirii	38
De la agonie la extaz	43
Pâine și circ	44
Extazul este rebel	45
A fi și a deveni	53
Înțelegerea rădăcinilor nefericirii – Răspunsuri la întrebări –	59
Trăiește în bucurie	121